

Ανώτατο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα

Καλαμάτας

Σχολή Διοίκησης & Οικονομίας

Τμήμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Θέμα Πτυγιακής Εργασίας:

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ».

ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΟΥΣ ΑΙΡΕΤΟΥΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ
ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

Σπουδάστρια: Μαμουλή Γ. Μελομένη, Α.Μ:2005276

Εποπτεύων: Δρ. κ. Σωτηρόπουλος Π. Δημήτριος, Επίκουρος Καθηγητής

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2011

Στην οικογένειά μου...

*«Ποιό είδος
κοινωνικός
οργανισμός έπλασε τη
Φυλή τέτοια που είναι
και τη βάστηξε αιώνες
τόρα; **Η τοπική
αυτοδιοίκηση**»*

*Γων Δραγούμης
(2009:38)*

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται την αναδιάρθρωση του Δημοσίου Τομέα στον Ελλαδικό Χώρο και ειδικότερα των υπηρεσιών και των φορέων της δευτεροβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης που βρίσκεται πλέον σε εξέλιξη και ονομάζεται «Καλλικράτης».

Αρχικά, εξετάζονται και αναλύονται όροι της τοπικής αυτοδιοίκησης και της ευρείας έννοιας αυτής, καθώς επίσης και τη διαδρομή που ακολούθησε η τοπική αυτοδιοίκηση για να καταλήξει στη σημερινή της μορφή. Επίσης καταγράφεται ευρέως η φυσιογνωμία της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου.

Διεξήχθη μια δειγματοληπτική έρευνα με ερευνώμενο δείγμα τους αιρετούς της Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης Βορείου Αιγαίου, που αφορά τόσο στην αξιολόγηση του θεσμικού πλαισίου της αιρετής Περιφέρειας, όσο και στην εφαρμογή της νέας διοικητικής μεταρρύθμισης καθώς επίσης και στην οικονομική πολιτική των Περιφερειών και τους αναγκαίους πόρους αυτών.

Στη συγκυρία της Νέας Αρχιτεκτονικής Αυτοδιοίκησης και Αποκέντρωσης οι Έλληνες πολίτες εκλήθησαν να επιλέξουν τους ανθρώπους εκείνους που θα υπηρετήσουν το νέο θεσμό της Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης. Από τους ίδιους ακριβώς ανθρώπους, προέκυψαν και τα συμπεράσματα του 4^{ου} κεφαλαίου, όσον αφορά το θεσμικό πλαίσιο της αιρετής Περιφέρειας, τη διοικητική εφαρμογή του νέου θεσμού και τέλος τους πόρους αυτής.

Η μεγάλη πρόκληση που ονομάζεται «Καλλικράτης», αποτελεί μια πραγματικά μεγάλη ευκαιρία για το σύνολο της Χώρας και ιδιαίτερα για τα Νησιά, έτσι ώστε να ξεφύγουν επιτέλους από το στίγμα του «φτωχού συγγενή» και να αναδείξουν το φυσικό τους πλούτο και την μοναδικότητα της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου.

Τα κυριότερα προβλήματα γενικότερα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, αναφέρονται στις ελλείψεις τόσο στην επαρκή όσο και στην κατάλληλη στελέχωση των υπηρεσιών από τους κατάλληλους επιστήμονες, στους ανεπαρκείς πόρους, στην λανθασμένη

διαχείριση αυτών, καθώς και στην πολυπλοκότητα που διέπει το θεσμικό πλαίσιο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Τέλος, ως βασικές προτεραιότητες για όλα τα νησιά, οι αιρετοί της Περιφέρειας έχουν θέσει την αναβάθμιση των ενδοπεριφερειακών συνδέσεων μεταξύ των νησιών και τη βελτίωση του οδικού δικτύου, την προστασία του φυσικού πλούτου, την βελτίωση των υποδομών της υγείας καθώς επίσης και την ανάδειξη των μοναδικών μνημείων των νησιών τους.

ABSTRACT

This paper deals with the restructuring of public sector in Greece and especially the services and institutions of secondary local authorities is now being called "Kallikrates. First, review and analyze local conditions and broad concept, and the path followed by the local government to reach its current form. Also widely reported figure of the North Aegean.

Conducted a survey with a sample of investigational elected Regional Authorities of Northern Aegean, both in assessing the institutional framework of an elected Region, and implementation of new administrative reform as well as the economic policy of the Regions and the resources needed them.

In the context of the New Architecture Government and Decentralization Greek citizens were asked to choose the people who will serve the new institution of the Regional Government. From the very same people came up and the conclusions of the fourth chapter, regarding the institutional framework of an elected District, the administrative implementation of the new institution and the resources that end.

The great challenge of "Kallikrates" is a really great opportunity for the whole country and especially the islands in order to finally escape the stigma of "poor relation" and to highlight their natural wealth and uniqueness of the Region North Aegean.

The main problems of local government in general, refer to the shortcomings so as to adequate and appropriate staffing of the appropriate scientists, insufficient resources, the management of these wrong, and the complexity that governs the legal framework of local government.

Finally, as key priorities for all the islands, elected the region have made the upgrading of intra-regional links between the islands and the improvement of roads, protection of natural resources, improvement of health infrastructure as well as the emergence of unique memorials to the islands.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Β.Δ	Βασιλικό διάταγμα
βλ.	Βλέπε
Γ.Ε.Δ.Δ	Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης
Δ.Ε.Κ.Ο	Δημόσιες Επιχειρήσεις και Οργανισμοί
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Κ.Δ.Δ.Α	Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης
Ε.Σ.Δ.Δ	Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης
Ε.Σ.Τ.Α	Εθνική Σχολή Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Κ.Α.Π	Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι
Ν.Π.Δ.Δ	Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου
Ν.Π.Ι.Δ	Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου
Ο.Τ.Α	Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Π.Δ	Προεδρικό Διάταγμα
Φ.Ε.Κ	Φύλλο Εφημερίδας της Κυβέρνησης

Πίνακας περιεχομένων

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	3
ABSTRACT	5
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	6
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	12
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	13
ΜΕΡΟΣ Α'	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο: Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	15
1.1. Αποσαφήνιση και Προσέγγιση Βασικών Εννοιών.....	15
1.1.1 Αποσαφήνιση της έννοιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης.....	15
1.1.2 Αποσαφήνιση της έννοιας Τοπικής Ανάπτυξης.....	17
1.1.3 Αποσαφήνιση της έννοιας Αειφόρου Ανάπτυξης.....	18
1.1.4 Αποσαφήνιση των εννοιών Διακυβέρνηση & Τοπική Διακυβέρνηση.....	19
1.2 Η πορεία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα από το 1976 έως σήμερα.....	21
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο: Η ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ «ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗ», Ν.3852/2010	23
2.1. Συνοπτική Προσέγγιση του Προγράμματος «Καλλικράτης».....	23
2.2. Το Χρονοδιάγραμμα του Προγράμματος «Καλλικράτης».....	26
2.3. Σύσταση και Συγκρότηση Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης για την περίπτωση της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου.....	27
2.4. Ο Δεύτερος Βαθμός της Αυτοδιοίκησης.....	27
2.4.1 Διάρκεια Περιφερειακής Περιόδου.....	29
2.4.2. Τα Έσοδα των Περιφερειών.....	29
2.4.3 Οι Αρμοδιότητες Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης.....	30
2.5. Ο «Νησιώτης Καλλικράτης».....	31
2.6. Μία Συνθήκη που εναρμονίζεται με τη Συνθήκη της Λισσαβόνας	32
2.7. Το Πρόγραμμα «ΕΛΛΑΔΑ»	33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο: Η ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ Β. ΑΙΓΑΙΟΥ.....	36
3.1. Περιγραφή της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου	36
3.2. Δημογραφικά Στοιχεία Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου	37
3.3. Ακαθάριστο Περιφερειακό Προϊόν της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου.....	37
3.4. Ανθρώπινο Δυναμικό της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου.....	38
3.4.1 Απασχόληση.....	38
3.4.2 Ανεργία.....	39
3.4.3 Επίπεδο Εκπαίδευσης Εργατικού Δυναμικού	40

3.5. Βασικές Υποδομές της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου	40
3.5.1 Οδικό Δίκτυο	40
3.5.2 Λιμάνια	40
3.5.3 Αεροδρόμια	41
3.5.4 Παιδεία	41
3.5.5 Υγεία.....	42
3.5.6 Πρόνοια	42
3.6. Παραγωγικοί Τομείς της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου	43
3.6.1 Πρωτογενής Τομέας	43
3.6.2 Δευτερογενής Τομέας.....	43
3.6.3 Τριτογενής Τομέας	44
3.7. Υφιστάμενες Υπηρεσίες της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου	45
ΜΕΡΟΣ Β΄	46
Κεφάλαιο 4 ^ο : ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	46
ΤΜΗΜΑ Α.....	46
4.1. Ταυτότητα Αιρετών.....	46
Πίνακας 1: Φύλο αιρετών.....	46
Διάγραμμα 1: Φύλο αιρετών	46
Πίνακας 2: Ηλικιακή ομάδα αιρετών	47
Διάγραμμα 2: Ηλικιακή ομάδα αιρετών.....	48
Πίνακας 3: Επίπεδο εκπαίδευσης αιρετών	48
Διάγραμμα 3: Επίπεδο εκπαίδευσης αιρετών.....	49
Πίνακας 4: Απασχόληση Αιρετών.....	49
Διάγραμμα 4: Απασχόληση Αιρετών	49
Πίνακας 5: Προηγούμενη συμμετοχή σας σε αιρετά όργανα αυτοδιοίκησης.....	50
Διάγραμμα 5: Προηγούμενη συμμετοχή σας σε αιρετά όργανα αυτοδιοίκησης.....	51
Πίνακας 6: Προηγούμενη συμμετοχή σας σε αιρετά όργανα αυτοδιοίκησης.....	51
Διάγραμμα 6: Προηγούμενη συμμετοχή σε αιρετά όργανα αυτοδιοίκησης	53
Πίνακας 7: Αριθμός αιρετών ανά έτη συμμετοχής.....	53
Διάγραμμα 7: Αριθμός αιρετών ανά έτη συμμετοχής	54
Πίνακας 8: Προηγούμενη συμμετοχή στο Κοινοβούλιο ή σε θέσεις ευθύνης το Δημόσιο Τομέα .	54
Διάγραμμα 8: Προηγούμενη συμμετοχή στο Κοινοβούλιο ή σε θέσεις ευθύνης το Δημόσιο Τομέα	55
Πίνακας 9: Προηγούμενη συμμετοχή στο Κοινοβούλιο ή σε θέσεις ευθύνης στο Δημόσιο Τομέα και έτη συμμετοχής	55

Πίνακας 10: Προηγούμενη συμμετοχή σε τοπικά συλλογικά σχήματα	56
Διάγραμμα 9: : Προηγούμενη συμμετοχή σε τοπικά συλλογικά σχήματα.....	56
Πίνακας 11: Προηγούμενη συμμετοχή σε τοπικά συλλογικά σχήματα	57
Πίνακας 12: Κίνητρα συμμετοχής στις περιφερειακές εκλογές.....	58
Διάγραμμα 10: Κίνητρα συμμετοχής στις περιφερειακές εκλογές.....	58
Τμήμα Β´	59
4.2.Θεσμικό Πλαίσιο Αιρετής Περιφέρειας.....	59
Πίνακας 13: Αξιολόγηση του νέου θεσμού της αιρετής περιφέρειας	59
Διάγραμμα 11: Αξιολόγηση του νέου θεσμού της αιρετής περιφέρειας.....	59
Πίνακας 14: Τα σημαντικά προβλήματα του θεσμικού πλαισίου για την αιρετή περιφέρεια.....	60
Πίνακας 15: Η αιρετή περιφέρεια όπως θεσμοθετήθηκε	61
Πίνακας 16: Θεωρείτε σωστή τη διάταξη του νόμου για τον εξαρχής ορισμό των αντι- περιφερειάρχων στις περιφερειακές ενότητες, αντί της εκλογής τους;	62
Διάγραμμα 12: Θεωρείτε σωστή τη διάταξη του νόμου για τον εξαρχής ορισμό των αντι- περιφερειάρχων στις περιφερειακές ενότητες, αντί της εκλογής τους;.....	63
Πίνακας 17: Πώς αξιολογείτε το νέο σύστημα εποπτείας των αποφάσεων των οργάνων των περιφερειών;	64
Πίνακας 18: Θεωρείτε ότι οι πολίτες πρέπει να έχουν λόγο κατά τη διάρκεια της θητείας της αιρετής διοίκησης στη διαμόρφωση των πολιτικών και του περιφερειακού σχεδιασμού, ή ότι αυτοί εκφράζονται επαρκώς από τους εκλεγμένους αντιπροσώπους τους.....	65
Πίνακας 19: Πώς νομίζετε ότι θα πρέπει να εκφράζεται η γνώμη και να γίνεται η συμμετοχή των πολιτών στη διαμόρφωση κάποιων πολιτικών;	65
Διάγραμμα 13: Πώς νομίζετε ότι θα πρέπει να εκφράζεται η γνώμη και να γίνεται η συμμετοχή των πολιτών στη διαμόρφωση κάποιων πολιτικών;.....	66
ΤΜΗΜΑ Γ 1.	68
4.3. Εφαρμογή Διοικητικής Μεταρρύθμισης	68
Πίνακας 21: Θεωρείτε ότι το περιφερειακό συμβούλιο στην περιφέρειά σας είναι έτοιμο να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του νέου συστήματος διοίκησης, ή χρειάζεται περίοδο προσαρμογής;	68
Διάγραμμα 14: Θεωρείτε ότι το περιφερειακό συμβούλιο στην περιφέρειά σας είναι έτοιμο να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του νέου συστήματος διοίκησης, ή χρειάζεται περίοδο προσαρμογής;.....	69
Πίνακας 22: Πόσο εκτιμάτε ότι θα διαρκέσει η αρχική περίοδος προσαρμογής μέχρις ότου ομαλοποιηθεί η λειτουργία της αιρετής περιφέρειας;	70
Διάγραμμα 15: Πόσο εκτιμάτε ότι θα διαρκέσει η αρχική περίοδος προσαρμογής μέχρις ότου ομαλοποιηθεί η λειτουργία της αιρετής περιφέρειας;	70
Διάγραμμα 16: Τι απαιτείται κατά τη γνώμη σας για να εδραιωθεί ένας αποτελεσματικός διοικητικός μηχανισμός στην περιφέρειά σας;.....	72

Πίνακας 24: Θεωρείτε ότι το αιρετό συμβούλιο της περιφέρειάς σας διαθέτει τις ικανότητες και την πολιτική βούληση για να ανταποκριθεί με επιτυχία στην πρόκληση εφαρμογής του νέου θεσμού και επίτευξης των στόχων του;.....	73
Διάγραμμα 17: Θεωρείτε ότι το αιρετό συμβούλιο της περιφέρειάς σας διαθέτει τις ικανότητες και την πολιτική βούληση για να ανταποκριθεί με επιτυχία στην πρόκληση εφαρμογής του νέου θεσμού και επίτευξης των στόχων του;.....	73
Πίνακας 25: Ποια θεωρείτε ως τα κρίσιμα ζητήματα της περιφέρειάς σας τα οποία θα πρέπει να αντιμετωπισθούν κατά προτεραιότητα;.....	74
Διάγραμμα 18: Ποια θεωρείτε ως τα κρίσιμα ζητήματα της περιφέρειάς σας τα οποία θα πρέπει να αντιμετωπισθούν κατά προτεραιότητα;.....	75
Πίνακας 26: Ποια περιβαλλοντικά προβλήματα της περιφέρειάς σας θεωρείτε ότι θα πρέπει να αντιμετωπισθούν κατά προτεραιότητα;.....	76
Διάγραμμα 19: Ποια περιβαλλοντικά προβλήματα της περιφέρειάς σας θεωρείτε ότι θα πρέπει να αντιμετωπισθούν κατά προτεραιότητα;.....	76
Πίνακας 27: Ποιες προτεραιότητες θα πρέπει να θέσει το Περιφερειακό Συμβούλιο στα θέματα διαχείρισης των απορριμμάτων;.....	77
Διάγραμμα 20: Ποιες προτεραιότητες θα πρέπει να θέσει το Περιφερειακό Συμβούλιο στα θέματα διαχείρισης των απορριμμάτων;.....	78
Πίνακας 28: Ποιες προτεραιότητες θα πρέπει να θέσει το Περιφερειακό Συμβούλιο στα θέματα διαχείρισης των υδάτινων πόρων;.....	79
Διάγραμμα 21: Ποιες προτεραιότητες θα πρέπει να θέσει το Περιφερειακό Συμβούλιο στα θέματα διαχείρισης των υδάτινων πόρων;.....	80
Πίνακας 29: Που νομίζετε ότι πρέπει να δοθεί η έμφαση για την οικονομική ανάπτυξη της περιφέρειάς σας;.....	81
Διάγραμμα 22: Που νομίζετε ότι πρέπει να δοθεί η έμφαση για την οικονομική ανάπτυξη της περιφέρειάς σας;.....	82
Πίνακας 31: Ποια μέτρα θεωρείτε σημαντικά για την βελτίωση της επισκεψιμότητας στην περιφέρειά σας;.....	84
Διάγραμμα 23: Ποια μέτρα θεωρείτε σημαντικά για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, την τόνωση του ιδιωτικού τομέα και της επιχειρηματικότητας στην περιφέρειά σας;.....	85
Πίνακας 32: Πώς αξιολογείτε την απορρόφηση των κοινοτικών πόρων στην περιφέρειά σας μέχρι σήμερα για τη χρηματοδότηση δημοσίων και ιδιωτικών επενδύσεων;.....	86
Διάγραμμα 24: Πώς αξιολογείτε την απορρόφηση των κοινοτικών πόρων στην περιφέρειά σας μέχρι σήμερα για τη χρηματοδότηση δημοσίων και ιδιωτικών επενδύσεων;.....	87
Πίνακας 33: Πόσο σημαντική είναι κατά τη γνώμη σας η συνεργασία της περιφέρειας με τους δήμους και τους κοινωνικούς/επαγγελματικούς/επιστημονικούς φορείς για την επιτυχία του περιφερειακού αναπτυξιακού σχεδιασμού;.....	87
Διάγραμμα 25: Πόσο σημαντική είναι κατά τη γνώμη σας η συνεργασία της περιφέρειας με τους δήμους και τους κοινωνικούς/επαγγελματικούς/επιστημονικούς φορείς για την επιτυχία του περιφερειακού αναπτυξιακού σχεδιασμού;.....	88

ΤΜΗΜΑ Γ2.....	88
5.4. Κοινωνική οικονομία και εθελοντισμός.....	88
Πίνακας 34: Θεωρείτε ότι η περιφέρειά σας θα μπορούσε να μετέχει ως εταίρος σε μια επιχείρηση κοινωνικής οικονομίας προκειμένου να την ενισχύσει;	88
Διάγραμμα 27: Θεωρείτε ότι η περιφέρειά σας θα μπορούσε να μετέχει ως εταίρος σε μια επιχείρηση κοινωνικής οικονομίας προκειμένου να την ενισχύσει;	89
Πίνακας 35: Σε ποιους τομείς θα δραστηριοποιούνταν μια κοινωνική επιχείρηση με συμμετοχή της περιφέρειας;	89
Πίνακας 36: Θεωρείτε ότι η περιφέρειά σας θα μπορούσε να προμηθεύεται υπηρεσίες από επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας;	90
Διάγραμμα 28: Θεωρείτε ότι η περιφέρειά σας θα μπορούσε να προμηθεύεται υπηρεσίες από επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας;	91
Πίνακας 37: Σε ποιους τομείς θα προμηθευόταν η περιφέρεια υπηρεσίες;.....	91
Πίνακας 38: Θεωρείτε την αξιοποίηση εθελοντικών υπηρεσιών από τις περιφέρειες;	92
Διάγραμμα 29: Θεωρείτε την αξιοποίηση εθελοντικών υπηρεσιών από τις περιφέρειες;	92
Πίνακας 39: Σε ποιους τομείς πιστεύετε ότι θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν υπηρεσίες εθελοντικών οργανώσεων ή προσώπων;	93
ΤΜΗΜΑ Δ΄	93
4.5. Οικονομική Πολιτική – Πόροι	93
Πίνακας 40: Πώς κρίνετε το καθεστώς χρηματοδότησης των περιφερειών από την κεντρική διοίκηση και την ουσιαστική έλλειψη της δυνατότητας αυτόνομης άντλησης τοπικών εσόδων; ..	93
Πίνακας 41: Ποιες από τις παρακάτω τοπικές πηγές εσόδων θεωρείτε ως τις πιο σημαντικές ή πιο κατάλληλες για τη χρηματοδότηση των τοπικών υπηρεσιών και έργων;	94
Διάγραμμα 30: Ποιες από τις παρακάτω τοπικές πηγές εσόδων θεωρείτε ως τις πιο σημαντικές ή πιο κατάλληλες για τη χρηματοδότηση των τοπικών υπηρεσιών και έργων;	95
Πίνακας 43: Είστε υπέρ της συνεργασίας με τον ιδιωτικό τομέα για την κατασκευή των έργων και την παροχή των υπηρεσιών που εμπíπτουν στις αρμοδιότητες της αιρετής περιφέρειας;	96
Διάγραμμα 31: Είστε υπέρ της συνεργασίας με τον ιδιωτικό τομέα για την κατασκευή των έργων και την παροχή των υπηρεσιών που εμπíπτουν στις αρμοδιότητες της αιρετής περιφέρειας;	96
Πίνακας 44: Αναφέρατε τις μορφές συνεργασίας με τον ιδιωτικό τομέα με τις οποίες θα συμφωνούσατε;	97
Πίνακας 45: Ποιες από τις παρακάτω υπηρεσίες θεωρείτε ότι θα μπορούσαν να παραχωρηθούν σε ιδιώτες;	97
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	98
Συμπεράσματα.....	98
Προτάσεις.....	100
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	102
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	105

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Είναι ιδιαίτερη η συγκίνησή μου, που διεξήγαγα την πτυχιακή μου εργασία για τη γη και το πέλαγος που με γέννησε και με μεγάλωσε, το Αιγαίο.

Ευχαριστώ τον εποπτεύοντα μου, επίκουρο καθηγητή κ. Σωτηρόπουλο Δημήτριο, που ήταν πάντα πρόθυμος να με βοηθήσει σε κάθε δυσκολία που αντιμετώπισα ώστε να έχω εν τέλει, πιστεύω, ένα καλό αποτέλεσμα. Οι υποδείξεις και οι οδηγίες για την εύρεση και επεξεργασία του υλικού ήταν ιδιαίτερα πολύτιμες. Επίσης τον ευχαριστώ για την κατανόηση και την ανοχή του, στον ακατάσχετο πανικό που επέδειξα.

Οφείλω να ευχαριστήσω όλο το εκπαιδευτικό προσωπικό του ΑΤΕΙ Καλαμάτας και συγκεκριμένα του τμήματος Τοπικής Αυτοδιοίκησης, για τις γνώσεις που μου παρείχαν όλα αυτά τα χρόνια.

Συνάμα, ευχαριστώ όλους τους περιφερειακούς συμβούλους του Βορείου Αιγαίου και αυτούς που υπήρξαν αρωγοί στο αποτέλεσμα και εκείνους βέβαια που για προσωπικούς λόγους δεν συνεργάστηκαν.

Τέλος, θα ήθελα νιώθοντας βαθύτατο χρέος, να ευχαριστήσω θερμά την οικογένειά μου, προπάντων για την δυνατότητα που μου προσέφεραν να πραγματοποιήσω τις σπουδές μου με κάθε πολυτέλεια, καθώς επίσης και που στάθηκαν δίπλα μου όλα αυτά τα χρόνια ακούραστοι συμπαραστάτες στον αγώνα μου.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας αναλαμβάνονται σημαντικές πρωτοβουλίες και σημειώνονται προσπάθειες αναδιάρθρωσης του δημόσιου τομέα στη χώρα μας με έμφαση στην βελτίωση της ποιότητας των δημόσιων υπηρεσιών και την καλύτερη οργάνωση της δημόσιας διοίκησης σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης. Ειδικότερα, οι εξελίξεις στον τομέα της τοπικής αυτοδιοίκησης σηματοδοτούν μια σημαντική τομή για την ενίσχυση της αποκέντρωσης, τον εκσυγχρονισμό της λειτουργίας, οργάνωσης και διοίκησης των ΟΤΑ με αντίκτυπο στην παροχή ποιοτικά και ποσοτικά επαρκέστερων υπηρεσιών.

Ο σύγχρονος αναβαθμισμένος ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση ως σημαντικού εταίρου στο Ευρωπαϊκό Οικοδόμημα προϋποθέτει άλλωστε έναν διοικητικό εκσυγχρονισμό, ο οποίος πρέπει να γίνει πλέον μέρος της διοικητικής κουλτούρας της χώρας μας. Η τοπική αυτοδιοίκηση, ένας θεσμός κοντά στον πολίτη, οφείλει να αντιλαμβάνεται την ανάγκη προσαρμογής στα νέα δεδομένα και να επιδιώκει την βελτίωση της ποιότητας, της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας της διοικητικής της δράσης.

Η δευτεροβάθμια αυτοδιοίκηση κατέχει εξαιρετικά νευραλγική θέση στο διοικητικό σύστημα της χώρας, αφού οι υπηρεσίες της διεκπεραιώνουν ένα πολύ μεγάλο αριθμό υποθέσεων για τις οποίες οι πολίτες προσφεύγουν στο κράτος. Κατά συνέπεια ο θεσμός της Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης πρέπει να καταστεί βασικός μοχλός για να επέλθει μια σημαντική τομή στο διοικητικό σύστημα της χώρας, ικανή να μεταβάλει ριζικά τη λειτουργία του δημοσίου χώρου, το χαρακτήρα και τον προσανατολισμό της Δημόσιας Διοίκησης στη χώρα μας.

Στη συγκυρία της Νέας Αρχιτεκτονικής Αυτοδιοίκησης και Αποκέντρωσης κληθήκαμε να επιλέξουμε τους ανθρώπους εκείνους που θα υπηρετήσουν το νέο θεσμό της Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης. Από τους ίδιους ακριβώς ανθρώπους, καταλήξαμε και στα συμπεράσματα του 5^{ου} κεφαλαίου, όσον αφορά το θεσμικό πλαίσιο της αιρετής Περιφέρειας, τη διοικητική εφαρμογή του νέου θεσμού και τέλος τους πόρους αυτής.

Η μεγάλη πρόκληση που ονομάζεται «Καλλικράτης», αποτελεί μια πραγματικά μεγάλη ευκαιρία για το σύνολο της Χώρας και ιδιαίτερα για τα Νησιά, έτσι ώστε να

ξεφύγουν επιτέλους από το στίγμα του «φτωχού συγγενή» και να αναδείξουν το φυσικό τους πλούτο και την μοναδικότητα της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου.

Τέλος, ως βασικές προτεραιότητες για όλα τα νησιά, οι αιρετοί της Περιφέρειας έχουν θέσει την αναβάθμιση των ενδοπεριφερειακών συνδέσεων μεταξύ των νησιών και τη βελτίωση του οδικού δικτύου, την προστασία του φυσικού πλούτου, την βελτίωση των υποδομών της υγείας καθώς επίσης και την ανάδειξη των μοναδικών μνημείων των νησιών τους.

ΜΕΡΟΣ Α

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο: Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Σε αυτό το κεφάλαιο της παρούσης έρευνας γίνεται αναφορά στις βασικές έννοιες της τοπικής αυτοδιοίκησης, της τοπικής ανάπτυξης και της τοπικής διακυβέρνησης καθώς στην πορεία που ακολούθησε ο θεσμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στον ελλαδικό χώρο.

1.1. Αποσαφήνιση και Προσέγγιση Βασικών Εννοιών

1.1.1 Αποσαφήνιση της έννοιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Με τον όρο Τοπική Αυτοδιοίκηση ή «Κατά Τόπον» Αυτοδιοίκηση εννοούμε τη σύσταση οργανωτικών μονάδων της Δημόσιας Διοίκησης, έξω από το νομικό πρόσωπο του Κράτους¹. Είναι μία οργανωμένη λαϊκή εξουσία² που λειτουργεί μέσα στα πλαίσια της νομιμότητας³ και αποτελείται από οργανισμούς που έχουν δικαιώματα, υποχρεώσεις, δικό τους προσωπικό, δική τους περιουσία και δικό τους προϋπολογισμό⁴, οι οποίοι έχουν το χρέος να προάγουν το κοινωνικό σύνολο και να οδηγήσουν σε μία «σωστή», χρηστή κοινωνία μέσα από τα πλαίσια της αρμοδιότητας τους. Με άλλα λόγια, η Τοπική Αυτοδιοίκηση δεν είναι παρά η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων ορισμένης εδαφικής περιοχής εκ μέρους οργάνων που εκλέγονται άμεσα και ελεύθερα από τους πολίτες της περιοχής αυτής.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση είναι θεσμός του Δημοσίου Δικαίου και ταυτίζεται απόλυτα με την έννοια της συνταγματικής κατοχύρωσης. Η αναγκαιότητα της ύπαρξης αλλά και της δράσης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι μεγάλη, παρόλα αυτά η ευθύνη

¹ Ευρυδίκη Μπεσίλα – Βήκα, «Τοπική Αυτοδιοίκηση – Ένας σύγχρονος Διοικητικός Θεσμός», Εκδόσεις Σάκκουλα- Δίκαιο και Οικονομία, Αθήνα 2001, σελ. 7

² Π. Παπαγιάννη, «Η Αυτοδιοίκηση στην Ελεύθερη Ελλάδα, Από τον Νεοελληνικό Διαφωτισμό στους Κώδικες της Αντίστασης», Εκδόσεις Νέα Σκέψη, Αθήνα 1990, σελ. 127

³ Π. Φωτέα τα Γ.Γ. Υπουργείου Πολιτισμού – Βουλευτή, «Θέματα Πολιτισμού και Τοπικής Αυτοδιοίκησης», Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης Α.Ε., Αθήνα 1992, σελ. 5

⁴ Ευρυδίκη Μπεσίλα – Βήκα, «Τοπική Αυτοδιοίκηση – Ένας σύγχρονος Θεσμός», Εκδόσεις Σάκκουλα- Δίκαιο και Οικονομία, Αθήνα 2001, σελ. 183

της είναι ακόμα μεγαλύτερη διότι επιφορτίζεται με όλες τις υπηρεσίες της Κεντρικής Διοίκησης και για ακριβώς αυτό το λόγο, ο Δημόσιος Τομέας της οφείλει πολλά⁵.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση αποτελεί και αυτή μία βαθμίδα αποκεντρώσεως και ο Νόμος αναθέτει όργανα, τα οποία εκλέγονται άμεσα από τους κατοίκους της περιοχής. Το Κράτος μπορεί σύμφωνα με Νόμο να περιορίζει ή να επεκτείνει το πλαίσιο των αποφασιστικών αρμοδιοτήτων αλλά και να συνιστά, να συγχωνεύει ή να καταργεί υφιστάμενες μονάδες Τοπικής Αυτοδιοίκησης και διοικητικά αποκεντρωμένες υπηρεσίες τους. Οι μονάδες Τοπικής Αυτοδιοίκησης αποτελούν δημιουργήματα του κράτους, απολαμβάνουν όμως ενός βαθμού αυτονομία στη διοίκηση τοπικών υποθέσεων πάραυτα θεωρούνται βαθμίδες της αποκεντρωμένης διοίκησης και το Κράτος μπορεί να επέμβει στα όρια που δεν θίγεται η Τοπική Αυτονομία. Ο θεσμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης κατοχυρώνεται από το Σύνταγμα του 75' σε Α' και Β' βαθμού Αυτοδιοίκησης^{6,7}.

Η Ελληνική Επικράτεια με εξαίρεση της περιοχής του Αγ. Όρους, για την οποία προβλέπεται ιδιαίτερο καθεστώς είναι διαιρεμένη σε Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ)⁸. Οι ΟΤΑ ως σκοπό έχουν να δημιουργήσουν ευκαιρίες ενεργητικής συμμετοχής του πολίτη στα κοινά και να ενδυναμώσουν το αίσθημα ευθύνης και καθήκοντος του πολίτη απέναντι στην κοινωνία. Δημιουργώντας καλύτερη τοπική κοινωνία δημιουργούμε καλύτερο κράτος. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση εκφράζει και πραγματώνει μία θεμελιώδη αρχή πολιτικής και διοικητικής οργάνωσης, που έχει υιοθετήσει και εφαρμοσθεί με τον έναν ή τον άλλον τρόπο στην Ελλάδα ήδη από το 1833, όταν προέκυψε ως ανάγκη λόγω των ιδιαιτεροτήτων ιστορικών, πολιτικών και κοινωνικών συνθηκών της εποχής εκείνης^{9,10}.

Αξιοσημείωτο είναι στο συγκεκριμένο σημείο να δώσουμε έναν σαφή ορισμό της έννοιας της αποκεντρώσεως. Ο όρος Αποκέντρωση αναφέρεται στις κατά τόπους υπηρεσίες του Κεντρικού Κράτους και είναι και εκ του Συντάγματος σαφώς

⁵ Τσάτσος Ν, «Δημοσιονομική Αποκέντρωση, Θεωρία & Πράξη», εκδόσεις Τυπωθήτω, Αθήνα, 2004, σελ.15-41

⁶ Τσάτσος Ν, «Δημοσιονομική Αποκέντρωση, Θεωρία & Πράξη», εκδόσεις Τυπωθήτω, Αθήνα, 2004, σελ 15-41 και

Μακρυδημήτρης Α «Δημόσια Διοίκηση- Στοιχεία Διοικητικής Οργάνωσης», Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα, 2010, σελ.236

⁸ Ευρυδίκη Μπεσίλα – Βήκα «Τοπική Αυτοδιοίκηση (Θεσμικό Πλαίσιο – Ευρωπαϊκή Διάσταση)», Τόμος 2, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα, 2004, σελ. 9

⁹ Μακρυδημήτρης Α «Δημόσια Διοίκηση- Στοιχεία Διοικητικής Οργάνωσης», Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα, 2010, σελ. 207 και

Δεληθέου Δ. Βας., «Θεσμικό Πλαίσιο Περιφερειακής Ανάπτυξης και Οργάνωσης της Διοίκησης του Κράτους, Αθήνα, 2007, σελ. 22-50

διαφοροποιημένος από την έννοια της αυτοδιοίκησης¹¹. Ως Αποκέντρωση νοείται η μεταβίβαση αποφασιστικών αρμοδιοτήτων από το κέντρο στην περιφέρεια, είτε με τη μεταβίβαση τους με νόμο στους ΟΤΑ ή στους λοιπούς τοπικούς οργανισμούς ειδικής αρμοδιότητας, είτε με την συγκέντρωση, δηλαδή της παροχής εξουσιοδότησης προς τα περιφερειακά κρατικά όργανα για λήψη αποφάσεων πάνω σε θέματα τοπικής σημασίας¹².

1.1.2 Αποσαφήνιση της έννοιας Τοπικής Ανάπτυξης

Όσον αφορά τον όρο Τοπική Ανάπτυξη, νοείται η διαδικασία κοινωνικοοικονομικού, πολιτικού και πολιτισμικού μετασχηματισμού της κοινωνίας προς μία πιο ανθρώπινη και ποιοτικά ανώτερη ζωή στην κάθε της έκφραση. Παρόλο που όταν χρησιμοποιούμε τον όρο Τοπική Ανάπτυξη, θεωρείται σκόπιμο να τονίζεται περισσότερο η έννοια της τοπικότητας και να υπάρχει έτσι μία πιο σωστή και σαφής εννοιολογική προσέγγιση, δηλαδή να προστίθεται και ο όρος «ενδογενής». Ο όρος ενδογενής τοπική ανάπτυξη¹³ χρησιμοποιείται για να περιγράψει την αναπτυξιακή διαδικασία μίας συγκεκριμένης τοπικής οντότητας, η οποία σε κάποια συγκεκριμένη χρονική περίοδο αποφασίζει με δική της πρωτοβουλία να ενεργοποιήσει τους πόρους της όπως ανθρώπινο δυναμικό, φυσικούς πόρους, τοπικό κεφάλαιο, κ.ά. τους οποίους διαθέτει αποκλείοντας όλους ή τουλάχιστον ορισμένους από τους εξωτερικούς παράγοντες που θέτουν φραγμούς στη δική τους ανάπτυξη.

Μέχρι πριν αρκετά χρόνια η προσέγγιση της Τοπικής Ανάπτυξης ελάμβανε χώρα μέσα από τη χρήση οικονομικών όρων και μεγεθών. Πιο συγκεκριμένα, η ανάπτυξη μιας τοπικής κοινωνίας απεικονιζόταν μέσω της χρήσης οικονομικών στοιχείων και συντελεστών. Σύμφωνα με τον Χριστοφάκη¹⁴, η ανάπτυξη αναφέρεται σε μία διαδικασία οικονομικής μεγέθυνσης η οποία όμως συνδέεται με διαρθρωτικές μεταβολές που είναι μακροχρόνιες και μη αναστρέψιμες. Η χρησιμοποίηση του όρου τοπική δεν αφορά μόνο μια συγκεκριμένη χωρική (γεωγραφική) μονάδα αλλά απευθύνεται σε κάθε δραστηριότητα ή διαδικασία η οποία πραγματοποιείται και υποστηρίζεται από την πρωτοβουλία των τοπικών φορέων και γενικότερα του τοπικού πληθυσμού. Οι τοπικοί

¹¹ Χλέπας Ν.Κ., «Η Τοπική Διοίκηση στην Ελλάδα», Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα, 1999, βλ. Εισαγωγή

¹² Τσάτσος Ν., «Δημοσιονομική Αποκέντρωση, Θεωρία & Πράξη», εκδόσεις Τυπωθήτω, Αθήνα, 2004, σελ. 15 - 41

¹³ Α. Πατακωνσταντινίδης, «Στρατηγική Οικονομικής & Περιφερειακής Ανάπτυξης», Εκδόσεις Τυπωθήτω – Δαρδανός Γ., Αθήνα, 2003, σελ. 361

¹⁴ Μ. Χριστοφάκης, «Τοπική Ανάπτυξη & Περιφερειακή Πολιτική», Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2001, σελ. 58

παράγοντες είναι αυτοί που συνιστούν τους βασικούς μοχλούς που συμβάλλουν στην αναπτυξιακή διαδικασία. Το υπόβαθρο της ενδογενούς ανάπτυξης μίας περιοχής αποτελείται από το σύνολο των πόρων οι οποίοι μεταφράζονται σε οικονομικούς, θεσμικούς, ανθρώπινους και πολιτισμικούς¹⁵.

Όμως Τοπική Ανάπτυξη δεν αποτελεί μονάχα η μεγέθυνση των παραγωγικών συντελεστών και τω οικονομικών μεγεθών αλλά και η βελτίωση των όρων λειτουργίας και ποιότητας ζωής των πολιτών του συνόλου των τοπικών κοινωνιών αλλά και η ενίσχυση της εδαφικής και κοινωνικής συνοχής με όρους αειφορίας¹⁶.

1.1.3 Αποσαφήνιση της έννοιας Αειφόρου Ανάπτυξης

Στο σημείο αυτό προστίθεται και το χαρακτηριστικό της αειφορίας στην εννοιολόγηση του όρου της Τοπικής Ανάπτυξης. Με τον όρο αειφόρος, βιώσιμη ή διατηρήσιμη ανάπτυξη (sustainable development) θεωρείται το σύνολο των παρεμβάσεων που επιτελείται σε μία τοπική κοινωνία, που στόχο έχουν την εξασφάλιση και τη διασφάλιση της μη εξάντλησης των μη ανανεώσιμων πόρων, που συναντώνται εντός των εδαφικών της ορίων. Ένας πιο ολοκληρωμένος και περιεκτικός ορισμός για τη αειφόρο ανάπτυξη θεωρείται αυτός που έδωσε η Πρωθυπουργός της Νορβηγίας και Πρόεδρος της Παγκόσμιας Επιτροπής για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη, Gro Harlem Brundtland. Η κ. Brundtland παρέδωσε στη Γενική Συνέλευση το 1987, την αναφορά της με τίτλο το «Κοινό μας Μέλλον» (Our common Future), γνωστή ως «Brundtland report», στην οποία αναφέρεται χαρακτηριστικά: *«διατηρήσιμη ανάπτυξη είναι η ανάπτυξη που ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος, χωρίς να εξασθενίζει την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες»*, με άλλα λόγια η μέριμνα ώστε η σημερινή μεγέθυνση να μην υπονομεύει τις δυνατότητες μεγέθυνσης των μελλοντικών γενεών. Η αειφόρος ανάπτυξη έχει επομένως τρεις συνιστώσες, την οικονομική, την κοινωνική και την περιβαλλοντική που απαιτούν ισόρροπη πολιτική συνεκτίμηση¹⁷.

¹⁵ Κορρές Γ. & Τσομπάνογλου Γ., «Η Περιφερειακή Πολιτική και οι επιπτώσεις της στην Κοινωνική Συνοχή και Ανάπτυξη», Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2007, σελ 489-536

¹⁶ Καραγκούνης Β., «Κοινωνική Εργασία και Τοπική Ανάπτυξη», Εκδόσεις Τόπος, Αθήνα, 2009

¹⁷ http://europa.eu/index_el.htm

Κύριος σκοπός κάθε αναπτυξιακής διαδικασίας που λαμβάνει χώρα σε μια περιοχή είναι η εξυπηρέτηση του συνόλου της περιοχής αυτής και όχι επιλεκτικά τους ολίγους και εκλεκτούς. Σύμφωνα με την UNESCO¹⁸, ανάπτυξη θεωρείται :

1. Μία ολοκληρωμένη οργανική διαδικασία οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών παραγόντων, διαρκώς αλληλοεπηρεαζόμενων.
2. Ως μία ενδογενής αναπτυξιακή διαδικασία κάθε χώρας, περιφέρειας ή περιοχής που λαμβάνει τη διαδικασία της ανάπτυξης σύμφωνα με τις δικές της επιλογές και σε αρμονία με τους στόχους και τις επιδιώξεις του πληθυσμού της.
3. Ως μία παγκόσμια διαδικασία, υπό την έννοια ότι οι στόχοι κάθε χώρας και τα προβλήματά της καθορίζονται σε συνάρτηση με τα παγκόσμια προβλήματα .

Ο Α.Παπακωνσταντινίδης¹⁹ στην εννοιοδότηση που επιχειρεί μέσα από το επιστημονικό του έργο για την τοπική ανάπτυξη εισάγει και την έννοια της Διαπραγμάτευσης. Συγκεκριμένα αναφέρει πως η τοπική ανάπτυξη περιγράφεται μέσα από την *«συνολική Διαπραγμάτευση, ως όριο της διαδικασίας της»*, από το πρίσμα αυτό η τοπική ανάπτυξη αποτελεί ταυτόχρονα και όριο *«διαρθρωτικής αλλαγής»* με διαχεόμενα αποτελέσματα σε ένα γεωγραφικά καθορισμένο χώρο-τόπο και αποβλέπει στην βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κοινοτήτων του. Η Τοπική Ανάπτυξη, με την οπτική αυτή, αποτελεί μία *«διαδικασία μεταβολής της διάρθρωσης των συντελεστών παραγωγής της τοπικής οικονομίας»*.

1.1.4 Αποσαφήνιση των εννοιών Διακυβέρνηση & Τοπική Διακυβέρνηση

Η λέξη Διακυβέρνηση προέρχεται από το λατινικό *gubernare* και σημαίνει την κυβέρνηση του πλοίου. Πρόκειται για την τέχνη του κυβερνάν η οποία δίνει έμφαση σε ένα περιβάλλον χαρακτηριζόμενο από το πολυάριθμο των προσώπων. Η Διακυβέρνηση εμπεριέχει μέσα της προβληματισμό ως προς την κατεύθυνση του πλοίου και ως προς τη σκοπιμότητα οποιασδήποτε δράσης²⁰.

¹⁸ Προβατάς Δ., «Τοπική Ανάπτυξη, Προοπτικές», Τοπική Αυτοδιοίκηση – Αποκέντρωση, Τεύχος 4, Ιούλιος –Αύγουστος 1997, σελ. 60

¹⁹ Παπακωνσταντινίδης Α., «Διαπραγμάτευση και Τοπική Ανάπτυξη», Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα, 2007, σελ. 15

²⁰ Τσομπάνογλου Γ., «Προσεγγίσεις στην αρχή της Κυβερνητικότητας», Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα, 2004, σελ. 167

Η έννοια της Διακυβέρνησης αναφέρεται στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων και στη διαδικασία με την οποία υλοποιούνται αυτές οι αποφάσεις. Κατά παράδοση το Κράτος λειτουργούσε συγκεντρωτικά, βέβαια με το πέρασμα των χρόνων, οι αλλαγές που εξελίχθηκαν σε κοινωνικό, οικονομικό και πολιτιστικό επίπεδο άλλαξαν τις δομές και τις μορφές των κρατών-μελών. Αξιοσημείωτο είναι να τονίσουμε πως οι μεταβολές που διαδραματίστηκαν ως επί το πλείστον οφείλονται στην παγκοσμιοποίηση, στην αλλαγή μοντέλων διοίκησης των κρατών-μελών, σε δημοσιονομικές κρίσεις, στις αλλαγές θεσμών κ.ά.

«Η Διακυβέρνηση αφορά την ικανότητα του κράτους να εξυπηρετεί τους πολίτες. Η δομή και η ποιότητα της Διακυβέρνησης είναι βασικοί παράγοντες που καθορίζουν εάν θα επικρατήσει κοινωνική συνοχή ή κοινωνικές συγκρούσεις, αν θα επιτύχει ή θα αποτύχει η οικονομική ανάπτυξη, αν θα διατηρηθεί ή θα παραβιάζονται τα ανθρώπινα δικαιώματα και οι θεμελιώδεις ελευθερίες. Η Διακυβέρνηση αποτελεί βασικό μέτρο της σταθερότητας και των κεκτημένων μιας κοινωνίας²¹.

Τα τελευταία είκοσι χρόνια, έχουν παρατηρηθεί διαδικασίες και έχουν υλοποιηθεί δράσεις αποκέντρωσης αρμοδιοτήτων και πόρων από την Κεντρική Διοίκηση σε χαμηλότερα επίπεδα σε πολλές Ευρωπαϊκές Χώρες αλλά και στην Ελλάδα (Πρόγραμμα Καποδίστριας – ν. 2539/1997, Πρόγραμμα Καλλικράτης –ν. 3852/2010). Αυτού του είδους η ανασύνταξη και η ανασύνθεση μεταξύ Κεντρικής Διοίκησης και τοπικών επιπέδων, σημαίνει ανασύνθεση του ρόλου του εθνικού κράτους αλλά και παραγωγή νέων μορφών διακυβέρνησης, όπως Τοπική Διακυβέρνηση, κ.ά.²².

Αυτού του είδους οι νέες μορφές διακυβέρνησης έχουν επιφέρει πολλαπλά οφέλη στα κράτη, τις κυβερνήσεις και τις κοινωνίες. Έχουν υλοποιηθεί αναπτυξιακά και κατασκευαστικά έργα μεγάλου βεληνεκούς καθώς επιπλέον έχει προωθηθεί και μεταδοθεί η γνώση της πληροφορίας, της τεχνολογίας, κ.ά.

Ως Τοπική Διακυβέρνηση νοείται το σύνολο των πολιτικών και διοικητικών λειτουργιών καθώς και πρωτοβουλιών που αναπτύσσονται στα πλαίσια μιας περιφέρειας, μιας πόλης και που είναι ικανές και αναγκαίες για την υλοποίηση των δημοτικών ή

²¹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2003:0615:FIN:EL:PDF>

²² Π.Γετίμης, «Νέες Μορφές Αστικής Διακυβέρνησης, Η Ελλάδα μπροστά στην Τρίτη χιλιετία – Χώρος-Οικονομία- Κοινωνία τα τελευταία 40 χρόνια», Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα 2001

περιφερειακών πολιτικών. Σύμφωνα με τον B. Pecqueur²³, ειδικό σε θέματα τοπικής διακυβέρνησης: «η διακυβέρνηση αποτελεί μία θεσμική και οργανωτική διαδικασία δόμησης μίας τυπικής συμβατότητας διαφορετικών τρόπων συνάρθρωσης μεταξύ δρώντων με γεωγραφική εγγύτητα και με σκοπό την επίλυση προβλημάτων συνυφασμένων με τις συγκεκριμένες γεωγραφικές περιφέρειες». Από την πλευρά του, ο J. Carles²⁴ αναφέρει πως: «η διακυβέρνηση, σε επίπεδο μίας προσδιορισμένης γεωγραφικής περιοχής εμφανίζεται σαν δικτύωση διαφορετικών θεσμικών, οικονομικών, πολιτικών, κοινωνικών δραστηρίων με γνώμονα ένα αναπτυξιακό πρόγραμμα. Η δικτύωση των δρώντων της τοπικής ανάπτυξης συλλαμβάνεται σαν ένα μοίρασμα γνώσεων και τεχνογνωσιών του κάθε συμμετέχοντα, αφήνοντας ωστόσο στον καθένα ένα σημαντικό βαθμό αυτονομίας ως προς τις στρατηγικές επιλογές του».

1.2 Η πορεία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα από το 1976 έως σήμερα

Μετά την ριζική ανατροπή του πολιτικού σκηνικού με τις βουλευτικές εκλογές του 1981, η νέα κυβερνητική πλειοψηφία διατήρησε, ουσιαστικά, το παλαιό σύστημα, περιορίζοντας απλώς το ποσοστό των εδρών που ελάμβανε ο επιτυχών συνδυασμός στα τρία πέμπτα (από τα δύο τρίτα) και παρέχοντας πλέον σε όλους τους «επιλαχόντες» συνδυασμούς που κάλυπταν το εκλογικό μέτρο (και όχι μόνο στον πρώτο από αυτούς) τη δυνατότητα να εκπροσωπούνται στο δημοτικό ή το κοινοτικό συμβούλιο. Έτσι διατηρήθηκε η «κυβερνητική σταθερότητα» στους ΟΤΑ), ενώ παράλληλα διευκολύνθηκε η εκπροσώπηση και των μικρότερων συνδυασμών στα δημοτικά και τα κοινοτικά συμβούλια.

Η επόμενη σημαντική τομή ως προς το καταστατικό πλαίσιο διακυβέρνησης των ΟΤΑ και την δημοτική αποκέντρωση πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο των αναγκαστικών συνενώσεων που επέβαλε το Πρόγραμμα «Ι. Καποδίστριας» (ν.2539/1997)²⁵. Ο Νόμος 2539/1997 επιχείρησε τη ριζική αναδιάρθρωση του συστήματος του πρώτου βαθμού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης της Ελληνικής επικράτειας με την αναγκαστική συγχώνευση

²³ Pecqueur B, Le Developpement local, Syros, 2e edition revue et augmentee, 2000

²⁴ Maître de conférences en Sciences de gestion a l'Institut d'Edutes Politiques de Toulouse, βλ. Gouvernance territoriale, Wikipedia®

²⁵ <http://www.vpes.gr/kapodistriasis/index.html>

υφιστάμενων Δήμων και Κοινοτήτων, οι οποίοι καταργούνται και από την αναγκαστική συγχώνευση τους προκύπτουν μεγαλύτερες και συχνά τοπικά ασύνδετες μονάδες Α΄ βαθμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης (οι πρωτοβάθμιοι ΟΤΑ ξεπερνούσαν τις 5.500 και περιορίστηκαν στους 1.034). Ο Νόμος έτυχε πολλών αμφισβητήσεων και τέθηκε θέμα αντισυνταγματικότητας το οποίο εκδικάστηκε κατά πολλούς από το Συμβούλιο της Επικρατείας (ΣτΕ). Η αναθεώρηση του Συντάγματος το 2001 έλυσε τα προβλήματα που δημιουργήθηκαν κατά την υλοποίηση του Νόμου αυτού.

Οι σχετικές Συνταγματικές ρυθμίσεις που εισήχθησαν με το αναθεωρημένο Σύνταγμα το 2001 (άρθρο 101) για την οργάνωση της Δημόσιας Διοίκησης είχαν ως εξής:

1. Η διοίκηση του Κράτους οργανώνεται βάσει αποκεντρωτικού συστήματος.
2. Η διοικητική διαίρεση της χώρας διαμορφώνεται με βάση τις γεωοικονομικές, κοινωνικές και συγκοινωνιακές συνθήκες.
3. Τα Περιφερειακά Όργανα του Κράτους έχουν γενική αποφασιστική αρμοδιότητα για τις υποθέσεις της Περιφέρειας τους. Τα Κεντρικά Όργανα του Κράτους εκτός από ειδικές αρμοδιότητες, έχουν και τη γενική κατεύθυνση, τον συντονισμό και τον έλεγχο νομιμότητας των πράξεων των περιφερειακών οργάνων όπως ο νόμος ορίζει.

Η μεταρρύθμιση του συστήματος της τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Χώρα προωθήθηκε ακόμα περισσότερο μια δεκαετία σχεδόν αργότερα, όταν σύμφωνα με το σχέδιο Καλλικράτης (ν. 3852/2010)^{26 27 28} ο αριθμός των Δήμων μειώθηκε ακόμα περισσότερο, εφόσον αυτοί οργανώθηκαν σε ευρύτερα χωρικά και πληθυσμιακά μεγέθη, οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις (Ν.Α) καταργήθηκαν ολοσχερώς, παρόλο που αποτελούσαν τον παλαιότερο και διαρκέστερο διοικητικό θεσμό στη Χώρα, ενώ η δευτεροβάθμια Τοπική Αυτοδιοίκηση οργανώθηκε στο επίπεδο της Περιφέρειας, η οποία έως τότε συνιστούσε μορφή διοικητικής αποκέντρωσης. Με τον πρόσφατο Νόμο επιχειρήθηκε να αντιμετωπισθεί το ευρύτερο ζήτημα της κατάστροφης του συστήματος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στο σύνολό του (ο Ν.3852/2010 αναλύεται στο 2^ο Κεφάλαιο του Ά μέρους).

---

²⁶ <http://el.wikipedia.org> και

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο: Η ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ «ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗ», Ν.3852/2010

Τα τελευταία τριάντα χρόνια καταβλήθηκαν έντονες προσπάθειες για την υπέρβαση του συγκεντρωτισμού που απέδωσε στο ελληνικό κράτος τον «τίτλο» του πιο συγκεντρωτικού στην Ευρώπη. Αυτή η Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα «Καλλικράτης» έρχεται να δώσει τη λύση μέσα από ριζικές αλλαγές του τρόπου με τον οποίο λειτουργούσε το Κράτος, η διοίκηση και η αυτοδιοίκηση της Χώρας μας. Στο παρόν κεφάλαιο πραγματοποιείται η γνωριμία με τις νέες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που προέβλεψε ο ν.3852/2010 και υλοποιούνται ήδη από 1^{ης} Ιανουαρίου 2011. Γίνονται ιδιαίτερες αναφορές στην οργανωτική διάρθρωση, τη διοικητική σειρά ενεργειών καθώς και στις αρμοδιότητες της Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης ως Β΄ βαθμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης πλέον.

2.1. Συνοπτική Προσέγγιση του Προγράμματος «Καλλικράτης»

Σύμφωνα με το Υπουργείο Εσωτερικών Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, που προώθησε το Νέο Μεταρρυθμιστικό Σχέδιο επί Κυβερνήσεως ΠΑΣΟΚ και επί Υπουργίας Ραγκούση, «η τολμηρή μεταρρύθμιση του «Καποδίστρια» βελτίωσε μεν αισθητά τη λειτουργία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, δεν κατάφερε όμως να δημιουργήσει αποτελεσματικούς, καλά οργανωμένους, επαρκώς στελεχωμένους και οικονομικά αυτοδύναμους Δήμους. Αυτό προκύπτει άλλωστε από τη διαπίστωση πως μόνο 212 από τους 1034 πρωτοβάθμιους ΟΤΑ πληρούν την αναγκαία διαχειριστική επάρκεια και ως εκ τούτου τις προϋποθέσεις συμμετοχής τους στο ΕΣΠΑ. Συνέπεια αυτής της πραγματικότητας είναι να πλήττεται ευθέως η εύρυθμη λειτουργία και να αμαυρώνεται η εικόνα της αυτοδιοίκησης και των αιρετών της στη συνείδηση των πολιτών. Αυτό εξάλλου φαίνεται και στις αιτήσεις εκθέσεις του Συνηγόρου του πολίτη, του Σώματος Επιθεωρητών – Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης και του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης»²⁹.

²⁹ <http://www.opengov.gr/types/?p=417> «Υπουργείο Εσωτερικών Αποκέντρωσης & Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης»

Με τον νόμο 3852 (ΦΕΚ Α 87/7-6-2010) τέθηκε σε εφαρμογή το πρόγραμμα «Καλλικράτης», το οποίο έχει ως στόχο αφενός στην διοικητική, οικονομική, πολιτική και ηθική επαναδιάρθρωση της τοπικής αυτοδιοίκησης, αφετέρου δε στην ολοσχερή αλλαγή του κεντρικού κράτους αναδεικνύοντας τον επιτελικό, συντονιστικό και ελεγκτικό χαρακτήρα του. Οι υφιστάμενες αλλαγές δεν αφορούν μόνο μια βαθμίδα ή μια κατηγορία φορέων αυτοδιοίκησης, αλλά ξεπερνούν το σύνολο της διοίκησης και της αυτοδιοίκησης. Για να πραγματοποιηθούν οι στόχοι του προγράμματος υιοθετείται μια νέα αντίληψη που επικεντρώνεται όχι μόνο στην αποκέντρωση αρμοδιοτήτων, αλλά και στην αποκέντρωση πόρων και προσωπικού καθώς και στην αποκέντρωση λογοδοσίας και ευθύνης³⁰.

Η νέα αρχιτεκτονική για την τοπική αυτοδιοίκηση στοχεύει, στην εξοικονόμηση πόρων με τον δραστικό περιορισμό των ΟΤΑ και των Νομικών τους Προσώπων, στην ελάττωση των λειτουργικών τους δαπανών και της σπατάλης μέσα από την δημιουργία οικονομικών κλίμακας σε οικονομικούς και ανθρώπινους πόρους, στην αντιμετώπιση προβλημάτων επικάλυψης αρμοδιοτήτων και αντιφατικών – αντικρουόμενων αποφάσεων, στην αναπτυξιακή προοπτική, αξιοποιώντας τα τοπικά και περιφερειακά εν συγκρίσει πλεονεκτήματα, στην τόνωση της κοινωνικής συνοχής, στην αξιοποίηση του αυτοδιοίκητου δυναμικού για την αποτελεσματική διεκπεραίωση των τοπικών υποθέσεων και την εξυπηρέτηση του πολίτη. Στο νέο πρόγραμμα αυτό για την τοπική αυτοδιοίκηση οι νέοι οργανισμοί ΟΤΑ α' (Δήμοι) και β' (Περιφέρειες) βαθμού πλέον δεν θα έχουν σχέσεις ελέγχου και ιεραρχίας, αλλά συνεργασίας και αλληλεγγύης, δηλαδή οι νέοι δήμοι δεν θα έχουν ιεραρχική προς τα πάνω σχέση με τις υφιστάμενες περιφέρειες, όπως μέχρι πρότινος συνέβαινε τόσο με τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, όσο και την Περιφερειακή Διοίκηση, αλλά οριζόντιες³¹.

Η Νέα Αρχιτεκτονική θεμελιώνει μια νέα καινοτόμα διάρθρωση του κράτους: Κύριο χαρακτηριστικό της είναι ο άρτιος και μεθοδικός σχεδιασμός που δίνει απάντηση στα προβλήματα της αποσπασματικής και κατακερματισμένης έως πρότινος προσέγγισης. Η βάση της είναι ένας καθαρός περιορισμός αρμοδιοτήτων και η ολοκληρωμένη άσκηση δημοσίων πολιτικών σε κάθε επίπεδο, ώστε να είναι ξεκάθαρο σε

---

³⁰ <http://government.gov.gr/2010/06/10/348/>

³¹ <http://www.opengov.gr/types/?p=417> «Υπουργείο Εσωτερικών Αποκέντρωσης & Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης»

κάθε πολίτη, για κάθε ανάγκη του, ποιος είναι αρμόδιος, τι πρέπει να κάνει και να εξυπηρετείται σε ένα επίπεδο είτε στο Δήμο, είτε στην Περιφέρεια, είτε στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση. Ως θεμελιώδης επιλογή ορίζεται η αναβάθμιση της δημοκρατικής λειτουργίας της αυτοδιοίκησης, τόσο με τον εμπλουτισμό συμμετοχικών διαδικασιών, όπως η διαβούλευση, όσο και με τη βελτίωση της αντιπροσώπευσης. Βασικό κριτήριο είναι η δημιουργία ισχυρών διοικητικών ενοτήτων, ώστε να είναι σε θέση να ασκήσουν με αποτελεσματικό, ποιοτικό, διαφανή και βιώσιμο τρόπο το σύνολο των αρμοδιοτήτων που τους ανατίθενται. Πυρήνας των οργανωτικών επιλογών είναι ο πολίτης και η εξυπηρέτηση των αναγκών του. Γι' αυτό η συγκρότηση ισχυρότερων και μεγαλύτερων ενοτήτων συνοδεύεται από την παροχή των διοικητικών υπηρεσιών όσο το δυνατό πιο κοντά στον πολίτη, με την ενίσχυση της υπόστασης του χωριού και της γειτονιάς, ως ζωντανών κυττάρων της τοπικής κοινωνίας³².

Οι υφιστάμενες 13 διοικητικές περιφέρειες της χώρας μετατρέπονται σε αυτοδιοικούμενες περιφέρειες, με εκλεγμένα όργανα, νέες αρμοδιότητες και πόρους. Σε αυτή την φάση κρίθηκε ότι δεν θα ήταν σκόπιμο ούτε επωφελές να υπάρξουν μεταβολές στον χάρτη των περιφερειών της χώρας. Οι διοικητικές περιφέρειες της χώρας, είκοσι τέσσερα χρόνια μετά τη θεσμοθέτησή τους, έχουν αποκτήσει μια διοικητική λειτουργία που τις καθιστά χρήσιμες και αποτελεσματικές στην τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη. Στην διατήρηση των 13 περιφερειών κατατείνει και η ανάλυση κόστους οφέλους σε μια σειρά από ενδεχόμενες αλλαγές τους. Επιπλέον, οι περιφέρειες έχουν υλοποιήσει μέχρι σήμερα πολλά περιφερειακά προγράμματα από τα οποία έχει αποκτηθεί τεράστια εμπειρία. Η αλλαγή των περιφερειών θα δημιουργούσε προβλήματα στην απρόσκοπτη υλοποίηση των περιφερειακών προγραμμάτων του ΕΣΠΑ. Αυτό θα έπρεπε να αποφευχθεί εν μέσω μιας μεγάλης οικονομικής κρίσης, καθώς η απρόσκοπτη υλοποίηση των περιφερειακών προγραμμάτων αποτελεί ζωτική συνθήκη για την οικονομία των περιφερειών της χώρας. Οι περιφέρειες αποτελούν, επίσης, μηχανισμούς παραγωγής πολιτικής σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο καθώς έχουν λειτουργήσει σε αυτές αντιπροσωπευτικά όργανα με συμμετοχή αιρετών εκπροσώπων και φορέων ανάπτυξης για πολλά χρόνια. Τέλος, οι περιφέρειες έχουν διαμορφώσει μια 'περιφερειακή' ταυτότητα, ενώ αρκετές από αυτές ταυτίζονται με τα γεωγραφικά διαμερίσματα της Ελλάδας³³.

³² <http://www.opengov.gr/vpes/?p=440>

³³ <http://government.gov.gr/2010/06/10/348/>

2.2. Το Χρονοδιάγραμμα του Προγράμματος «Καλλικράτης»

Το χρονικό της μεταρρύθμισης³⁴, σύμφωνα με στοιχεία της εφημερίδας «Καθημερινή, φύλλο Κυριακής 16-5-2010», έχει ως εξής :

- α. Μέχρι τέλος του 2010 έπρεπε να συνταχθούν οι οργανισμοί στις περιφέρειες και τις αποκεντρωμένες διοικήσεις και να έχουν επιμορφωθεί οι εργαζόμενοι.
- β. Από την **1/1/2011** ασκούνται 92 από τις περίπου 200 πρόσθετες από μεταφορά αρμοδιότητες των νέων δήμων.
- γ. Μέχρι τον **Φεβρουάριο του 2011** έπρεπε να έχουν ξεκινήσει οι μετατάξεις προσωπικού και μέχρι τέλος Ιουνίου του 2011 να έχουν καταρτιστεί οι θέσεις προσωπικού.
- δ. Μέχρι **28-2-2011** έπρεπε να έχει ολοκληρωθεί η απογραφή των οικονομικών των ΟΤΑ, αλλά και των υποδομών στέγασης (δήμων και περιφερειών).
- ε. Μέχρι τον **Μάρτιο του 2011** έπρεπε να έχουν καταργηθεί και συγχωνευθεί ΝΠΔΔ και Δημοτικές Επιχειρήσεις.
- στ. Μέχρι τον **Ιούνιο του 2011** θα πρέπει να έχουν συνταχθεί οι Οργανισμοί Εσωτερικής Υπηρεσίας (Ο.Ε.Υ) των νέων δήμων.
- ζ. Μέχρι τις **30/6/2011** πρέπει να έχουν εκδοθεί Προεδρικά Διατάγματα, Υπουργικές Αποφάσεις και Εγκύκλιοι για τον «Καλλικράτη».
- η. Μέχρι τις **31/12/2012** πρέπει οι νέοι δήμοι να έχουν συγκροτήσει οργανισμούς και υπηρεσιακές μονάδες για 11 συγκεκριμένους τομείς.

---

³⁴ <http://www.kathimerini.gr/>

θ. Μέχρι την **31/1/2013** θα πρέπει να έχουν μεταφερθεί και να ασκούνται και οι υπόλοιπες αρμοδιότητες των νέων δήμων.

2.3. Σύσταση και Συγκρότηση Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης για την περίπτωση της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου

Σύμφωνα με το **άρθρο 3** του ν.3852/2010, οι περιφέρειες είναι αυτοδιοικούμενα κατά τόπο νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και αποτελούν το δεύτερο βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης. Οι περιφέρειες σχεδιάζουν, προγραμματίζουν και υλοποιούν πολιτικές σε περιφερειακό επίπεδο στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, σύμφωνα με τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης και της κοινωνικής συνοχής της χώρας, λαμβάνοντας υπόψη και τις εθνικές και ευρωπαϊκές πολιτικές. Με το νόμο 3852/2010 (*Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης*) συνίσταται η περιφέρεια **Βορείου Αιγαίου** η οποία περιλαμβάνει τους Νομούς Λέσβου, Σάμου και Χίου. Έδρα της περιφέρειας Βορείου Αιγαίου είναι η Μυτιλήνη. Συγκροτείται η περιφερειακή ενότητα Λέσβου που περιλαμβάνει το δήμο Λέσβου. Συγκροτείται η περιφερειακή ενότητα Λήμνου που περιλαμβάνει το δήμο Λήμνου και το δήμο Αγίου Ευστρατίου. Συγκροτείται η περιφερειακή ενότητα Χίου με έδρα τη Χίο που περιλαμβάνει το δήμο Χίου, το δήμο Ψαρών και το δήμο Οινουσσών. Τέλος, συγκροτούνται η περιφερειακή ενότητα Σάμου που περιλαμβάνει το δήμο Σάμου και η περιφερειακή ενότητα Ικαρίας που περιλαμβάνει τους δήμους Ικαρίας και Φούρνων³⁵.

2.4. Ο Δεύτερος Βαθμός της Αυτοδιοίκησης³⁶

Η ριζική αλλαγή του δεύτερου βαθμού της αυτοδιοίκησης επέρχεται με την ολοσχερή διάλυση των Ν.Α, βάσει ν.3852/2010.

Στο άρθρο 113 του ν.3852/2010 αναφέρεται ρητά πως όργανα της περιφέρειας είναι ο περιφερειάρχης, οι αντί-περιφερειάρχες, το περιφερειακό συμβούλιο, η οικονομική επιτροπή και η εκτελεστική επιτροπή. Σε κάθε περιφέρεια τον περιφερειάρχη

³⁵ http://www.eetaa.gr/kallikratis/support/Nomos3852/Fek_html/

³⁶ http://www.eetaa.gr/kallikratis/support/Nomos3852/Fek_html/

επικουρούν αντί-περιφερειάρχες που εκλέγονται άμεσα κατ' αντιστοιχία προς τον αριθμό των περιφερειακών ενοτήτων και οι οποίοι δεν καταλαμβάνουν θέση περιφερειακού συμβούλου. Ο αριθμός των αντί-περιφερειάρχων προσαυξάνεται κατά τρεις (3), κατά την ειδικότερη ρύθμιση της παραγράφου 1 του άρθρου 160 του παρόντος. Ειδικά στις περιφέρειες Βορείου, Νοτίου Αιγαίου και Ιονίων Νήσων οι ανωτέρω αντί-περιφερειάρχες εκλέγονται ανά ένας σε κάθε νομό.

Το περιφερειακό συμβούλιο αποτελείται από σαράντα ένα (41) μέλη σε περιφέρειες με πληθυσμό έως 300.000 κατοίκους, πενήντα ένα (51) μέλη σε περιφέρειες με πληθυσμό από 300.001 έως 800.000 κατοίκους, εβδομήντα ένα (71) μέλη σε περιφέρειες άνω των 800.000 κατοίκων. Το περιφερειακό συμβούλιο της περιφέρειας Αττικής αποτελείται από εκατόν ένα (101) μέλη. Το περιφερειακό συμβούλιο Νοτίου Αιγαίου αποτελείται από πενήντα ένα (51) μέλη.

Ο άμεσα αιρετός Περιφερειάρχης ασκεί τις καταστατικές και τις εκτελεστικές αρμοδιότητές του, συνεργαζόμενος με την Περιφερειακή Επιτροπή στην οποία μετέχουν και οι Αντί-περιφερειάρχες. Ως πρόεδρος της Περιφερειακής αλλά και της εκτελεστικής Επιτροπής έχει βασικό ηγετικό ρόλο για τον συντονισμό των δράσεων της Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης. Με την ανάληψη των καθηκόντων παρουσιάζει τις προγραμματικές του δηλώσεις, οι οποίες εγκρίνονται από το Περιφερειακό Συμβούλιο. Οι Αντί-περιφερειάρχες επιλέγονται μεταξύ των περιφερειακών συμβούλων από τον Περιφερειάρχη. Διακρίνονται σε θεματικούς και τοπικούς, ενώ οι σχετικοί ρόλοι μπορούν να συμπίπτουν στο ίδιο πρόσωπο. Οι πρώτοι αναλαμβάνουν την ευθύνη των βασικών τομέων αρμοδιότητας της περιφέρειας.

Οι Τοπικοί Αντί-περιφερειάρχες είναι αρμόδιοι για συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές της Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης, που ταυτίζονται με τις τέως Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και τα Νομαρχιακά Διαμερίσματα. Οι Αντί-περιφερειάρχες επιλέγονται μεταξύ των περιφερειακών συμβούλων, που εκλέγονται στην αντίστοιχη περιοχή.

Η Εκτελεστική Επιτροπή είναι το συλλογικό επιχειρησιακό – εκτελεστικό όργανο στις Περιφερειακές Αυτοδιοικήσεις. Αποτελείται από τον Περιφερειάρχη και τους Αντί-περιφερειάρχες. Στις συνεδριάσεις συμμετέχει ο Γενικός Γραμματέας της Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης, χωρίς δικαίωμα ψήφου, ενώ μπορεί να καλούνται και οι Διευθυντές. Ως συλλογικό όργανο με επιτελικό ρόλο, η Εκτελεστική Επιτροπή αναλαμβάνει και αρμοδιότητες που αφορούν τον περιφερειακό προγραμματισμό.

Όσον αφορά τις σχέσεις Δήμων και Περιφερειών, μεταξύ των δύο βαθμών τοπικής αυτοδιοίκησης δεν υφίστανται σχέσεις ελέγχου και ιεραρχίας, αλλά συνεργασίας

και συναλληλίας, οι οποίες αναπτύσσονται βάσει του νόμου, κοινών συμφωνιών, καθώς και με το συντονισμό κοινών δράσεων.

2.4.1 Διάρκεια Περιφερειακής Περιόδου

Ο περιφερειάρχης, οι αντί-περιφερειάρχες και τα μέλη του περιφερειακού συμβουλίου εκλέγονται με άμεση, καθολική και μυστική ψηφοφορία.

Οι εκλογές γίνονται κάθε πέντε (5) χρόνια, ταυτόχρονα με τις δημοτικές εκλογές, στα ίδια εκλογικά τμήματα, με τις ίδιες εφορευτικές επιτροπές και τους ίδιους αντιπροσώπους της δικαστικής αρχής και εφόρους αντιπροσώπων, αλλά η ψηφοφορία διενεργείται σε διαφορετικές κάλπες. Οι εκλογές διενεργούνται ταυτόχρονα σε ολόκληρη την επικράτεια.

Η εγκατάσταση του περιφερειάρχη, των αντί-περιφερειάρχων και των μελών του περιφερειακού συμβουλίου γίνεται την 1η Σεπτεμβρίου του έτους διεξαγωγής των εκλογών και η θητεία τους λήγει την 31η Αυγούστου του πέμπτου έτους.

Οι Ενιαίες Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, τα Νομαρχιακά Διαμερίσματα και οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις που καταργήθηκαν κατά το άρθρο 283 εξακολουθούσαν να λειτουργούν μέχρι τη λήξη της διανυόμενης νομαρχιακής περιόδου 2006 – 2010.

Οι περιφέρειες, που συνιστώνται με το άρθρο 3, άρχισαν να λειτουργούν από την εγκατάσταση των αρχών τους, οι οποίες προέκυψαν από τις περιφερειακές εκλογές του Νοεμβρίου 2010. Η εγκατάστασή τους έγινε την 1η Ιανουαρίου 2011.

2.4.2. Τα Έσοδα των Περιφερειών

Πρωταρχικής σημασίας για την αποτελεσματική άσκηση των νέων αυτό-διοικητικών αρμοδιοτήτων που καταγράφονται στο πρόγραμμα Καλλικράτης είναι η διασφάλιση των απαραίτητων οικονομικών πόρων. Στο πλαίσιο αυτό, προβλέπεται η εκ των προτέρων ακριβής κοστολόγηση των υπό μεταφορά αρμοδιοτήτων, ενώ αναδιαρθρώνεται το σύνολο των Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων (Κ.Α.Π), στο οποίο πλέον θα καταλήγει: (1) το 20% του Φόρου Εισοδήματος (ΦΕ) φυσικών και νομικών προσώπων, (2) το 12% των συνολικών ετήσιων εισπράξεων ΦΠΑ και (3) το 50% του

φόρου ακίνητης περιουσίας(ΦΑΠ). Από τα παραπάνω έσοδα των ΚΑΠ, τα 2/3 των πόρων του ΦΕ και το σύνολο των εσόδων ΦΠΑ και ΦΑΠ θα κατατίθενται στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων (ΤΠ&Δ) στον λογαριασμό «ΚΑΠ για κάλυψη Λειτουργικών και Λοιπών Γενικών Δαπανών», ενώ το υπόλοιπο 1/3 των πόρων του ΦΕ θα εγγράφεται στον Π/Υ Δημοσίων Επενδύσεων και θα κατατίθεται στο ΤΠ&Δ στον λογαριασμό «ΚΑΠ για κάλυψη επενδυτικών αναγκών». Η απόδοση εσόδων από τον τακτικό προϋπολογισμό θα γίνεται με ισόποσες προκαταβολές βάσει των προεκτιμωμένων εσόδων και η τελική εκκαθάριση με βάση τα απολογιστικά στοιχεία του κάθε οικονομικού έτους³⁷.

2.4.3 Οι Αρμοδιότητες Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης³⁸

Στις αρμοδιότητες για τις περιφέρειες, μεταφέρονται **το σύνολο των αρμοδιοτήτων, που αφορούν τον αναπτυξιακό περιφερειακό προγραμματισμό.**

Στην αρμοδιότητα αυτή εντάσσεται, όχι μόνο η κατάρτιση και εκτέλεση των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΠΕΠ), αλλά και η συμμετοχή στην όλη διαδικασία, κατάρτισης και εφαρμογής του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου αναφοράς (Ε.Σ.Π.Α.) για την προγραμματική περίοδο 2007-2013. Στον ίδιο τομέα εντάσσονται και αρμοδιότητες που σχετίζονται με τη διαχείριση των υδατικών πόρων.

Μεταφέρονται επίσης οι αρμοδιότητες των Δημοσίων Υγειονομικών Περιφερειών (Δ.Υ.ΠΕ.).

Στον τομέα των έργων απονέμονται αρμοδιότητες, που αφορούν την κατασκευή, συντήρηση και ανακαίνιση οδών, οι οποίες ασκούνται από την Κρατική Περιφέρεια και τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις. Η αρμοδιότητα αυτή συμπεριλαμβάνει και τις αντίστοιχες μελέτες.

Ανατίθεται, επίσης, ο σχεδιασμός, η μελέτη, η κατασκευή και συντήρηση συγκοινωνιακών, αντιπλημμυρικών, κτιριακών, ηλεκτρομηχανολογικών και λιμενικών έργων, η εκπόνηση κυκλοφοριακών μελετών, η αντιμετώπιση θεμάτων οδικής

³⁷ <http://www.neaf.gr/main/news/articles/124-kallikratis-stoxwn>

³⁸ http://www.eetaa.gr/kallikratis/support/Nomos3852/Fek_html/

κυκλοφορίας, καθώς και η διαχείριση ειδικών έργων περιφερειακού επιπέδου που έχουν εκτελεσθεί από τις Ε.Υ.Δ.Ε.

Μεταβιβάζονται, επίσης, αρμοδιότητες σχετικές με την εκτέλεση εγγειοβελτιωτικών έργων (ΓΟΕΒ), θέματα κατάρτισης και λειτουργικής υποστήριξης και θεματική αναβάθμιση Δημοσίων ΙΕΚ καθώς και η χορήγηση άδειας πολιτιστικού χαρακτήρα φορέων της Περιφέρειας.

2.5. Ο «Νησιώτης Καλλικράτης»³⁹

Ιδιαίτερα αυξημένες αρμοδιότητες θα δοθούν στους νησιωτικούς δήμους καθώς και στις νησιωτικές περιφέρειες, με το σχέδιο «Καλλικράτης» για τη διοικητική μεταρρύθμιση της Χώρας μας. Στις προθέσεις του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, είναι ο κάθε νησιώτης να εξυπηρετείται άμεσα στον τόπο κατοικίας του καθώς και να έχει πρόσβαση σε όλους τους τομείς της Δημόσιας Διοίκησης. Πιο συγκεκριμένα:

Σύμφωνα με το άρθρο 205/ν.3852/2010, οι περιφέρειες Νοτίου Αιγαίου, Βορείου Αιγαίου και Ιονίου είναι αρμόδιες και για το σχεδιασμό, την έγκριση και την παρακολούθηση των σχεδίων των ενδοπεριφερειακών συγκοινωνιών. Οι αρμοδιότητες της προηγούμενης παραγράφου ασκούνται από τις περιφέρειες από την 1.7.2011. Με προεδρικό διάταγμα το οποίο εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομικών ρυθμίζεται η απόδοση των ανάλογων οικονομικών πόρων για την άσκηση των αρμοδιοτήτων που προβλέπονται στην παράγραφο Ι.

Στις νησιωτικές περιφέρειες που αναφερθήκαμε ακριβώς παραπάνω και για την αντιμετώπιση ειδικών προβλημάτων σε ορισμένα νησιά, ο περιφερειάρχης μπορεί να αναθέτει την άσκηση συγκεκριμένων αρμοδιοτήτων στους αντί-περιφερειάρχες που ορίζονται από αυτόν.

Στους νησιωτικούς δήμους Βορείου, Νοτίου Αιγαίου και Ιονίου οι διατάξεις των παραγράφων 4 έως 9 του άρθρου 104 του παρόντος εφαρμόζονται στο πλαίσιο λειτουργίας ενός ΦΟ.Δ.Σ.Α. ανά περιφερειακή ενότητα. Σε περίπτωση κατά την οποία τα

³⁹ http://www.eetaa.gr/kallikratis/support/Nomos3852/Fek_html/

όρια της περιφερειακής ενότητας συμπίπτουν με τα όρια ενός δήμου, ο ΦΟ.Δ.Σ.Α. λειτουργεί ως Ν.Π.Δ.Δ. του δήμου, όπως ρητά αναφέρει το άρθρο 206/ν.3852/2010.

2.6. Μία Συνθήκη που εναρμονίζεται με τη Συνθήκη της Λισσαβόνας^{40 41}

Καθώς από την 1η Δεκεμβρίου 2009 έχει τεθεί σε ισχύ η Συνθήκη της Λισσαβόνας, καθίσταται απαραίτητο μία νομοθετική πρωτοβουλία όπως ο «Καλλικράτης» να εμπνέεται από και να συμβαδίζει με αρχές και αξίες που αποτελούν τη βάση για το ευρύτερο πλαίσιο μέσα στο οποίο θα εφαρμοστεί, αυτό της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Βασικές αρχές του «Καλλικράτης» είναι αφ' ενός ο δραστικός περιορισμός των διοικητικών δομών σε δύο πλέον μόνο βαθμούς αυτοδιοίκησης, τους Δήμους και τις Περιφέρειες, και μία Αποκεντρωμένη Διοίκηση, αφ' ετέρου η οριοθέτηση των αρμοδιοτήτων των δύο βαθμών της αυτοδιοίκησης επί της αρχής της δοτής αρμοδιότητας, όπως αυτή σαφέστατα διαπνέει τη Συνθήκη για τη λειτουργία της ΕΕ. Έτσι, οι δύο βαθμοί λειτουργούν μόνο εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων που τους απονέμονται και οι σχέσεις τους δεν είναι σχέσεις ιεραρχίας και ελέγχου αλλά σχέσεις συνεργασίας και συναλληλίας.

Οι νέες δομές, λιγότερες και πιο ενισχυμένες, μπορούν να εντάξουν καλύτερα στον τρόπο λειτουργίας τους τις βασικές αρχές της Συνθήκης της Λισσαβόνας, δηλαδή της εγγύτητας, της διαφάνειας σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης (διαδικασία λήψης αποφάσεων, διοικητική και οικονομική διαφάνεια, εκλογικές διαδικασίες, συμμετοχή κοινωνίας των πολιτών, δημόσια ηθική αιρετών και προσωπικού της αυτοδιοίκησης), της εξωστρέφειας, του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της συμμετοχικής δημοκρατίας αλλά και της εμπάθουσας.

Αυτή η τελευταία έννοια, τόσο βασική για την ουσιαστική ολοκλήρωση της ΕΕ, αποτελεί πρόκληση, καθώς για να επιτευχθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο, χρειάζεται να ξεκινήσει ήδη από τα πρώτα επίπεδα διακυβέρνησης, την αυτοδιοίκηση. Και προς αυτήν

⁴⁰http://www.vpes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/ekthesi_synpeivn_kallikraths_9_6_2010.pdf

⁴¹ http://europa.eu/index_el.htm

την κατεύθυνση κινείται και ο «Καλλικράτης» όταν εμπεριέχει και προωθεί την έννοια της εξωστρέφειας της αυτοδιοίκησης και της ενίσχυσης της αντίληψης ότι το έργο το οποίο επιτελείται σε κοινοτικό επίπεδο είναι έργο το οποίο επηρεάζει αλλά και μπορεί να συμβάλει στη διαμόρφωση του και η αυτοδιοίκηση.

Όλα αυτά αποτυπώνονται μέσα από διατάξεις σχετικά με τα δίκτυα αδελφοποιήσεων, τις διεθνείς συνεργασίες, τα κοινοτικά προγράμματα και πρωτοβουλίες, τη συμμετοχή των αιρετών στην Επιτροπή των Περιφερειών, με την συνακόλουθη εμπλοκή της στη διαδικασία παραγωγής κοινοτικών πολιτικών. Σε αυτήν τη διαδικασία, γίνεται ένα επιπλέον άνοιγμα με την ενδυνάμωση της συμμετοχικής διαδικασίας και της συμμετοχής των πολιτών, όπως και με την πρωτοβουλία των πολιτών για τη νομοθετική διαδικασία σε κοινοτικό επίπεδο, με τα δημοψηφίσματα, τα τοπικά συμβούλια νέων, την πλήρη διαφάνεια και την πρόσβαση των πολιτών σε όλες τις αποφάσεις και τις υπηρεσίες της αυτοδιοίκησης. Επιπλέον, και με βάση το πνεύμα που διατρέχει τη Συνθήκη, ο «Καλλικράτης» εισάγει μία σειρά από διαδικασίες οι οποίες είτε δεν υπήρχαν το προηγούμενο νομοθετικό πλαίσιο, είτε δεν εμφανίζονταν τόσο ισχυροποιημένα και δομημένα, όπως:

η αναγνώριση του δικαιώματος συμμετοχής στις εκλογικές διαδικασίες, πλην των πολιτών της ΕΕ, και σε ομογενείς και σε νομίμως διαμένοντες αλλοδαπούς υπηκόους τρίτων χωρών (σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία), η δημιουργία συμβουλίου ένταξης των μεταναστών, η πρόβλεψη για συμπαραστάτη του πολίτη και της επιχείρησης σε δημοτικό και περιφερειακό επίπεδο, η ανάρτηση όλων των αποφάσεων στις ιστοσελίδες των Δήμων και Περιφερειών, η σύσταση επιτροπών ποιότητας ζωής, οι συνελεύσεις των κατοίκων, η δημιουργία δικτύων Δήμων και Περιφερειών και η συμμετοχή αυτών σε ευρωπαϊκά και διεθνή προγράμματα, η αναγνώριση της αυξημένης ανάγκης που έχουν οι νησιωτικές περιοχές με τη σύσταση ερευνητικού ινστιτούτου για σχετικές πολιτικές.

2.7. Το Πρόγραμμα «ΕΛΛΑΔΑ»⁴²

Πρόκειται για το Αναπτυξιακό Πρόγραμμα της Τοπική Αυτοδιοίκησης που θεσμοθετήθηκε (άρθρο 281, παρ 5 του ν.3852/2010) στο Πρόγραμμα «Καλλικράτης», και το οποίο προβλέπει τη χρηματοδότηση έργων των Δήμων και των Περιφερειών για

⁴² http://www.vpes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/ekthesi_synpeivn_kallikraths_9_6_2010.pdf

την ενίσχυση της τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης στο πλαίσιο ενός νέου συστήματος οργάνωσης που εγγυάται διαφανή κατανομή και διαχείριση. Αποτελεί μία ολοκληρωμένη παρέμβαση στο χώρο της αυτοδιοίκησης, όπου μέσω αυτού υποστηρίζεται ο σχεδιασμός και η υλοποίηση ολοκληρωμένων δράσεων, η εφαρμογή των οποίων αποσκοπεί στην επίλυση χρόνιων προβλημάτων της αυτοδιοίκησης.

Το Πρόγραμμα ΕΛΛΑΔΑ διαρθρώνεται σε τρεις άξονες:

1. Ο άξονας με κορμό τα επιχειρησιακά προγράμματα «Διοικητική Μεταρρύθμιση» και «Ψηφιακή Σύγκλιση» του Ε.Σ.Π.Α..
2. Ο άξονας του Εθνικού Αναπτυξιακού Προγράμματος Αυτοδιοίκησης που λειτουργεί συμπληρωματικά με το Ε.Σ.Π.Α. και θα χρηματοδοτηθεί από εθνικούς πόρους του κράτους και της τοπικής αυτοδιοίκησης.
3. Ο άξονας για την αξιοποίηση και αναδιάταξη των ανθρωπίνων πόρων.

Το αναπτυξιακό πρόγραμμα ΕΛΛΑΔΑ συμπεριλαμβάνει επίσης τα ολοκληρωμένα επιχειρησιακά σχέδια μεταφοράς και κοστολόγησης των αρμοδιοτήτων που προβλέφθηκαν από το πρόγραμμα Καλλικράτης.

Σκοπός του Προγράμματος είναι η δημιουργία ενός αναπτυξιακού προτύπου για την αυτοδιοίκηση που:

1. Ολοκληρώνει βασικές υποδομές – αρμοδιότητες της αυτοδιοίκησης
2. Προστατεύει το περιβάλλον
3. Διασφαλίζει την κοινωνική συνοχή και αλληλεγγύη με αναδιάρθρωση και ολοκλήρωση των κοινωνικών υποδομών αρμοδιότητας της αυτοδιοίκησης
4. Στηρίζει υψηλού επιπέδου εικαστικές παρεμβάσεις στο χώρο
5. Υποστηρίζει ιδιαίτερα τους ορεινούς, δυσπρόσιτους και νησιωτικούς Δήμους
6. Επιβραβεύει την καινοτομία και τις νέες ιδέες
7. Προωθεί το θεσμό των συνεργασιών της αυτοδιοίκησης με τον ιδιωτικό τομέα και ενθαρρύνει την επιχειρηματικότητα και τέλος,
8. Ενθαρρύνει τις συνεργασίες με άλλα ΝΠΔΔ που έχουν αντίστοιχους σκοπούς, μέσα από μικρά και μεσαία έργα που είναι αναγκαία για την περιφερειακή και τοπική ανάπτυξη.

Το Πρόγραμμα λειτουργεί συμπληρωματικά με το Ε.Σ.Π.Α. και χρηματοδοτεί κυρίως έργα και δράσεις που δεν έχουν επιλεγεί και δεν είναι δυνατόν να χρηματοδοτηθούν από το Ε.Σ.Π.Α. Η χρηματοδότηση του δικαιούχου γίνεται μέσω του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων, από το λογαριασμό του Προγράμματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο: Η ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ Β. ΑΙΓΑΙΟΥ

3.1. Περιγραφή της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου^{43 44}

Η περιφέρεια περιλαμβάνει 9 νησιά μικρού, μεγάλου και μεσαίου μεγέθους. Τα νησιά που ανήκουν στην περιφέρεια Βορείου Αιγαίου είναι διάσπαρτα στο βορειοανατολικό τμήμα του Αιγαίου Αρχιπελάγους. Τα περισσότερα από αυτά βρίσκονται κατά μήκος των ακτών της Μικράς Ασίας και αποτελούν το ανατολικό σύνορο της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την Τουρκία. Έδρα της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου είναι η Μυτιλήνη. Η Λέσβος, η Λήμνος, η Χίος, η Σάμος και η Ικαρία, συγκρινόμενα με τα υπόλοιπα νησιά του Αιγαίου, μπορούν να θεωρηθούν μεγάλα, ενώ ο συνδυασμός έκτασης και πληθυσμιακού μεγέθους εντάσσουν δύο από αυτά, τη Λέσβο και τη Χίο, μεταξύ των 21 πιο σημαντικών νησιών του ευρωπαϊκού χώρου. Τα πέντε μεγάλα νησιά, μαζί με άλλα μικρότερα - Φούρνοι, Ψαρά, Οινούσες, Άγιος Ευστράτιος - που βρίσκονται σε μικρής ή μεγάλης απόστασης δορυφορικές θέσεις, σχηματίζουν ένα χώρο χωρίς ιδιαίτερη γεωγραφική συνοχή, που, διοικητικά, κατανέμεται σε τρεις νομούς. Η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου αποτελείται βάσει ν.3852/2010 από τις Περιφερειακές Ενότητες Λέσβου, Χίου και Σάμου με συνολική έκταση 3.836 τ. χλ. Το ποσοστό των ορεινών εκτάσεων καλύπτει περίπου το 33,2% της συνολικής έκτασης της Περιφέρειας.

Όσον αφορά στο ανάγλυφο του εδάφους, το υψόμετρο στα νησιά διαφέρει, με τη Σάμο να είναι το πιο ορεινό, και τη Λήμνο το λιγότερο ορεινό. Συνολικά, οι ορεινές εκτάσεις καλύπτουν το 33% περίπου της συνολικής έκτασης της Περιφέρειας. Οι κλίσεις παρουσιάζουν επίσης σημαντικές διαφορές, με την Ικαρία να παρουσιάζει τις υψηλότερες και τη Λήμνο τις μικρότερες, χωρίς αυτό το γεωγραφικό χαρακτηριστικό να καθορίζει ανάλογα και τις δυνατότητες πρόσβασης, ενώ όμως θα πρέπει να συνυπολογίζεται στο γεγονός της απόστασης από την ηπειρωτική χώρα, αλλά και στη μεταξύ των νησιών μεγάλη απόσταση.

Κύριο χαρακτηριστικό της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου αποτελεί ο νησιωτικός χαρακτήρας και η «διπλή περιφερειακότητα», η οποία εκφράζει ταυτόχρονη ιδιότητα της

⁴³ <http://www.apdaigaiou.gov.gr/>

⁴⁴ <http://el.wikipedia.org/>

ακριτικής περιφέρεια της χώρας στα ανατολικά της σύνορα και απομακρυσμένη, περιφερειακή περιοχή της Ε.Ε στα εξωτερικά της σύνορα, με δυσμενή αποτελέσματα ως προς την ένταξη της στα υπάρχοντα δίκτυα επικοινωνίας και ανταλλαγών.

Η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου χαρακτηρίζεται από σημαντικό ποσοστό ορεινών και ημιορεινών εκτάσεων. Συγκεκριμένα, το ποσοστό των ορεινών εκτάσεων καλύπτει το 33,2% της συνολικής έκτασης της Περιφέρειας και των ημιορεινών το 35,3%. Από το σύνολο των Δήμων και Κοινοτήτων που προϋπήρχαν (195) στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου το 35,4% ανήκε σε ορεινές περιοχές (69), ενώ το 29% του πληθυσμού ανήκει στον ορεινό χώρο.

Οι περιοχές αυτές μειονεκτούν σε σχέση με τις πεδινές εκτάσεις κυρίως λόγω του κλίματος.

3.2. Δημογραφικά Στοιχεία Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου⁴⁵

Ο πληθυσμός της Περιφέρειας σύμφωνα με την απογραφή του 2001 ήταν 206.121 κάτοικοι, με γεωγραφική κατανομή 90.634 για το Νομό Λέσβου, 53.817 για το Νομό Χίου και 33.814 για το Νομό Σάμου. Αντιπροσωπεύοντας το 2001 το 1,88% του συνολικού πληθυσμού της χώρας, έναντι 1,94% το 1991. Οι δημογραφικές συνθήκες στα νησιά του Β. Αιγαίου παρουσιάζονται ιδιαίτερα δυσμενείς λόγω υπογεννητικότητας και δημογραφικής εξόδου που είναι μακροχρόνια και έντονη. Σύμφωνα όμως με τα στοιχεία που αναφέρονται στους δείκτες γήρανσης του πληθυσμού η Περιφέρεια Β. Αιγαίου κατέχει προνομιούχο θέση και πρέπει να ληφθεί υπόψη από τις αρμόδιες αρχές, έτσι ώστε με συγκεκριμένες παρεμβάσεις για την συγκράτηση του πληθυσμού τόσο των παραγωγικών ηλικιών όσο και των εν δυνάμει παραγωγικών ηλικιών, διαφορετικά σε λίγα χρόνια από τώρα ο πληθυσμός της Περιφέρειας και ειδικότερα της υπαίθρου θα αποτελείται από γέροντες.

3.3. Ακαθάριστο Περιφερειακό Προϊόν της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου

⁴⁵ <http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE>

Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα και επικαιροποιημένα στοιχεία της ΕΣΥΕ, η Περιφέρεια Β. Αιγαίου παράγει το 1,36% του ΑΕΠ της χώρας σε τρέχουσες τιμές από το οποίο το 0,76% η Λέσβος, το 0,31% η Σάμος και το 0,29% η Χίος.

Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ στην Περιφέρεια είναι μόλις το 70,64% της Χώρας σε τρέχουσες τιμές και το 50% του Κοινοτικού Μέσου Όρου με αποτέλεσμα η Περιφέρεια να βρίσκεται σε σύνολο 179 Περιφερειών της Ε.Ε στη θέση μεταξύ 170 και 179. Με στοιχεία της ΕΣΥΕ το ΑΕΠ της Περιφέρειας είναι το 74% του μέσου όρου της χώρας από το οποίο το 55% παράγεται στη Λέσβο, το 22% στη Χίο και το 23% στη Σάμο.

Η σύνθεση του Ακαθάριστου Περιφερειακού Προϊόντος σε τρέχουσες τιμές έχει ως εξής:

Πρωτογενής Τομέας: 21,09% έναντι 16,26% της χώρας

Δευτερογενής Τομέας: 20,73% έναντι 27,40% της χώρας

Τριτογενής Τομέας: 58,19% έναντι 56,31% της χώρας

3.4. Ανθρώπινο Δυναμικό της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου⁴⁶

3.4.1 Απασχόληση

Η δημογραφική κατάσταση και οι προοπτικές της, σε συνδυασμό με το συγκριτικά χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης, επαγγελματικής κατάρτισης του πληθυσμού, στερούν την Περιφέρεια από το απαραίτητο και εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό και γενικότερα δεν συμβάλλουν στον κοινωνικό και οικονομικό δυναμισμό και την προώθηση μιας, κυρίως ενδογενούς χαρακτήρα, αναπτυξιακής διαδικασίας.

Τα τελευταία χρόνια η Περιφέρεια έχει στερηθεί ένα σημαντικό αριθμό εργαζομένων, φαινόμενο που υπογραμμίζει το μέγεθος της εγκατάλειψης των νησιών, από νέους κυρίως. Ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός της Περιφέρειας Β. Αιγαίου ανέρχεται, σύμφωνα με τα τελευταία στατιστικά στοιχεία, σε 59.000 άτομα, ενώ οι απασχολούμενοι είναι 54.600 άτομα.

⁴⁶ <http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE>

Το 24,3% των απασχολούμενων εργάζεται στον πρωτογενή τομέα, το 19,6% στον πρωτογενή τομέα, το 19,6% στον δευτερογενή τομέα και το 56,1% στον τριτογενή, ενώ τα αντίστοιχα Εθνικά Ποσοστά είναι το 19,8%, 22,5% και 57,7%.

Τα τελευταία χρόνια έχουν γενικά παρατηρηθεί:

- Σημαντική μείωση της συνολικής απασχόλησης σε όλες τις κατηγορίες ηλικιών, εντός από τις νέες 20-30 ετών
- Αρνητική εξέλιξη της απασχόλησης στις ηλικίες που αποτελούν το ώριμο εργατικό δυναμικό
- Η πτώση της απασχόλησης των γυναικών είναι μεγαλύτερη από αυτή των ανδρών
- Μείωση του ποσοστού απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα και αύξηση στον τριτογενή τομέα.
- Μετακίνηση απασχολούμενων κυρίως από τον πρωτογενή τομέα και λιγότερο από τον δευτερογενή προς τον τριτογενή
- Μείωση της απασχόλησης στα γεωργικά επαγγέλματα και στους τεχνίτες, ενώ αύξηση παρουσιάζουν οι επιστήμονες, οι ελεύθεροι επαγγελματίες και οι έμποροι

3.4.2 Ανεργία⁴⁷

Το ποσοστό της ανεργίας στην Περιφέρεια φτάνει το 7,5% . Η διαχρονική εξέλιξη της ανεργίας τα τελευταία χρόνια δείχνει τάσεις αύξησης. Συγκεκριμένα το έτος 1993 ήταν 5,7% ενώ το 2001 άγγιξε το 7,5%. Η εξέλιξη αυτή συνδέεται άμεσα με το αποτέλεσμα της ιδιαίτερα δυσμενούς δημογραφικής κατάστασης των τελευταίων ετών.

Τα μεγαλύτερα ποσοστά ανεργίας εμφανίζονται στους νέους και σε αυτούς που εισέρχονται για πρώτη φορά στην αγορά εργασίας. Όσον αφορά την ανεργία των γυναικών κατά φύλο, η ανεργία των γυναικών είναι υπερδιπλάσια των ανδρών. Για τις γυναίκες το ποσοστό είναι 13,9%, ενώ οι νέοι καταλαμβάνουν το 24,7% των ανέργων, σε αντιστοιχία με την Χώρα όπου τα ποσοστά είναι 15,9% και 32,3%.

Το ποσοστό μακρόχρονης ανεργίας για το Β. Αιγαίο ανέρχεται στο 55,6% ενώ για τη Χώρα στο 57,1%. Η εποχική ανεργία αποτελεί καθοριστικό χαρακτηριστικό της Περιφέρειας στον τομέα του τουρισμού, λόγω της σχετικά μικρής τουριστικής περιόδου

⁴⁷ <http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE>

και στον τομέα της γεωργίας εξαιτίας των μονοκαλλιεργειών που εφαρμόζουν οι αγροτικές εκμεταλλεύσεις.

Οι εκτιμήσεις για την εξέλιξη της ανεργίας στην Περιφέρειά μας συγκλίνουν στη μελλοντική άνοδο και κυρίως στις πληθυσμιακές ομάδες των νέων και νεοεισερχόμενων στην αγορά εργασίας.

3.4.3 Επίπεδο Εκπαίδευσης Εργατικού Δυναμικού

Το επίπεδο εκπαίδευσης της Περιφέρειας Β. Αιγαίου βρίσκεται σε χαμηλότερο επίπεδο από το μέσο επίπεδο της Χώρας.

Ειδικότερα, το εργατικό δυναμικό με εκπαίδευση μέχρι και το Δημοτικό υπερτερεί έναντι των υπολοίπων κατηγοριών καλύπτοντας το 48,8% του συνόλου.

Όσον αφορά τις άλλες ομάδες του επιπέδου εκπαίδευσης, το 24,8% έχουν απολυτήριο Μέσης Εκπαίδευσης, το 8,2% είναι πτυχιούχοι Ανωτέρας Εκπαίδευσης και το 9,7% είναι πτυχιούχοι της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

3.5. Βασικές Υποδομές της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου ⁴⁸

3.5.1 Οδικό Δίκτυο

Το Εθνικό Οδικό Δίκτυο στα νησιά του Β. Αιγαίου έχει συνολικό μήκος 124,3 χλμ. Το Επαρχιακό Οδικό Δίκτυο έχει συνολικό μήκος 1.126,3 χλμ (Λέσβος 447 χλμ σε 30 οδούς, Χίος 406 χλμ σε 26 οδούς, Σάμος 273,3 χλμ σε 15 οδούς). Το Δημοτικό και Κοινοτικό Δίκτυο είναι εκτεταμένο και έχει σημαντικά προβλήματα.

3.5.2 Λιμάνια

Στην Περιφέρεια Β. Αιγαίου λειτουργούν 9 κύρια λιμάνια: στο νησί της Λέσβου 2 (Μυτιλήνης και Σιγρίου), στο νησί της Χίου 2 (Χίου και Μεστών), στο νησί της Σάμου 2 (Βαθέως και Καρλοβασίου), στο νησί της Ικαρίας 2 (Αγ. Κηρύκου και Ευδήλου) και στο νησί της Λήμνου 1 (Μύρινας). Επίσης στα μικρότερα νησιά Άγιος Ευστράτιος, Ψαρά , Οινούσες και Φούρνους λειτουργούν μικρότερα λιμάνια. Όλα τα λιμάνια λειτουργούν ως μικτά, δηλαδή επιβατικά και εμπορικά.

⁴⁸ <http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE>

3.5.3 Αεροδρόμια

Στην Περιφέρεια Β. Αιγαίου υπάρχουν 5 αεροδρόμια (Μυτιλήνης, Μύρινας, Χίου, Ικαρίας και Σάμου) καθώς και 5 ελικοδρόμια (Ψαρά, Οινούσες, Φούρνοι, Άγιος Ευστράτιος και Ερεσός Λέσβου).

3.5.4 Παιδεία

Τα τελευταία χρόνια έχει σημειωθεί σαφής βελτίωση των δεικτών που αφορούν την κατάσταση των υποδομών και την επάρκεια του διδακτικού δυναμικού.

Ο αριθμός των Εκπαιδευτηρίων αυξήθηκε παρά την συνεχή μείωση του μαθητικού πληθυσμού.

Στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση η αναλογία των μαθητών ανά αίθουσα είναι 14,3 στην Περιφέρεια έναντι 17,3 της αντίστοιχης της Χώρας.

Επίσης στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, στα μεν Γυμνάσια η αναλογία αυτή είναι 21,5% έναντι 25,4 της Χώρας και στα Λύκεια 17,6 έναντι 24,4 της Χώρας.

Στην Περιφέρεια Β. Αιγαίου δεν υπάρχουν Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΤΕΙ) ή άλλες ανώτερες σχολές με ιδιαίτερα εμφανή την έλλειψη σχολής Τουριστικών Επαγγελματιών, πράγμα που επηρεάζει αρνητικά τις τουριστικές δραστηριότητες.

Στο χώρο της Ναυτικής Εκπαίδευσης λειτουργούν στις Οινούσες το ΤΕΕ Ναυτικής Κατεύθυνσης και η Ακαδημία Εμπορικού Ναυτικού, στη Χίο η Μηχανική Σχολή και στα Καρδάμυλα της Χίου Ναυτικό Λύκειο.

Η παρουσία της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης στην Περιφέρειά μας οφείλεται στην ίδρυση του Πανεπιστημίου Αιγαίου, το οποίο λειτουργεί στα τρία μεγαλύτερα νησιά και περιλαμβάνει:

- Στη Μυτιλήνη την Σχολή Κοινωνικών Επιστημών όπου ανήκουν το Τμήμα Περιβάλλοντος, το Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας, το Τμήμα Κοινωνιολογίας και το Τμήμα Ανθρωπογεωγραφίας. Επίσης λειτουργεί και το ανεξάρτητο Τμήμα Επιστημών της Θάλασσας.
- Στη Χίο την Σχολή Επιστημών της Διοίκησης όπου ανήκουν το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων και το Τμήμα Ναυτιλίας και Επιχειρηματικών Υπηρεσιών.

- Στη Σάμο την Σχολή Θετικών Επιστημών όπου ανήκουν το Τμήμα Μαθηματικών, το Τμήμα Πληροφοριακών και Επικοινωνιακών Συστημάτων και το Τμήμα Στατιστικής και Αναλογιστικής Επιστήμης.

Το Πανεπιστήμιο είναι αυτό που πραγματικά αναβάθμισε το χώρο της Εκπαίδευσης στο Βόρειο Αιγαίο.

3.5.5 Υγεία

Στο Νομό Λέσβου λειτουργούν τρία (3) θεραπευτήρια και διαθέτουν περίπου 300 κλίνες. Ο συνολικός αριθμός των γιατρών που υπηρετούν στο Νομό φτάνει στους 230, από τους οποίους όμως μεγάλο ποσοστό είναι ανειδίκευτοι. Αυτό σημαίνει 1 γιατρός για 495 άτομα και 1 νοσοκομειακή κλίνη σε 350 περίπου άτομα. Τα αντίστοιχα ποσά για την Ελλάδα είναι 180 άτομα και 125.

Στο Νομό Χίου η παροχή πρωτοβάθμιας φροντίδας γίνεται από ιδιώτες γιατρούς, από ιατρεία ασφαλιστικών ταμείων, το Κέντρο Υγείας Πυργίου, τα 3 περιφερειακά ιατρεία, τα 8 αγροτικά ιατρεία και το Νοσοκομείο της Χίου. Υπάρχουν επίσης 3 ιδιωτικά θεραπευτήρια. Οι νοσοκομειακές κλίνες στο νομό είναι περίπου 180, η δε αναλογία κλίνης ανά κάτοικο αντιστοιχεί σε 298,2, όταν ο αντίστοιχος Μ.Ο για την Ελλάδα είναι 200. Το Ν.Γ.Ν Χίου-Σκυλίτσειο έχει σοβαρές ελλείψεις σε κτιριακές υποδομές, εργαστηριακό εξοπλισμό καθώς και ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό. Ο αριθμός των μετακινούμενων ασθενών υπολογίζεται σε 35% της συνολικής ζήτησης. Δεν εμφανίζονται μετακινήσεις ασθενών στο πλησιέστερο «Βοστανείο» Νοσοκομείο Λέσβου, το οποίο τείνει να χαρακτηριστεί Περιφερειακό.

Στο Νομό Σάμου η δευτεροβάθμια φροντίδα παρέχεται από τα Νοσοκομεία Σάμου και Ικαρίας, δυναμικότητας 120 και 40 κλινών αντίστοιχα. Η πρωτοβάθμια φροντίδα παρέχεται από ιδιώτες γιατρούς, από τα ιατρεία των ασφαλιστικών ταμείων, το Κέντρο Υγείας Καρλοβασίου, τα 11 αγροτικά ιατρεία και τα εξωτερικά ιατρεία του Νοσοκομείου.

3.5.6 Πρόνοια

Στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου υπάρχουν 24 Ιδρύματα Κοινωνικής Προστασίας και 32 Παιδικοί και Βρεφονηπιακοί Σταθμοί. Σε κάθε Νομό επίσης υπάρχουν και λειτουργούν κέντρα στήριξης ΑμΕΑ.

Η έλλειψη εξειδικευμένων επαγγελματιών, οι σημειούμενες μεταβολές και εξελίξεις στα δημογραφικά δεδομένα, οι αλλαγές στη ζωή και τις ανάγκες της, η θέση της Ελληνικής οικογένειας και πως αυτή «αντιλαμβάνεται» σήμερα τις νέες προκλήσεις αλλά και το φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού, οδήγησαν τον τομέα της Πρόνοιας σε αρκετά χαμηλό επίπεδο και σε αναποτελεσματικότητα.

3.6. Παραγωγικοί Τομείς της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου⁴⁹

3.6.1 Πρωτογενής Τομέας

Η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου χαρακτηρίζεται σαν αγροτική περιοχή και ο αγροτικός τομέας κατέχει σημαντική θέση στην όλη παραγωγική διαδικασία. Οι βασικοί παράμετροι που χαρακτηρίζουν τον αγροτικό τομέα της Περιφέρειας, όσον αφορά την μορφολογία του εδάφους, το 68,5% του εδάφους είναι ορεινό και ημιορεινό. Η χρήση γεωργικής γης καλύπτει το 29,9%, οι βοσκότοποι το 49,0% και τα δάση το 15,0% του εδάφους. Ο αγροτικός πληθυσμός υπολογίζεται σε 110.974 κατοίκους ενώ παρατηρείται μείωση στον ημιαστικό και μία αύξηση στον αστικό πληθυσμό. Η απασχόληση όσον αφορά τον πρωτογενή τομέα υπολογίζεται σε 25,2%, εάν βέβαια δεχτούμε ότι το σημαντικό μέρος του δευτερογενούς τομέα ασχολείται με τα αγροτικά προϊόντα, η βαρύτητα του πρωτογενούς είναι μεγαλύτερη από το 25,2%. Η συμμετοχή στο Α.Π.Π ανέρχεται στο 21,09% και είναι σημαντικά υψηλότερο από αυτό της χώρας και φυσικά της Ε.Ε.

Συμπερασματικά ο αγροτικός τομέας έχει μία σημαντική δυναμική στην Περιφέρεια Β. Αιγαίου αν και έχει υποστεί σημαντική συρρίκνωση. Παρουσιάζει δε ιδιαίτερα προβλήματα που είτε αφορούν τον αγροτικό τομέα γενικότερα, είτε αφορούν ειδικές συνθήκες που έχουν σχέση με την Περιφέρεια.

3.6.2 Δευτερογενής Τομέας

Η κατάσταση στον τομέα της βιομηχανίας-βιοτεχνίας και μεταποίησης στην Περιφέρεια Β. Αιγαίου βρίσκεται σε χαμηλό επίπεδο ανάπτυξης, πράγμα το οποίο οφείλεται για όλους τους Νομούς, βασικά στην έλλειψη πρώτων υλών, στο υψηλό κόστος

---

⁴⁹ <http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE>

μεταφοράς προς και από την ηπειρωτική Ελλάδα και στην έλλειψη τεχνογνωσίας στον τομέα της παραγωγής, αλλά κυρίως στον τομέα της προώθησης των προϊόντων.

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις που υπάρχουν σήμερα λειτουργούν σε οικογενειακή βάση και περιορίζονται σε δραστηριότητες όπως: στην κεραμική, στην εξόρυξη και διάθεση αδρανών υλικών, τα λατομεία, στον κλάδο των τροφίμων και ποτών, βυρσοδεψία (Σάμος), στην επεξεργασία αγροτικών προϊόντων, των προϊόντων επεξεργασίας ξύλου, προϊόντα της οικοδομής, συνεργεία αυτοκινήτων, ελαιοτριβεία, κτλ, δηλαδή δραστηριότητες που αναπτύσσονται με βάση την εκμετάλλευση μιας τοπικής ύλης ή παράδοσης σε ένα συγκεκριμένο κλάδο, όπως π.χ: η μαστίχα στη Χίο, η ελιά, η ελαιοκομία και η κεραμική στη Λέσβο, το αμπέλι στην Σάμο και στη Λήμνο.

Ο δευτερογενής τομέας απασχολούσε 11.685 άτομα που αποτελεί το 21,1% των απασχολούμενων σε όλους τους τομείς στην Περιφέρεια (19,7% Λέσβος, 23,8% Χίος, 21,9% Σάμος). Τα τελευταία χρόνια έχει παρατηρηθεί φθίνουσα πορεία της μεταποιητική δραστηριότητας και μάλιστα σε μεταποιητικές δράσεις με παραδοσιακό χαρακτήρα.

3.6.3 Τριτογενής Τομέας

Ο τριτογενής τομέας είναι ιδιαίτερα σημαντικός για την οικονομία της Περιφέρειας, πλησιάζοντας διαχρονικά το ποσοστό συμμετοχή του, εκείνο της Χώρας, παραμένοντας όμως σε χαμηλότερα επίπεδα, με μικρές τάσεις βελτίωσης της θέσης του έναντι των άλλων τομέων. Ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο διαδραματίζει για το Νομό Σάμου, λόγω της αυξημένης τουριστικής δραστηριότητας, ενώ για τους άλλους δύο Νομούς κυρίως για το Νομό Λέσβου είναι λιγότερο σημαντική η συμμετοχή του τομέα στην συνολική Α.Π.Α του Νομού. Το εμπόριο και η διαχείριση ακίνητης περιουσίας διαμορφώνουν το 43% περίπου του προϊόντος του τριτογενή τομέα, οι μεταφορές συμμετέχουν κατά 17%, ενώ η συμμετοχή του κλάδου των ξενοδοχείων / εστιατορίων είναι μικρή, της τάξης του 6%, διατηρούμενη διαχρονικά στα ίδια χαμηλά επίπεδα. Ο αριθμός των επιχειρήσεων του τομέα το έτος 2002, με μικρές διαφοροποιήσεις στα επόμενα έτη, ανέρχεται σε 11.129, με κύκλο εργασιών ανά επιχείρηση 110.000 Ευρώ περίπου, παρουσιάζοντας αύξηση τόσο ως αριθμός, όσο και ως κύκλος εργασιών, σε σχέση με τις αρχές της δεκαετίας του 2000. Το ήμισυ σχεδόν των επιχειρήσεων του τομέα είναι εμπορικές επιχειρήσεις. Οι τουριστικές επιχειρήσεις (ξενοδοχεία /

εστιατόρια) αποτελούν το 26% του συνόλου των επιχειρήσεων του τομέα. Οι υπόλοιπες επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται σε λοιπές επιχειρηματικές δραστηριότητες.

3.7. Υφιστάμενες Υπηρεσίες της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου

Οι υπηρεσίες της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου, βάσει Π.Δ υπ' αριθμόν 137 και στα πλαίσια του ν.3852/2010, διαρθρώνονται σε κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο. Οι περιφερειακές υπηρεσίες οργανώνονται στο πλαίσιο της οικείας περιφερειακής ενότητας και υπάγονται σε οργανική μονάδα της Κεντρικής Υπηρεσίας.

➤ Η Κεντρική Υπηρεσία της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου διαρθρώνεται ως κατωτέρω:

- α. Γραφείο Περιφερειάρχη.
- β. Γραφεία Αντί-περιφερειάρχων.
- γ. Γενική Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού, Περιβάλλοντος και Υποδομών.
- δ. Γενική Διεύθυνση Εσωτερικής Λειτουργίας.
- ε. Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής.
- στ. Γενική Διεύθυνση Ανάπτυξης.
- ζ. Γενική Διεύθυνση Μεταφορών και Επικοινωνιών.
- η. Γενική Διεύθυνση Δημόσιας Υγείας και Κοινωνικής Μέριμνας.

➤ Στην Κεντρική Υπηρεσία της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου λειτουργούν επίσης και οι παρακάτω Υπηρεσίες:

- α. Νομική Υπηρεσία.
- β. Αυτοτελής Διεύθυνση Πολιτικής Προστασίας.
- γ. Αυτοτελές Τμήμα Εσωτερικού Ελέγχου.
- δ. Αυτοτελές Τμήμα Παλλαϊκής Άμυνας και Πολιτικής Σχεδίασης Εκτάκτων Αναγκών (ΠΑΜ –ΠΣΕΑ).
- ε. Αυτοτελές Γραφείο Τύπου και Δημοσίων Σχέσεων.

Σύμφωνα με το άρθρο 2, το Γραφείο του Περιφερειάρχη και τα Γραφεία των Αντί-περιφερειάρχων συγκεντρώνουν τα αναγκαία στοιχεία για την ενημέρωση των οργάνων αυτών κατά την εκπλήρωση των καθηκόντων τους, επιμελούνται για την αλληλογραφία τους και οργανώνουν την επικοινωνία αυτών με τις υπηρεσίες και το κοινό.

ΜΕΡΟΣ Β'

Κεφάλαιο 4^ο: ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΡΕΥΝΑΣ

Διεξήχθη ποιοτική έρευνα σχετικά με το προσωπικό των αιρετών της Νέας Αιρετής Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης. Από αυτούς οι 32 στους 45 ανταποκρίθηκαν στην έρευνα. Το είδος των ερωτήσεων ήταν κλειστού τύπου, καθώς υπήρχε και μία ανοιχτή ερώτηση, για την προσωπική άποψη και το όραμα του καθενός από τους ερωτώμενους. Οι βασικές ενότητες του ερωτηματολογίου αφορούν, στην ταυτότητα του ερωτώμενου, στην αξιολόγηση του θεσμικού πλαισίου της αιρετής Περιφέρειας, στην εφαρμογή της νέας διοικητικής μεταρρύθμισης, καθώς επίσης και στην οικονομική πολιτική των περιφερειών αλλά και στο δικό τους όραμα ως τοπικοί άρχοντες.

ΤΜΗΜΑ Α

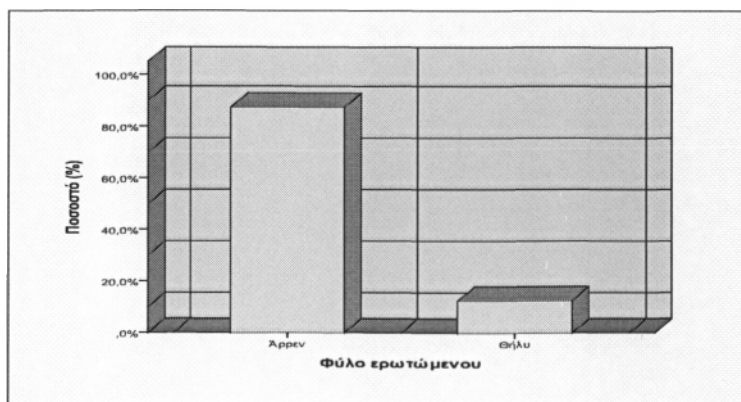
4.1. Ταυτότητα Αιρετών

Αρχικά διερευνούνται τα κοινωνικοοικονομικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά των τριάντα δύο (32) αιρετών που μετείχαν στην έρευνα.

Πίνακας 1: Φύλο αιρετών

Φύλο ερωτώμενου	Συχνότητα	Ποσοστό
Άρρεν	28	87,5
Θήλυ	4	12,5

Διάγραμμα 1: Φύλο αιρετών

Σε ποσοστό μεγαλύτερο του 87% οι αιρετοί είναι άνδρες και μόλις 13% γυναίκες (πίνακας 1) όπως παρουσιάζεται και στο διάγραμμα 1.

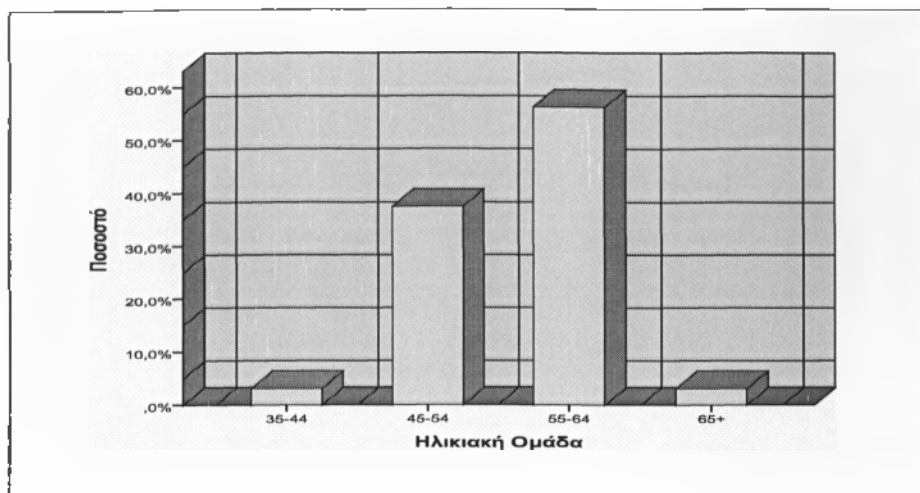
Πίνακας 2: Ηλικιακή ομάδα αιρετών

Ηλικιακή ομάδα	Συχνότητα	Ποσοστό
18-24	0	0
25-34	0	0
35-44	1	3,1
45-54	12	37,5
55-64	18	56,3
65+	1	3,1
Σύνολο	32	100,0

Ο πίνακας 2 παρουσιάζει τις ηλικίες των αιρετών που συμμετείχαν στην έρευνα. Παρατηρούμε ότι το ήμισυ σχεδόν των αιρετών και παραπάνω, 56,3%, βρίσκονται στην τουλάχιστον στην πενήκοστή δεκαετία της ζωής τους. Το 37,5% βρίσκεται σε ηλικία από 45 μέχρι 54 ετών ενώ το 3,1% είναι πάνω από 65 ετών και το υπόλοιπο 3,1% καλύπτει ηλικίες έως 44 ετών.

Διάγραμμα 2: Ηλικιακή ομάδα αιρετών

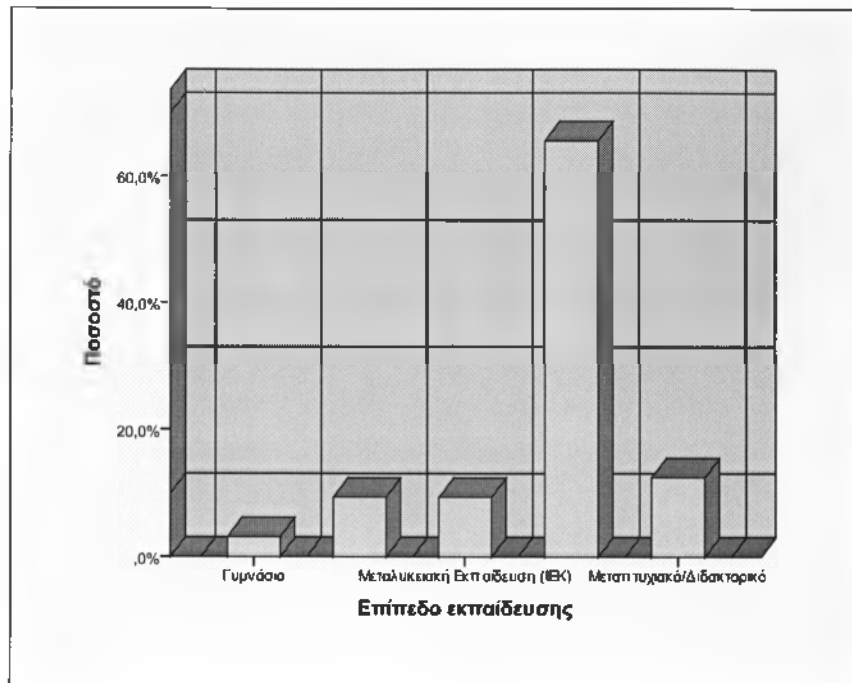
Όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 2, η πλειονότητα των αιρετών ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 55-64 έτη, ενώ δεν υπάρχουν αιρετοί στις «μικρές» ηλικιακές ομάδες από δεκαοχτώ έως είκοσι-τεσσάρων ετών και από είκοσιπέντε ως τριάντα-τεσσάρων ετών.

Ο πίνακας 3 και το διάγραμμα 3 παρουσιάζουν το επίπεδο εκπαίδευσης των αιρετών .

Πίνακας 3: Επίπεδο εκπαίδευσης αιρετών

Επίπεδο εκπαίδευσης	Συχνότητα	Ποσοστό
Γυμνάσιο	1	3,1
Λύκειο	3	9,4
Μεταλυκειακή Εκπαίδευση (ΙΕΚ)	3	9,4
ΑΕΙ/ΤΕΙ	21	65,6
Μεταπτυχιακό/Διδακτορικό	4	12,5
Σύνολο	32	100,0

Διάγραμμα 3: Επίπεδο εκπαίδευσης αιρετών

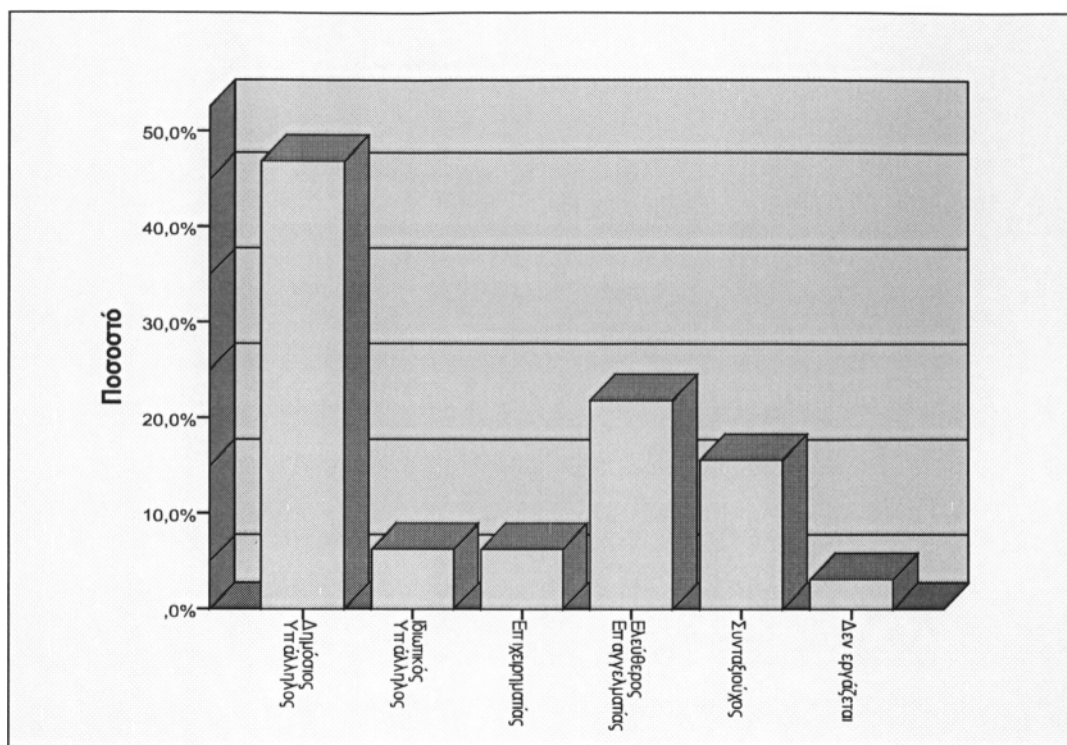

Σχεδόν τέσσερις στους πέντε αιρετούς είναι απόφοιτος ΑΕΙ, ενώ ποσοστό 13% δηλώνει πως έχει μεταπτυχιακό η διδακτορικό τίτλο σπουδών.

Πίνακας 4: Απασχόληση Αιρετών

Απασχόληση Αιρετών	Συχνότητα	Ποσοστό
Δημόσιος Υπάλληλος	15	46,9
Ιδιωτικός Υπάλληλος	2	6,3
Επιχειρηματίας	2	6,3
Ελεύθερος Επαγγελματίας	7	21,9
Συνταξιούχος	5	15,6
Δεν εργάζεται	1	3,1
Σύνολο	32	100,0

Διάγραμμα 4: Απασχόληση Αιρετών

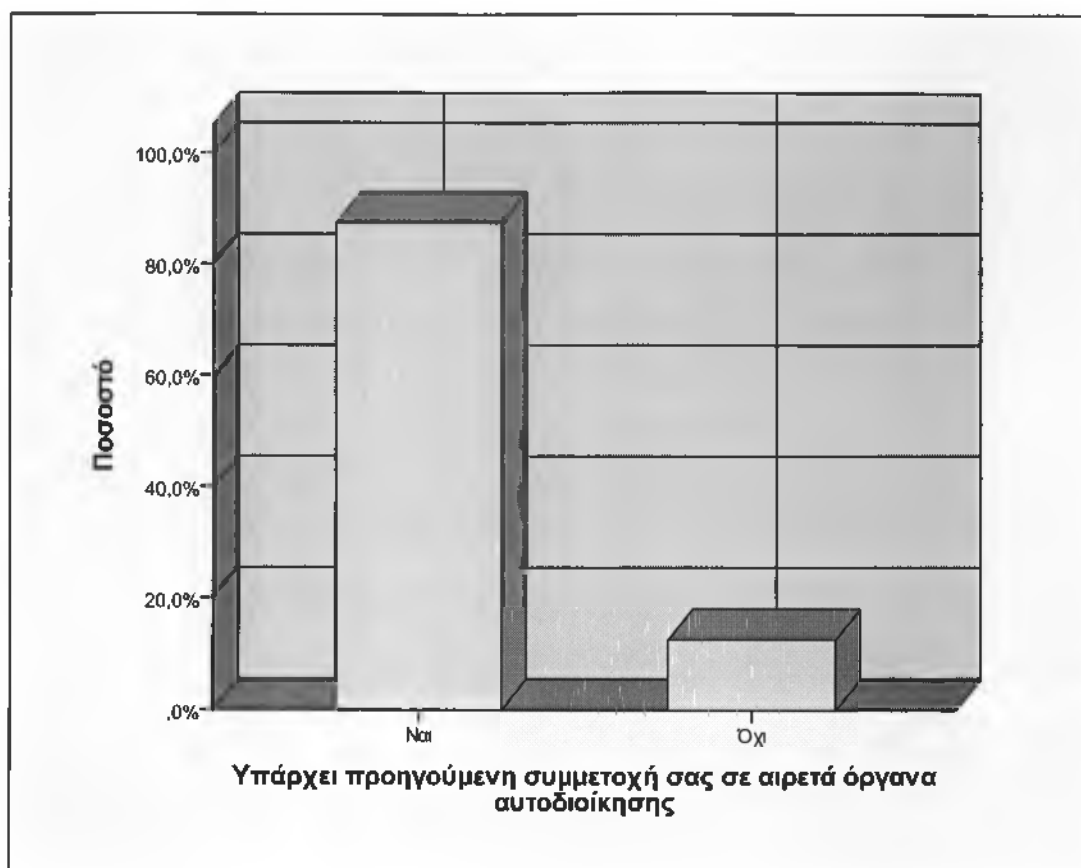

Σχεδόν οι μισοί αιρετοί είχαν σχέση εργασίας με το δημόσιο τομέα, σε ποσοστό 22% δηλώνουν ελεύθεροι επαγγελματίες και 16% συνταξιούχοι. Ακολουθούν με ποσοστό 6% οι ιδιωτικοί υπάλληλοι και οι επιχειρηματίες. Κανείς δεν δήλωσε εργάτης ή αγρότης.

Πίνακας 5: Προηγούμενη συμμετοχή σας σε αιρετά όργανα αυτοδιοίκησης

Φύλο ερωτώμενου	Συχνότητα	Ποσοστό
Ναι	28	87,5
Όχι	4	12,5

Διάγραμμα 5: Προηγούμενη συμμετοχή σας σε αιρετά όργανα αυτοδιοίκησης

Μόνο το 13% των αιρετών εκλέγεται για πρώτη φορά στο αξίωμα ενώ ποσοστό 87% είχε επανεκλεγεί σε αιρετά όργανα αυτοδιοίκησης.

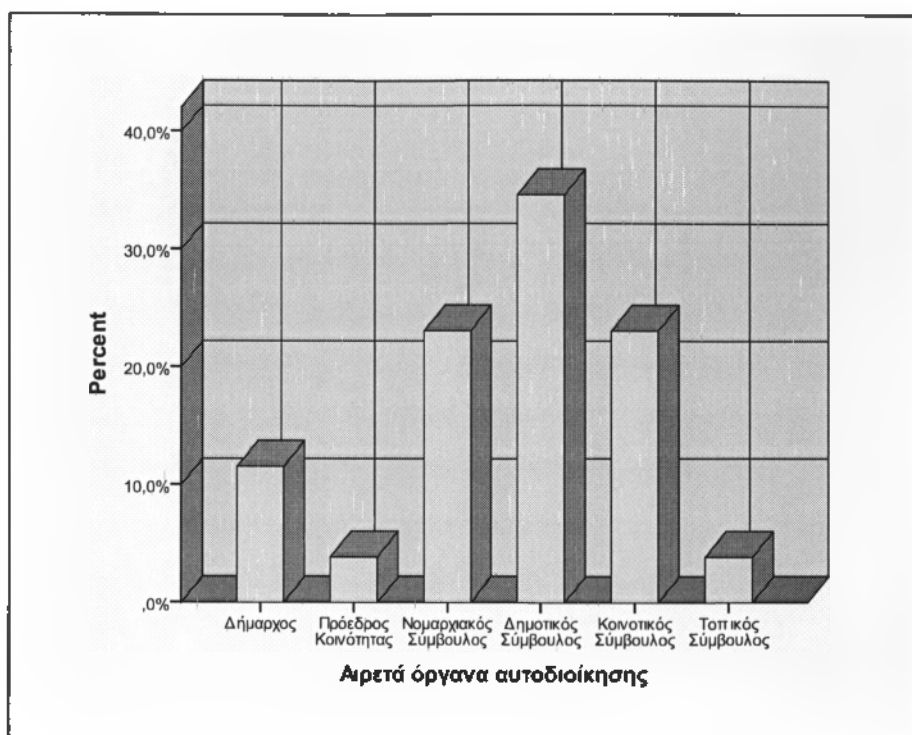
Πίνακας 6: Προηγούμενη συμμετοχή σας σε αιρετά όργανα αυτοδιοίκησης

Αιρετά όργανα αυτοδιοίκησης	Συμμετοχή		Έτη Θητείας	
	Συχνότητα	Ποσοστό	Μέση τιμή	Τυπική απόκλιση
Νομάρχης	1	3,1	8	0
Δήμαρχος	8	25,0	7	4,14
Πρόεδρος	4	12,5	4	0

Κοινότητας				
Νομαρχιακός Σύμβουλος	11	34,4	7,33	3,74
Δημοτικός Σύμβουλος	11	34,4	5,78	2,906
Κοινοτικός Σύμβουλος	6	18,8	4	0
Τοπικός Σύμβουλος	1	3,1	4	0
Πάρεδρος	0	0	0	0
Πρόεδρος Δημοτικού Συμβουλίου	1	3,1	8	0
Αντινομάρχης	1	3,1	4	0
Έπαρχος Λήμνου	1	3,1	4	0

Όσον αφορά την προηγούμενη συμμετοχή τους σε αιρετά όργανα αυτοδιοίκησης, ο ένας από τους 32 που απάντησαν έχει διατελέσει Νομάρχης για 8 χρόνια και οκτώ αιρετοί επίσης έχουν προηγούμενη εμπειρία ως δήμαρχοι με έτη θητείας 7+/-4,14. Ως Πρόεδροι Κοινοτήτων έχουν διατελέσει τέσσερις αιρετοί με 4 έτη θητεία ο καθένας. Ως Νομαρχιακοί Σύμβουλοι έχουν εκλεγεί στο παρελθόν 11 από τους ερωτηθέντες με μέση τιμή θητείας 7,33 + /- 3,74, επίσης 11 έχουν προηγούμενη εμπειρία ως Δημοτικοί Σύμβουλοι με μέσο όρο θητεία 5,78+/- 2,906, επίσης 6 ασχολήθηκαν ως Κοινοτικοί Σύμβουλοι με μέσο όρο 4 χρόνια θητείας και μονάχα ένας από τους ερωτηθέντες έχει διατελέσει ως Τοπικός Σύμβουλος με 4 έτη θητείας, ένας ως Πρόεδρος Δημοτικού Συμβουλίου με 8 έτη θητείας, ένας ως αντινομάρχης και ένας ως έπαρχος Λήμνου με θητεία τεσσάρων ετών.

Διάγραμμα 6: Προηγούμενη συμμετοχή σε αιρετά όργανα αυτοδιοίκησης

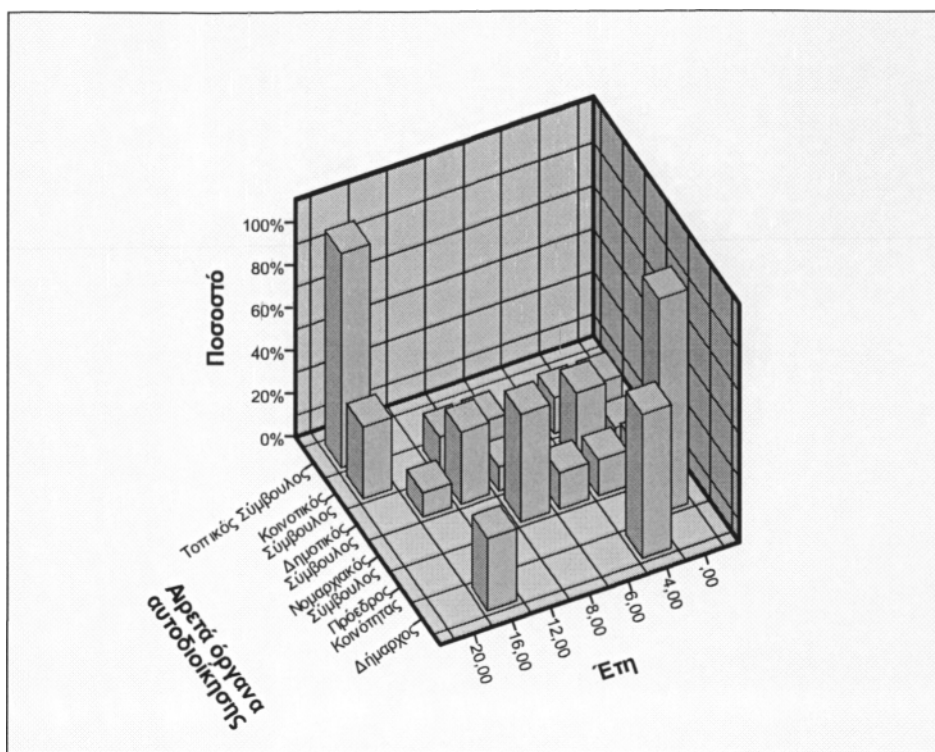

Στο δείγμα των αιρετών περιλαμβάνονται 7 αιρετοί με εμπειρία στη θέση του δημάρχου, 9 πρώην νομαρχιακοί σύμβουλοι και 5 πρώην δημοτικοί σύμβουλοι. Τέλος υπάρχει σε ορισμένους (3 αιρετοί) εμπειρία από προεδρία κοινότητας αλλά και από τοπικό συμβούλιο.

Πίνακας 7: Αριθμός αιρετών ανά έτη συμμετοχής

Προηγούμενη συμμετοχή σας στο Κοινοβούλιο ή σε θέσεις ευθύνης στο δημόσιο τομέα	Συχνότητα	Ποσοστό	Ποσοστό όσων απάντησαν
Ναι	11	34,4	35,5
Όχι	20	62,5	64,5
Σύνολο	31	96,9	100,0
Δεν απάντησαν	1	3,1	

Διάγραμμα 7: Αριθμός αιρετών ανά έτη συμμετοχής

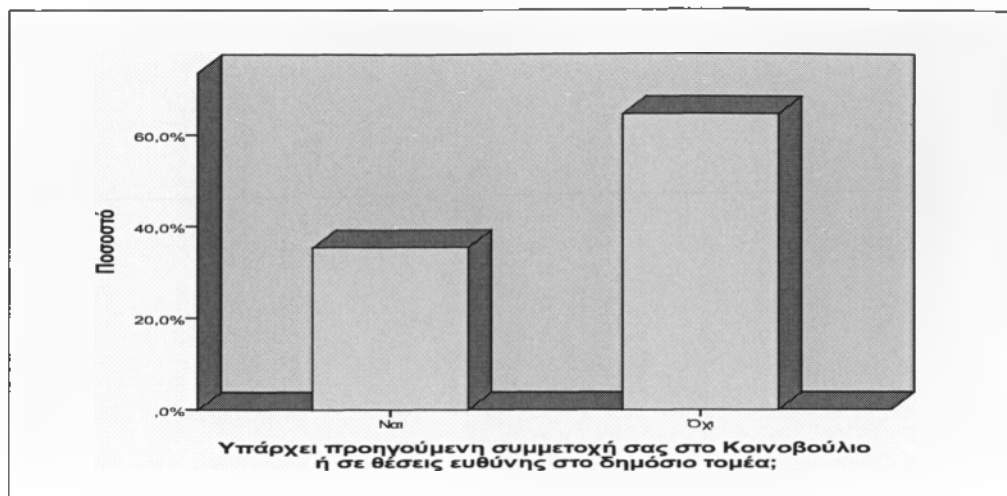

Όσον αφορά τα έτη που οι αιρετοί συμμετείχαν στα όργανα της τοπικής αυτοδιοίκησης, 10 από τους 23 αιρετούς δήλωσαν μία θητεία, σχεδόν ένας στους τρεις δύο θητείες, ενώ υπάρχουν δύο αιρετοί με περισσότερες από 4 θητείες.

Πίνακας 8: Προηγούμενη συμμετοχή στο Κοινοβούλιο ή σε θέσεις ευθύνης το Δημόσιο Τομέα

Προηγούμενη συμμετοχή σας στο Κοινοβούλιο ή σε θέσεις ευθύνης στο δημόσιο τομέα	Συχνότητα	Ποσοστό	Ποσοστό όσων απάντησαν
Ναι	11	34,4	35,5
Όχι	20	62,5	64,5
Σύνολο	31	96,9	100,0
Δεν απάντησαν	1	3,1	

Διάγραμμα 8: Προηγούμενη συμμετοχή στο Κοινοβούλιο ή σε θέσεις ευθύνης το Δημόσιο Τομέα

Σχεδόν δύο στους τρεις αιρετούς δηλώνουν προηγούμενη συμμετοχή στο κοινοβούλιο ή σε θέσεις ευθύνης στο δημόσιο τομέα.

Πίνακας 9: Προηγούμενη συμμετοχή στο Κοινοβούλιο ή σε θέσεις ευθύνης στο Δημόσιο Τομέα και έτη συμμετοχής

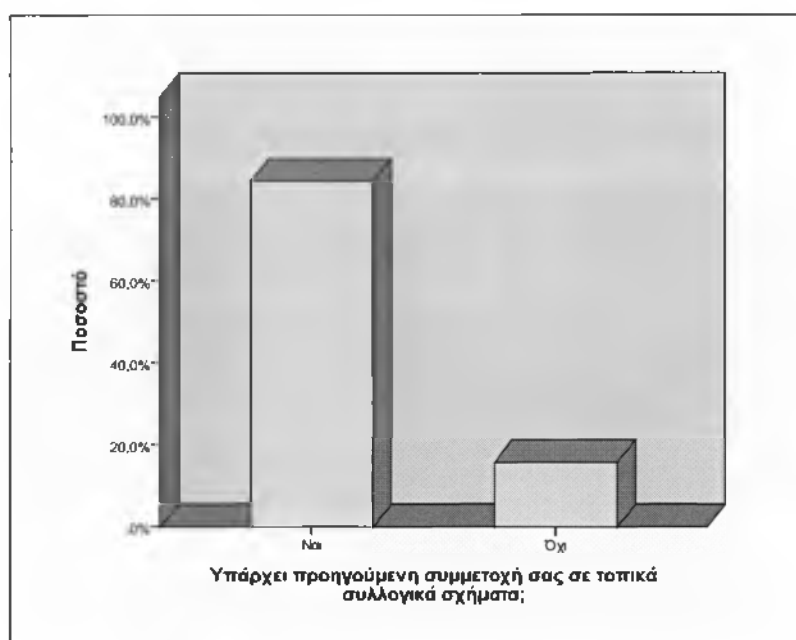
Συμμετοχή στο Κοινοβούλιο ή σε θέσεις ευθύνης στο δημόσιο τομέα	Συμμετοχή		Έτη Θητείας	
	Συχνότητα	Ποσοστό	Μέση τιμή	Τυπική απόκλιση
Βουλευτής	0	0	0	0
Στο ΔΣ οργανισμού	2	6,3	4	0
Επικεφαλής δημόσιας υπηρεσίας	3	9,4	5,5	6,364
Ειδικός Σύμβουλος Υπουργού	1	3,1	4	0
Γενικός Γραμματέας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης	1	3,1	1	0
Πρόεδρος Νομαρχιακού Συμβουλίου	1	3,1	8	0
Προϊστάμενος Προσωπικού ΕΛΤΑ Β. Αιγαίου	1	3,1	5	0
Πρόεδρος ΤΕΔΚ Ν. Σάμου	1	3,1	3	0
Πρόεδρος ΝΠΔΔ	1	3,1	7	0
Αντινομάρχης & Έπαρχος	1	3,1	8	0

Πίνακας 10: Προηγούμενη συμμετοχή σε τοπικά συλλογικά σχήματα

Προηγούμενη συμμετοχή σε τοπικά συλλογικά σχήματα	Συχνότητα	Ποσοστό
Ναι	27	84,4
Όχι	5	15,6
Σύνολο	32	100,0

Διάγραμμα 9: : Προηγούμενη συμμετοχή σε τοπικά συλλογικά σχήματα

Σε ποσοστό 84% οι αιρετοί δηλώνουν πως έχουν συμμετοχή σε τοπικά συλλογικά σχήματα, ενώ μονάχα το 15,6 % δεν συμμετείχε στο παρελθόν σε τοπικά συλλογικά σχήματα.

Πίνακας 11: Προηγούμενη συμμετοχή σε τοπικά συλλογικά σχήματα

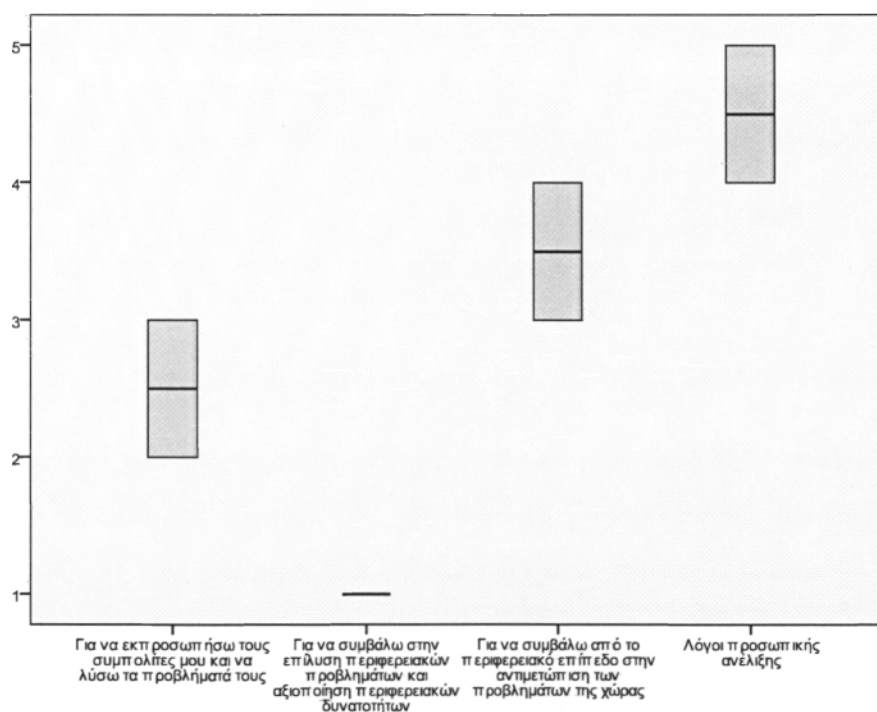
Προηγούμενη συμμετοχή σε τοπικά συλλογικά σχήματα	Μέλος του ΔΣ		Απλό μέλος		Έτη Θητείας	
	Συχνότητα	Ποσοστό	Συχνότητα	Ποσοστό	Μέση τιμή	Τυπική απόκλιση
Πολιτιστικός/ περιβαλλοντικός σύλλογος	9	28,1	1	3,1	12,8	10,183
Συνεταιρισμός	2	6,3	1	3,1	6,5	0,707
Επιμελητήριο	4	12,5	2	6,3	8,63	4,191
Επαγγελματικός σύλλογος	4	12,5	1	3,1	4,33	2,57
Αθλητικός σύλλογος	7	21,9	2	6,3	11,17	11,462

Το 6,3% των αιρετών που συμμετείχαν σε τοπικά συλλογικά όργανα, αφορούσε αθλητικούς συλλόγους και το ίδιο ακριβώς ποσοστό αιρετών υπήρξαν μέλη σε επιμελητήρια. Ποσοστό της τάξεως του 3,1% συμμετείχε εξίσου σε τοπικά συλλογικά σχήματα που αφορούσαν πολιτιστικούς/περιβαλλοντικούς συλλόγους, συνεταιρισμούς καθώς και επαγγελματικούς συλλόγους.

Πίνακας 12: Κίνητρα συμμετοχής στις περιφερειακές εκλογές

Κίνητρα συμμετοχής στις περιφερειακές εκλογές	Συχνότητα	Ποσοστό	Μέση τιμή	Τυπική απόκλιση
Για να εκπροσωπήσω τους συμπολίτες μου και να λύσω τα προβλήματά τους	29	90,6	1,69	0,66
Για να συμβάλω στην επίλυση περιφερειακών προβλημάτων και αξιοποίηση περιφερειακών δυνατοτήτων	26	81,3	1,27	0,452
Για να συμβάλω από το περιφερειακό επίπεδο στην αντιμετώπιση των προβλημάτων της χώρας	15	46,9	2,67	0,724
Λόγοι προσωπικής ανέλιξης	2	6,3	4,5	0,707
Για να συμβάλλω στην επιτυχία του θεσμού και την περιφερειακή συγκρότηση & συνείδηση της κοινωνίας των νησιών Β. Αιγαίου	2	6,3	4,5	0,707

Διάγραμμα 10: Κίνητρα συμμετοχής στις περιφερειακές εκλογές

Σε ερώτηση ιεράρχησης, οι αιρετοί μας απάντησαν για τους λόγους που συμμετείχαν στις πρόσφατες εκλογές. Τα κίνητρα συμμετοχής του 90,6% των αιρετών, και ως πρώτη τους επιλογή, ήταν για να εκπροσωπήσουν τους πολίτες και να λύσουν τα προβλήματά τους. Εν συνέχεια, το 81,3% για να συμβάλλουν στην επίλυση περιφερειακών προβλημάτων και στην αξιοποίηση περιφερειακών δυνατοτήτων. Το 46,9% για να συμβάλλουν από το περιφερειακό επίπεδο στην αντιμετώπιση των προβλημάτων της χώρας και ως τελευταίες επιλογές τους που αγγίζουν το

6,3%, έθεσαν υποψηφιότητα στις πρόσφατες Περιφερειακές εκλογές, για λόγους προσωπικής ανέλιξης και για τη συμβολή στην επίτευξη του θεσμού στα νησιά του Βορείου Αιγαίου.

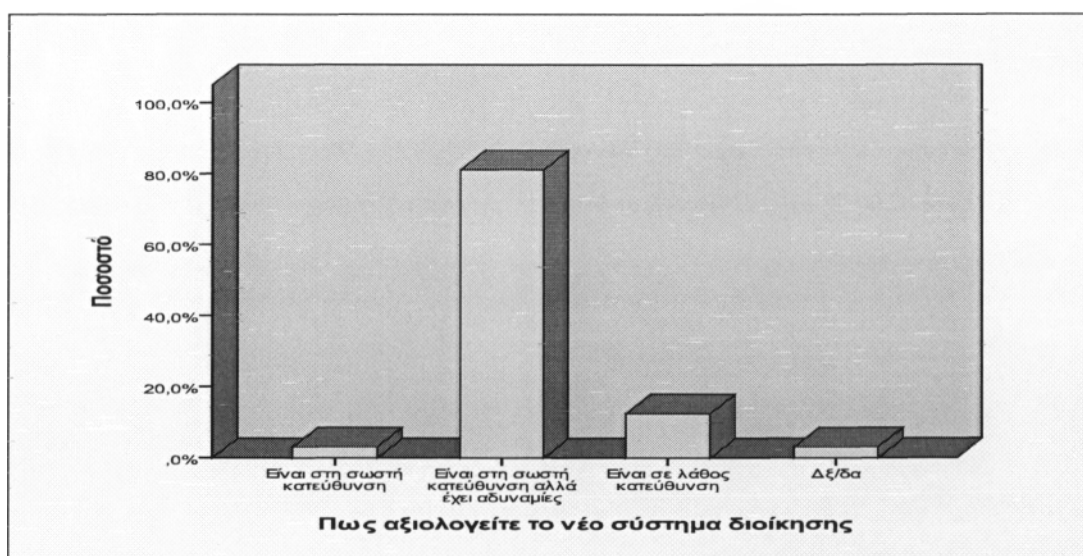
Τμήμα Β'

4.2.Θεσμικό Πλαίσιο Αιρετής Περιφέρειας

Πίνακας 13: Αξιολόγηση του νέου θεσμού της αιρετής περιφέρειας

Αξιολόγηση του νέου θεσμού της αιρετής περιφέρειας	Συχνότητα	Ποσοστό
Είναι στη σωστή κατεύθυνση	1	3,1
Είναι στη σωστή κατεύθυνση αλλά έχει αδυναμίες	26	81,3
Είναι σε λάθος κατεύθυνση	4	12,5
Δξ/δα	1	3,1
Σύνολο	32	100

Διάγραμμα 11: Αξιολόγηση του νέου θεσμού της αιρετής περιφέρειας

Στην ερώτηση για το πώς αξιολογούν οι αιρετοί το νέο θεσμό της Περιφέρειας, η πλειοψηφία αυτών, το 81,3%, πιστεύει πως είναι στη σωστή κατεύθυνση αλλά έχει αδυναμίες. Η αμέσως επόμενη άποψη που επικρατεί είναι πως είναι σε λάθος κατεύθυνση, όπου συμφώνησε το 12,5%

των αιρετών περιφερειακών συμβούλων, το 3,1% πιστεύει ότι ο νέος θεσμός «κινείται» στη απολύτως σωστή κατεύθυνση και η μειοψηφία επίσης του 3,1% δεν γνωρίζει για το θέμα.

Πίνακας 14: Τα σημαντικά προβλήματα του θεσμικού πλαισίου για την αιρετή περιφέρεια

Τα σημαντικά προβλήματα του θεσμικού πλαισίου για την αιρετή περιφέρεια	Συχνότητα	Ποσοστό
Ασαφές πλαίσιο αρμοδιοτήτων	12	37,5
Επικάλυψη στην κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ περιφέρειας, δήμων και αποκεντρωμένης διοίκησης	13	40,6
Ανεπαρκείς πόροι σε σχέση με τις αρμοδιότητες	25	78,1
Έλλειψη οικονομικής αυτοτέλειας	15	46,9
Εξάρτηση από τη κεντρική διοίκηση (διοικητική, πολιτική, οικονομική)	13	40,6
Ανεπαρκές εξειδικευμένο & επιστημονικό προσωπικό	1	3,1
Απαραδέκτο πλειοψηφικό εκλογικό σύστημα αντί της απλής αναλογίας	1	3,1
Όχι επαρκώς δημοκρατική συγκρότηση οργάνων	1	3,1
ΔΕ/δα	2	6,3

Στον ακριβώς παραπάνω πίνακα παρουσιάζεται η άποψη των αιρετών για τα σημαντικότερα προβλήματα που έχει η αιρετή περιφέρεια. Την πρώτη θέση των προβλημάτων κατέχει με ποσοστό 78,1% η ανεπάρκεια πόρων σε σχέση με τις αρμοδιότητες. Την αμέσως επόμενη θέση καταλαμβάνει η έλλειψη οικονομικής αυτοτέλειας, με ποσοστό 46,9%.

Πίνακας 15: Η αιρετή περιφέρεια όπως θεσμοθετήθηκε

Η αιρετή περιφέρεια όπως θεσμοθετήθηκε	Ποσοστό		
	Ναι	Όχι	Δξ/δα
Θα ενισχύσει την τοπική δημοκρατία	70,5	12,5	12,5
Θα συμβάλει στην ευαισθητοποίηση και ενεργοποίηση των πολιτών (ενίσχυση των συμμετοχικών διαδικασιών)	59,4	28,1	12,5
Θα συμβάλει στην εξοικονόμηση πόρων (με οικονομίες κλίμακας στη χρήση των οικονομικών και ανθρώπινων πόρων και με τον περιορισμό των λειτουργικών δαπανών)	59,4	28,1	12,5
Θα βελτιώσει τη διαφάνεια στον τρόπο λήψης και υλοποίησης των διοικητικών αποφάσεων (ειδικά όσων σχετίζονται και εξυπηρετούν οικονομικά συμφέροντα)	59,4	25,0	15,6
Θα οδηγήσει στην επικράτηση τοπικών ομάδων συμφερόντων (τοπικές ελίτ) και στην εγκαθίδρυση πελατειακών σχέσεων & ευνοιοκρατίας	43,8	40,6	15,6
Θα προωθήσει πιο αποτελεσματικά την τοπική ανάπτυξη	71,9	15,6	12,5
Θα βελτιώσει την εξυπηρέτηση του πολίτη και θα αναβαθμίσει τις συνθήκες της ζωής του (καλύτερη γνώση και εξυπηρέτηση των τοπικών αναγκών)	53,2	28,1	18,7
Θα συμβάλει στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας (με στόχο την ενίσχυση των ιδιωτικών επενδύσεων και της τοπικής ανάπτυξης)	50,0	21,9	28,1
Θα συμβάλει στην επιδείνωση των περιφερειακών ανισοτήτων (λόγω έλλειψης κεντρικού σχεδιασμού και των διαφορών στις περιφερειακές δυνατότητες)	34,4	50,0	15,6
Θα συμβάλει στην επίλυση των προβλημάτων κακοδιοίκησης (με το θεσμό του συμπαραστάτη του δημότη και της επιχείρησης που δέχεται καταγγελίες άμεσα θιγόμενων πολιτών και επιχειρήσεων)	59,4	21,9	18,7
Θα συμβάλει στην επίλυση προβλημάτων που σχετίζονται με τους μετανάστες που κατοικούν	21,9	40,6	37,5

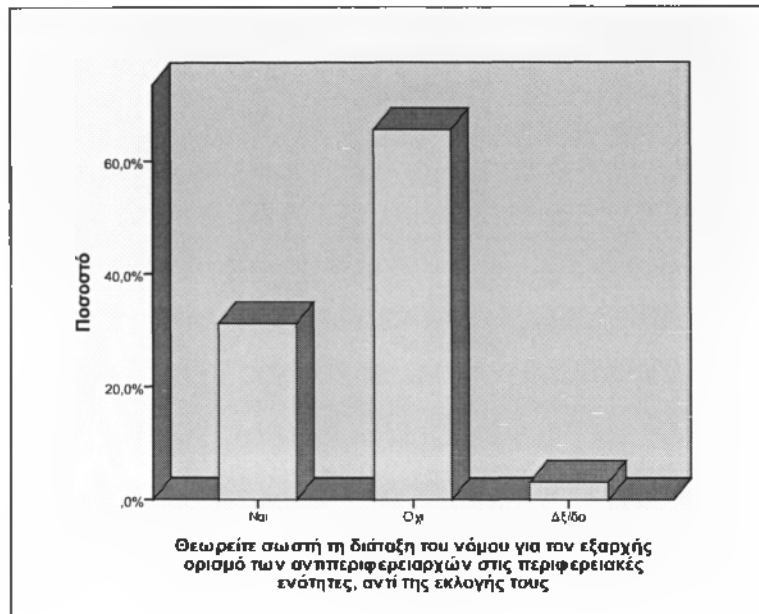
μόνιμα στην περιφέρεια (με στόχο την ενίσχυση της κοινωνική συνοχής)			
Θα συμβάλει στην αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού που θα απασχολείται στο νέο θεσμό	65,6	21,9	12,5

Οι αιρετοί πιστεύουν ότι τα σημαντικότερα αποτελέσματα που θα επιφέρει η αιρετή Περιφέρεια έτσι όπως θεσμοθετήθηκε θα είναι η προώθηση της τοπικής ανάπτυξης , η ενίσχυση της τοπικής δημοκρατίας, η αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού που θα ασχολείται με το νέο θεσμό, η ευαισθητοποίηση και ενεργοποίηση των πολιτών, η εξοικονόμηση πόρων, η βελτίωση της διαφάνειας καθώς και τέλος η επίλυση των προβλημάτων κακοδιοίκησης.

Πίνακας 16: Θεωρείτε σωστή τη διάταξη του νόμου για τον εξαρχής ορισμό των αντί-περιφερειάρχων στις περιφερειακές ενότητες, αντί της εκλογής τους;

Θεωρείτε σωστή τη διάταξη του νόμου για τον εξαρχής ορισμό των αντί-περιφερειάρχων στις περιφερειακές ενότητες, αντί της εκλογής τους;	Συχνότητα	Ποσοστό
Ναι	10	31,3
Όχι	21	65,6
Δξ/δα	1	3,1
Σύνολο	32	100,0

Διάγραμμα 12: Θεωρείτε σωστή τη διάταξη του νόμου για τον εξαρχής ορισμό των αντί-περιφερειαρχών στις περιφερειακές ενότητες, αντί της εκλογής τους;

Σε ερώτηση που τέθηκε στους αιρετούς για το κατά πόσο τη διάταξη του νόμου για τον εξαρχής ορισμό των αντί-περιφερειαρχών στις περιφερειακές ενότητες, αντί της εκλογής το 65,6% των ερωτηθέντων απάντησε πως είναι λάθος και το 31,3% απάντησε ότι είναι σωστή η διάταξη του νόμου.

Πίνακας 17: Πώς αξιολογείτε το νέο σύστημα εποπτείας των αποφάσεων των οργάνων των περιφερειών;

Πώς αξιολογείτε το νέο σύστημα εποπτείας των αποφάσεων των οργάνων των περιφερειών;	Συχνότητα	Ποσοστό
Είναι σωστό	16	50,0
Δεν είναι σωστό	13	40,6
Δξ/δα	3	9,4
Σύνολο	32	100,0

Το απόλυτο ήμισυ των αιρετών θεωρεί πως είναι σωστό το νέο σύστημα εποπτείας των αποφάσεων των οργάνων των Περιφερειών, σε αντίθεση με το 40,6% των υπολοίπων όπου θεωρεί πως δεν είναι σωστό.

Πίνακας 18: Θεωρείτε ότι οι πολίτες πρέπει να έχουν λόγο κατά τη διάρκεια της θητείας της αιρετής διοίκησης στη διαμόρφωση των πολιτικών και του περιφερειακού σχεδιασμού, ή ότι αυτοί εκφράζονται επαρκώς από τους εκλεγμένους αντιπροσώπους τους

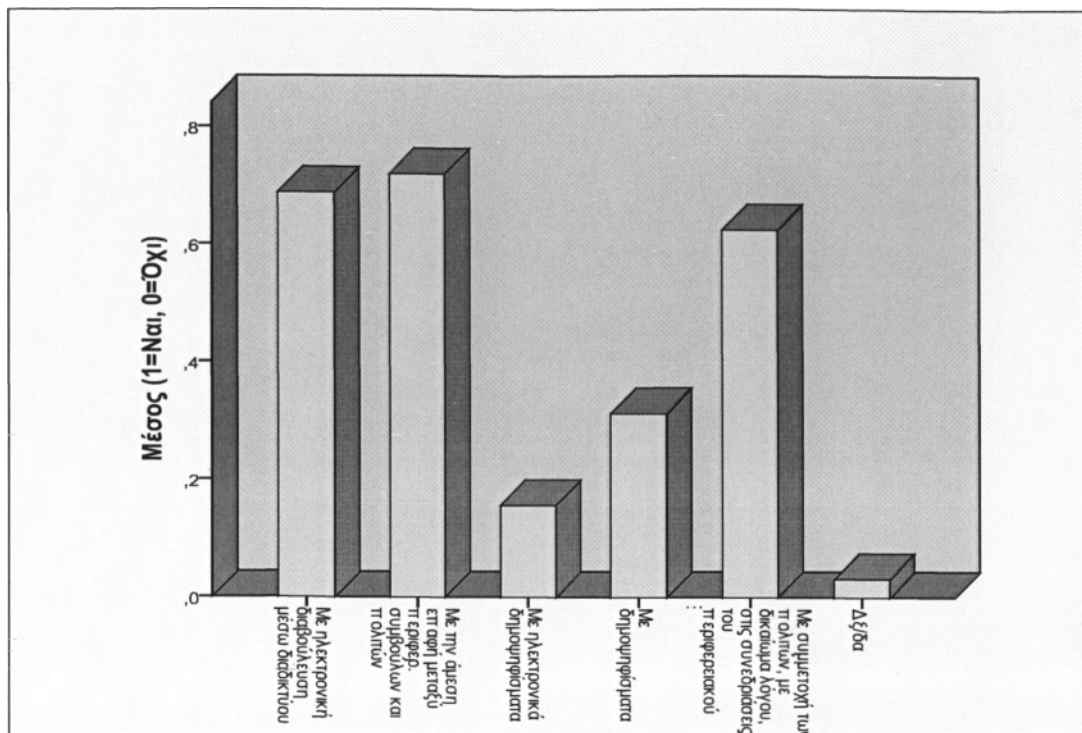
Θεωρείτε ότι οι πολίτες πρέπει να έχουν λόγο κατά τη διάρκεια της θητείας της αιρετής διοίκησης στη διαμόρφωση των πολιτικών και του περιφερειακού σχεδιασμού, ή ότι αυτοί εκφράζονται επαρκώς από τους εκλεγμένους αντιπροσώπους τους	Συχνότητα	Ποσοστό
Δεν απαιτείται να εκφράζονται άμεσα	1	3,1
Πρέπει να εκφράζονται και άμεσα	18	56,3
Πρέπει να ερωτώνται σε ορισμένες περιπτώσεις	13	40,6
Σύνολο	32	100,0

Το 56,3% των αιρετών πιστεύει πως οι πολίτες πρέπει να έχουν λόγο στη διαμόρφωση πολιτικών και του περιφερειακού σχεδιασμού. Το υπόλοιπο 40,6% των ερωτηθέντων θεωρεί πως πρέπει να ερωτώνται σε ορισμένες περιπτώσεις, ενώ ενδιαφέρον παρουσιάζει το 3,1 % αυτών που πρεσβεύουν πως δεν απαιτείται να εκφράζονται άμεσα.

Πίνακας 19: Πώς νομίζετε ότι θα πρέπει να εκφράζεται η γνώμη και να γίνεται η συμμετοχή των πολιτών στη διαμόρφωση κάποιων πολιτικών;

Πώς νομίζετε ότι θα πρέπει να εκφράζεται η γνώμη και να γίνεται η συμμετοχή των πολιτών στη διαμόρφωση κάποιων πολιτικών;	Συχνότητα	Ποσοστό
Με ηλεκτρονική διαβούλευση μέσω διαδικτύου	22	68,8
Με την άμεση επαφή μεταξύ περιφερ. συμβούλων και πολιτών	23	71,9
Με ηλεκτρονικά δημοψηφίσματα	5	15,6
Με δημοψηφίσματα	10	31,3
Με συμμετοχή των πολιτών, με δικαίωμα λόγου, στις συνεδριάσεις του περιφερειακού συμβουλίου	20	62,5
Δξ/δα	1	3,1

Διάγραμμα 13: Πώς νομίζετε ότι θα πρέπει να εκφράζεται η γνώμη και να γίνεται η συμμετοχή των πολιτών στη διαμόρφωση κάποιων πολιτικών;

Απ' ότι παρατηρούμε από το ακριβώς παραπάνω διάγραμμα, η μαζική πλειοψηφία των αιρετών, το 71,9%, θεωρεί πως πρέπει οι περιφερειακοί σύμβουλοι να έχουν άμεση επαφή με τους πολίτες και περισσότερο για τη λήψη συγκεκριμένων αποφάσεων.

Πίνακας 20: Ποια από τα παρακάτω θεωρείτε ότι πρέπει να περιλαμβάνει ένα αποτελεσματικό αποκεντρωμένο σύστημα διοίκησης;

Ποια από τα παρακάτω θεωρείτε ότι πρέπει να περιλαμβάνει ένα αποτελεσματικό αποκεντρωμένο σύστημα διοίκησης;	Ποσοστό		
	Ναι	Όχι	Δξ/δα
Περιορισμένος ρόλος του κεντρικού κράτους [το κράτος να παρέχει μόνο τα δημόσια αγαθά εθνικής εμβέλειας (όπως άμυνα, δικαιοσύνη, θεσμικό/ρυθμιστικό πλαίσιο) και να ασκεί μόνο αρμοδιότητες συντονισμού και κατεύθυνσης στις βασικές κοινωνικές υπηρεσίες (εκπαίδευση, υγεία, κοινωνική αλληλεγγύη, κλπ)]	90,6	3,1	6,3
Τροποποίηση του φορολογικού συστήματος με δυνατότητα αυτόνομης επιβολής και είσπραξης φόρων από τα τρία επίπεδα διοίκησης (κεντρικό κράτος, περιφέρειες, δήμοι)	59,4	21,9	18,7
Σημαντική οικονομική αυτονομία των βαθμίδων αυτοδιοίκησης, με δικά τους έσοδα και μικρότερη εξάρτηση από τις κρατικές επιχορηγήσεις	81,3	3,1	15,6
Άλλο: Ουσιαστική διοικητική αυτοτέλεια της αυτοδιοίκησης	3,1	-	-
Δξ/δα	-	-	3.1

Το 90,6% των αιρετών πιστεύει πως πρέπει να περιοριστεί ο ρόλος του Κεντρικού Κράτους καθώς και να αυξηθεί η οικονομική αυτονομία των βαθμίδων της αυτοδιοίκησης, έτσι ώστε να υπάρξει αποτελεσματικό αποκεντρωμένο σύστημα διοίκησης.

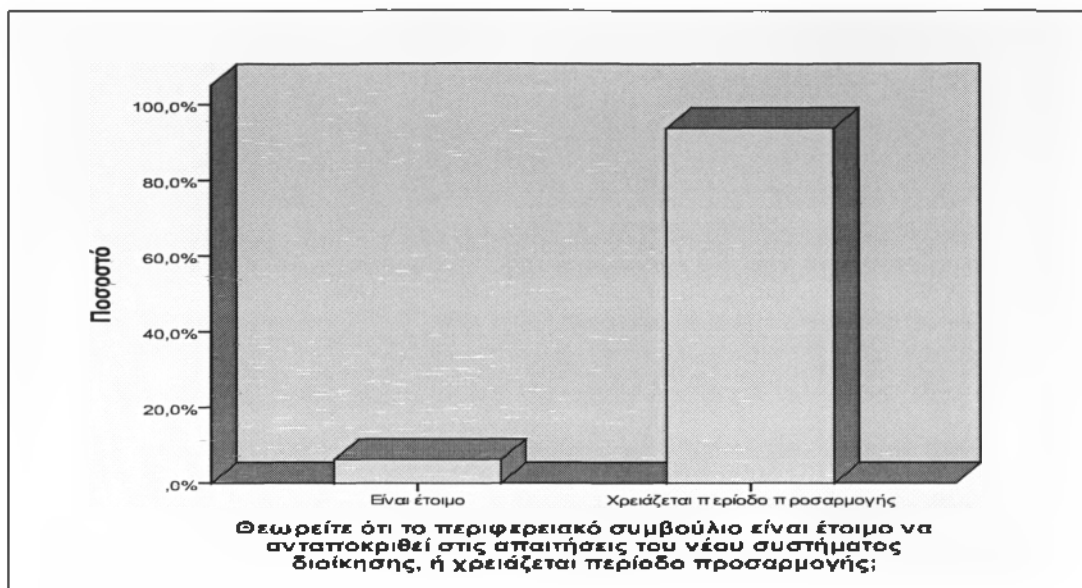
ΤΜΗΜΑ Γ 1.

4.3. Εφαρμογή Διοικητικής Μεταρρύθμισης

Πίνακας 21: Θεωρείτε ότι το περιφερειακό συμβούλιο στην περιφέρειά σας είναι έτοιμο να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του νέου συστήματος διοίκησης, ή χρειάζεται περίοδο προσαρμογής;

Θεωρείτε ότι το περιφερειακό συμβούλιο στην περιφέρειά σας είναι έτοιμο να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του νέου συστήματος διοίκησης, ή χρειάζεται περίοδο προσαρμογής;	Συχνότητα	Ποσοστό
Είναι έτοιμο	2	6,3
Χρειάζεται περίοδο προσαρμογής	30	93,8
Δξ/δα	0	0
Σύνολο	32	100,0

Διάγραμμα 14: Θεωρείτε ότι το περιφερειακό συμβούλιο στην περιφέρειά σας είναι έτοιμο να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του νέου συστήματος διοίκησης, ή χρειάζεται περίοδο προσαρμογής;

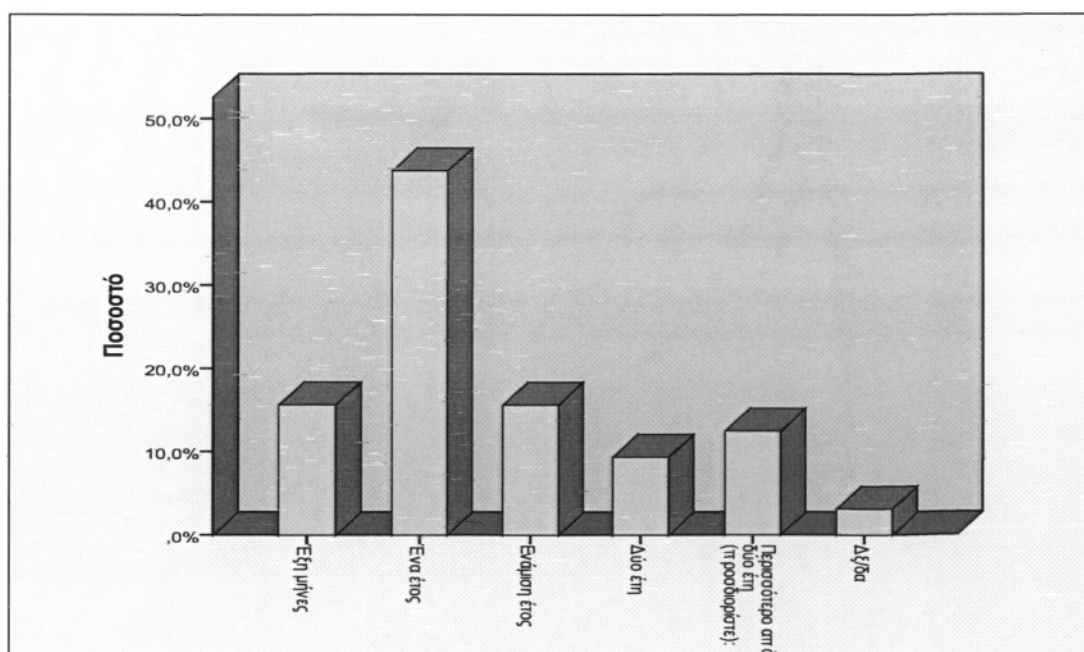

Το 93,8% των αιρετών πιστεύει πως χρειάζεται περίοδος προσαρμογής έτσι ώστε το Περιφερειακό Συμβούλιο Βορείου Αιγαίου να ανταποκριθεί στα απαιτήσεις του νέου συστήματος διοίκησης.

Πίνακας 22: Πόσο εκτιμάτε ότι θα διαρκέσει η αρχική περίοδος προσαρμογής μέχρις ότου ομαλοποιηθεί η λειτουργία της αιρετής περιφέρειας;

Πόσο εκτιμάτε ότι θα διαρκέσει η αρχική περίοδος προσαρμογής μέχρις ότου ομαλοποιηθεί η λειτουργία της αιρετής περιφέρειας;	Συχνότητα	Ποσοστό
Έξι μήνες	5	15,6
Ένα έτος	14	43,8
Ενάμιση έτος	5	15,6
Δύο έτη	3	9,4
Περισσότερο από δύο έτη (προσδιορίστε):	4	12,5
Δξ/δα	1	3,1
Σύνολο	32	100,0

Διάγραμμα 15: Πόσο εκτιμάτε ότι θα διαρκέσει η αρχική περίοδος προσαρμογής μέχρις ότου ομαλοποιηθεί η λειτουργία της αιρετής περιφέρειας;

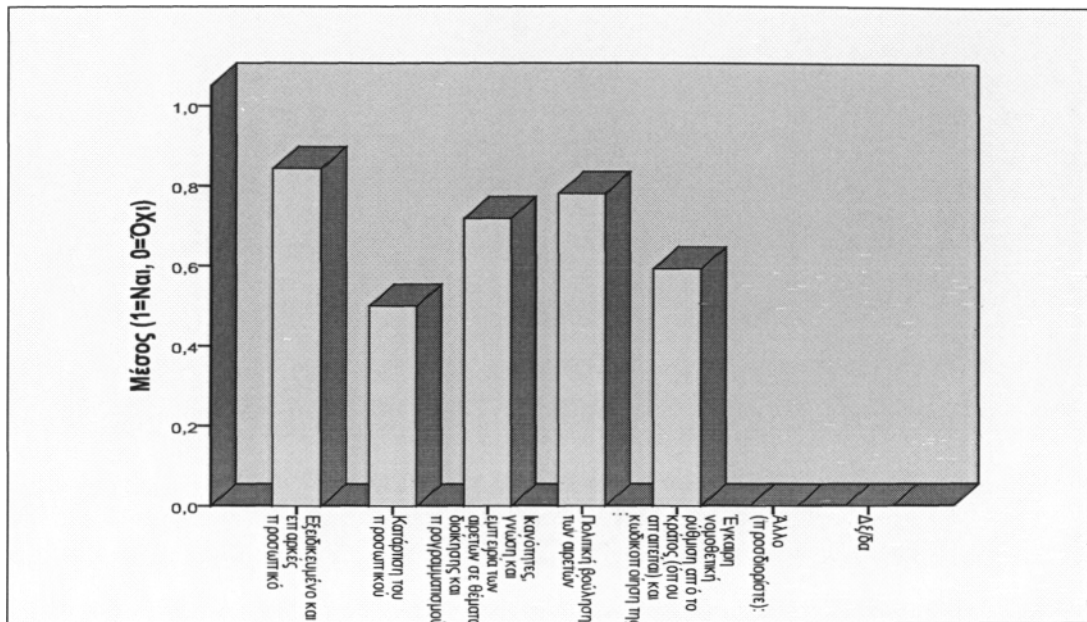
Το 43.8 % των ερωτηθέντων θεωρεί πως η περίοδος προσαρμογής θα διαρκέσει ένα έτος και ένα ποσοστό της τάξης του 15,6 % πως θα διαρκέσει έξι μήνες.

Πίνακας 23: Τι απαιτείται κατά τη γνώμη σας για να εδραιωθεί ένας αποτελεσματικός διοικητικός μηχανισμός στην περιφέρειά σας;

Τι απαιτείται κατά τη γνώμη σας για να εδραιωθεί ένας αποτελεσματικός διοικητικός μηχανισμός στην περιφέρειά σας;	Συχνότητα	Ποσοστό
Εξειδικευμένο και επαρκές προσωπικό	27	84,4
Κατάρτιση του προσωπικού	16	50
Ικανότητες, γνώση και εμπειρία των αιρετών σε θέματα διοίκησης και προγραμματισμού	23	71,9
Πολιτική βούληση των αιρετών	25	78,1
Εγκαιρη νομοθετική ρύθμιση από το κράτος (όπου απαιτείται) και κωδικοποίηση της νομοθεσίας	19	59,4
Άλλο (προσδιορίστε):	-	-
Δέ/δα	-	-

Διάγραμμα 16: Τι απαιτείται κατά τη γνώμη σας για να εδραιωθεί ένας αποτελεσματικός διοικητικός μηχανισμός στην περιφέρειά σας;

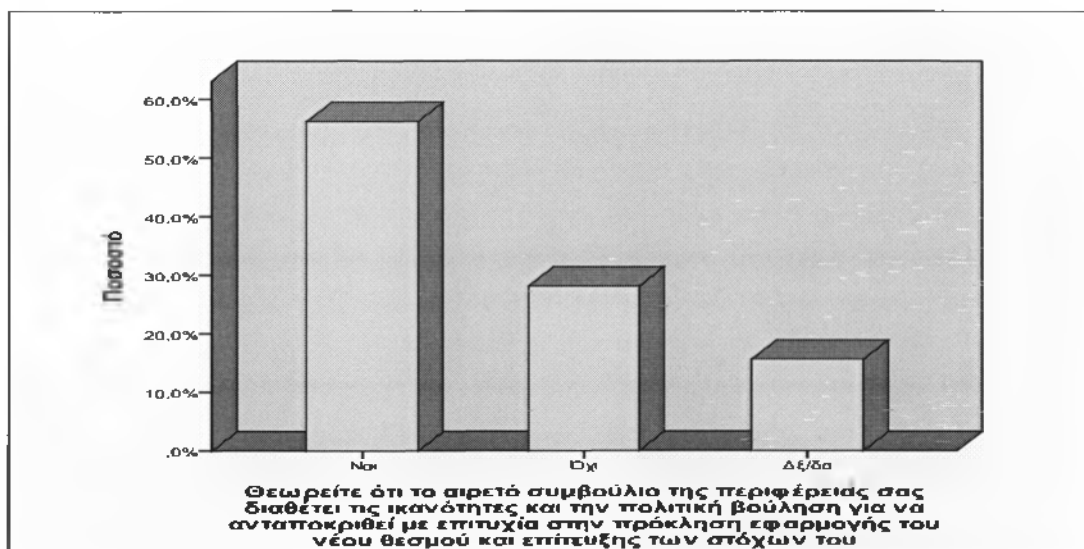

Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων , 84,4%, πιστεύει πως για να εδραιωθεί ένας αποτελεσματικός διοικητικός μηχανισμός χρειάζεται εξειδικευμένο προσωπικό.

Πίνακας 24: Θεωρείτε ότι το αιρετό συμβούλιο της περιφέρειάς σας διαθέτει τις ικανότητες και την πολιτική βούληση για να ανταποκριθεί με επιτυχία στην πρόκληση εφαρμογής του νέου θεσμού και επίτευξης των στόχων του;

Θεωρείτε ότι το αιρετό συμβούλιο της περιφέρειάς σας διαθέτει τις ικανότητες και την πολιτική βούληση για να ανταποκριθεί με επιτυχία στην πρόκληση εφαρμογής του νέου θεσμού και επίτευξης των στόχων του;	Συχνότητα	Ποσοστό
Ναι	18	56,3
Όχι	9	28,1
Δξ/δα	5	15,6
Σύνολο	32	100,0

Διάγραμμα 17: Θεωρείτε ότι το αιρετό συμβούλιο της περιφέρειάς σας διαθέτει τις ικανότητες και την πολιτική βούληση για να ανταποκριθεί με επιτυχία στην πρόκληση εφαρμογής του νέου θεσμού και επίτευξης των στόχων του;

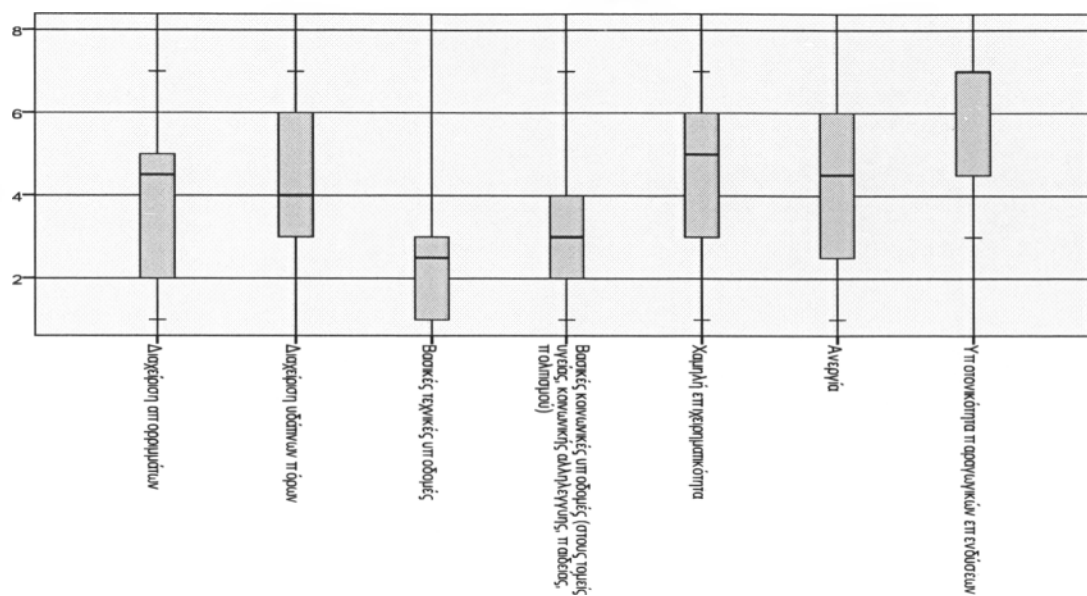
Το 56,3% των αιρετών θεωρεί πως το αιρετό συμβούλιο της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου είναι ικανό και διαθέτει την πολιτική βούληση έτσι ώστε ανταποκριθεί με επιτυχία στην πρόκληση εφαρμογής του νέου θεσμού και επίτευξης των στόχων του, έναντι του 28,1% των αιρετών που είναι αντίθετοι με τα παραπάνω.

Πίνακας 25: Ποια θεωρείτε ως τα κρίσιμα ζητήματα της περιφέρειάς σας τα οποία θα πρέπει να αντιμετωπισθούν κατά προτεραιότητα;

Ποια θεωρείτε ως τα κρίσιμα ζητήματα της περιφέρειάς σας τα οποία θα πρέπει να αντιμετωπισθούν κατά προτεραιότητα;	Συχνότητα	Ποσοστό	Μέση τιμή	Τυπική Απόκλιση
Διαχείριση απορριμμάτων	25	78,1	3,12	1,922
Διαχείριση υδάτινων πόρων	26	81,3	3,19	1,721
Βασικές τεχνικές υποδομές (δρόμοι, δίκτυα ύδρευσης-αποχέτευσης, βιολογικοί καθαρισμοί, εγγειοβελτιωτικά έργα κλπ.)	29	90,6	2,93	1,624
Βασικές κοινωνικές υποδομές (στους τομείς υγείας, κοινωνικής αλληλεγγύης, παιδείας, πολιτισμού, αθλητισμού)	27	84,4	3,19	1,545
Χαμηλή επιχειρηματικότητα	23	71,9	4,35	1,898
Ανεργία	23	71,9	3,87	1,817
Υποτονικότητα παραγωγικών επενδύσεων	18	56,3	4,89	2,349
Δξ/δα	-	-	-	-

Το 90,6% των αιρετών θέτουν ως βασική προτεραιότητα τις βασικές τεχνικές υποδομές και ως αμέσως επίμαχο ζήτημα θέτουν τις βασικές κοινωνικές υποδομές, με ποσοστό 84,4%. Όλα τα ζητήματα για την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, πέρα από τα παραπάνω, είναι σχεδόν εξίσου σημαντικά, όπως αποδεικνύεται και από το παρακάτω Διάγραμμα (Διάγραμμα 18).

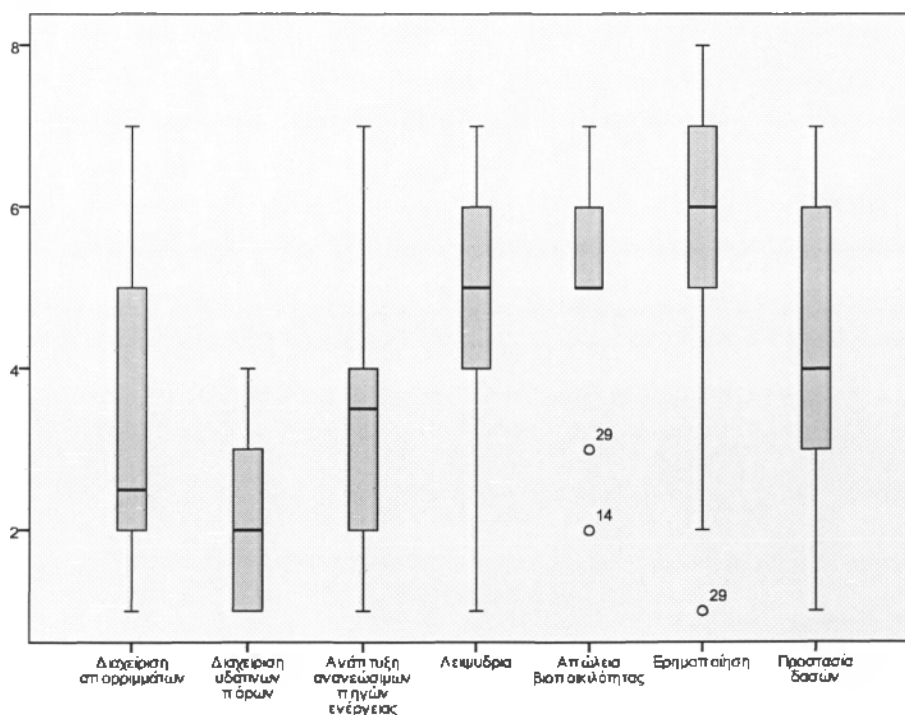
Διάγραμμα 18: Ποια θεωρείτε ως τα κρίσιμα ζητήματα της περιφέρειάς σας τα οποία θα πρέπει να αντιμετωπισθούν κατά προτεραιότητα;

Πίνακας 26: Ποια περιβαλλοντικά προβλήματα της περιφέρειάς σας θεωρείτε ότι θα πρέπει να αντιμετωπισθούν κατά προτεραιότητα;

Ποια περιβαλλοντικά προβλήματα της περιφέρειάς σας θεωρείτε ότι θα πρέπει να αντιμετωπισθούν κατά προτεραιότητα;	Συχνότητα	Ποσοστό	Μέση τιμή	Τυπική Απόκλιση
Διαχείριση απορριμμάτων	26	81,3	2,38	1,602
Διαχείριση υδάτινων πόρων	28	87,5	1,96	,881
Ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας	29	90,6	2,66	1,471
Λειψυδρία	14	43,8	4,29	1,858
Απώλεια βιοποικιλότητας	14	43,8	5,21	1,369
Ερημοποίηση	16	50	5,06	2,016
Προστασία δασών	23	71,9	3,78	1,506
Δέ/δα	-	-	-	-

Διάγραμμα 19: Ποια περιβαλλοντικά προβλήματα της περιφέρειάς σας θεωρείτε ότι θα πρέπει να αντιμετωπισθούν κατά προτεραιότητα;

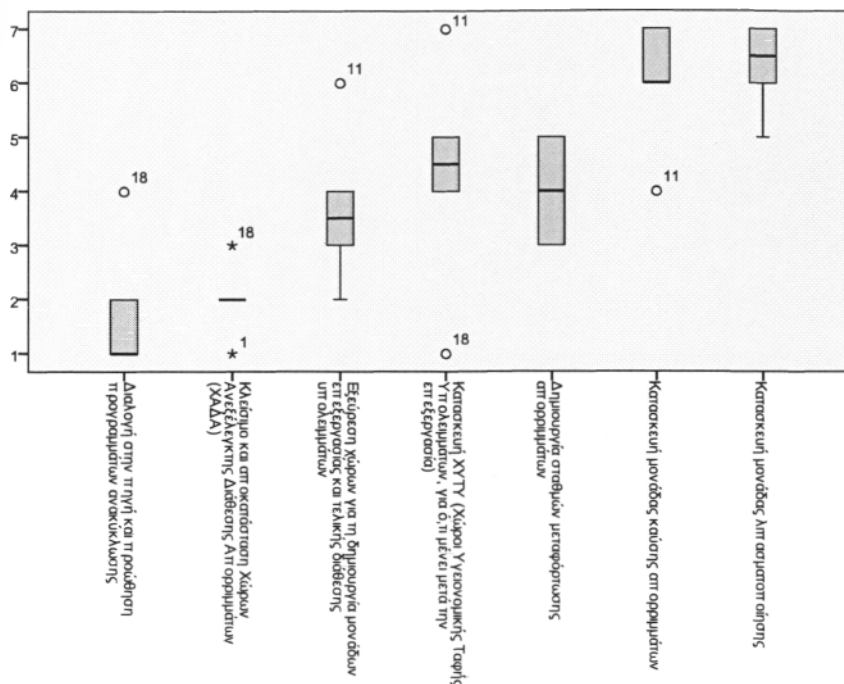

Το πρώτο περιβαλλοντικό ζήτημα που πρέπει να αντιμετωπισθεί από την Περιφέρεια, το 90,6% των αιρετών θεωρεί πως είναι η ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας . Εν συνεχεία από τα κυριότερα που πρέπει να αντιμετωπισθούν είναι τα ζητήματα της διαχείρισης υδάτινων πόρων, της διαχείρισης απορριμμάτων και της προστασίας δασών με αντίστοιχα ποσοστά 87,5%, 81,3% και 71,9%.

Πίνακας 27: Ποιες προτεραιότητες θα πρέπει να θέσει το Περιφερειακό Συμβούλιο στα θέματα διαχείρισης των απορριμμάτων;

Ποιες προτεραιότητες θα πρέπει να θέσει το Περιφερειακό Συμβούλιο στα θέματα διαχείρισης των απορριμμάτων;	Συχνότητα	Ποσοστό	Μέση τιμή	Τυπική Απόκλιση
Διαλογή στην πηγή και προώθηση προγραμμάτων ανακύκλωσης	26	81,3	2,04	1,311
Κλείσιμο και αποκατάσταση Χώρων Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων (ΧΑΔΑ)	28	87,5	2,18	1,249
Εξεύρεση χώρων για τη δημιουργία μονάδων επεξεργασίας και τελικής διάθεσης υπολειμμάτων	21	65,6	3,10	1,221
Κατασκευή ΧΥΤΥ (Χώροι Υγειονομικής Ταφής Υπολειμμάτων, για ό,τι μένει μετά την επεξεργασία)	25	78,1	2,80	1,528
Δημιουργία σταθμών μεταφόρτωσης απορριμμάτων	22	68,8	4,05	1,362
Κατασκευή μονάδας καύσης απορριμμάτων	11	34,4	5,55	1,293
Κατασκευή μονάδας λιπασματοποίησης	12	37,5	5,50	1,314
Δέ/δα	1	3,1	-	-

Διάγραμμα 20: Ποιες προτεραιότητες θα πρέπει να θέσει το Περιφερειακό Συμβούλιο στα θέματα διαχείρισης των απορριμμάτων;

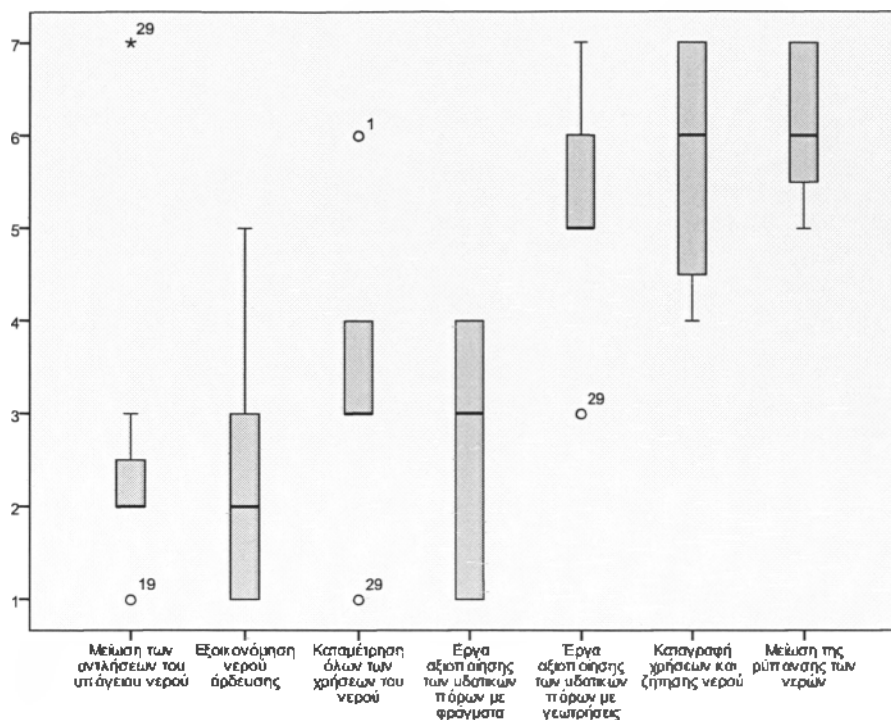
Στις προτεραιότητες που θέτει το Περιφερειακό Συμβούλιο για θέματα διαχείρισης απορριμμάτων, την πρώτη θέση κατέχει το κλείσιμο και η αποκατάσταση χώρων ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων (ΧΑΔΑ) με ποσοστό 87,5%. Την δεύτερη και τρίτη θέση των προτεραιοτήτων κατέχουν η διαλογή στην πηγή και προώθηση προγραμμάτων ανακύκλωσης καθώς και η κατασκευή ΧΥΤΥ, με ποσοστά 81,3% και 78,1% αντίστοιχα.

Πίνακας 28: Ποιες προτεραιότητες θα πρέπει να θέσει το Περιφερειακό Συμβούλιο στα θέματα διαχείρισης των υδάτινων πόρων;

Ποιες προτεραιότητες θα πρέπει να θέσει το Περιφερειακό Συμβούλιο στα θέματα διαχείρισης των υδάτινων πόρων;	Συχνότητα	Ποσοστό	Μέση τιμή	Τοπική Απόκλιση
Μείωση των αντλήσεων του υπόγειου νερού	22	68,8	2,55	1,184
Εξοικονόμηση νερού άρδευσης	25	78,1	2,68	1,180
Καταμέτρηση όλων των χρήσεων του νερού	13	40,6	3,46	1,266
Έργα αξιοποίησης των υδατικών πόρων με φράγματα	31	96,9	1,52	1,029
Έργα αξιοποίησης των υδατικών πόρων με γεωτρήσεις	13	40,6	4,62	1,710
Καταγραφή χρήσεων και ζήτησης νερού	13	40,6	5,15	1,676
Μείωση της ρύπανσης των νερών	20	62,5	4,30	1,922
ΔΞ/δα	-	-		

Διάγραμμα 21: Ποιες προτεραιότητες θα πρέπει να θέσει το Περιφερειακό Συμβούλιο στα θέματα διαχείρισης των υδάτινων πόρων;

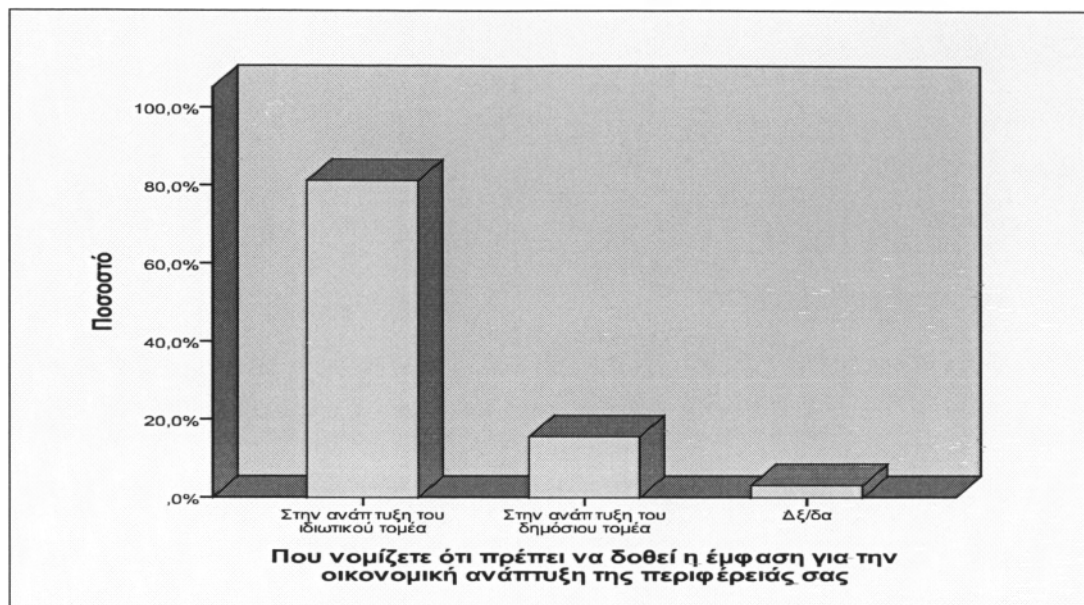
Οι βασικές προτεραιότητες που θέτει το Περιφερειακό Συμβούλιο στα θέματα διαχείρισης των υδάτινων πόρων είναι αρχικά τα έργα αξιοποίησης των υδατικών πόρων με φράγματα όπου συμφωνεί το 90,6% των αιρετών. Εν συνεχεία θέτουν ως βασικές προτεραιότητες την εξοικονόμηση νερού άρδευσης, τη μείωση αντλήσεων νερού και τη μείωση της μόλυνσης των νερών με ποσοστά 78,1%, 68,8% και 62,5% αντίστοιχα.

Πίνακας 29: Που νομίζετε ότι πρέπει να δοθεί η έμφαση για την οικονομική ανάπτυξη της περιφέρειάς σας;

Που νομίζετε ότι πρέπει να δοθεί η έμφαση για την οικονομική ανάπτυξη της περιφέρειάς σας;	Συχνότητα	Ποσοστό
Στην ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα (μέσω της δημιουργίας του κατάλληλου επιχειρηματικού περιβάλλοντος για την προσέλκυση επενδύσεων και τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης)	26	81,3
Στην ανάπτυξη του δημόσιου τομέα (μέσω των επενδύσεων σε τεχνικές και κοινωνικές υποδομές και την παροχή κοινωνικών και άλλων υπηρεσιών προς τους πολίτες - από την περιφέρεια και τους δήμους)	5	15,6
Δέ/δα	1	3,1
Σύνολο	32	100,0

Το 81,3% των αιρετών πιστεύει πως πρέπει να δοθεί έμφαση στην ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα, έναντι του 15,6% που πιστεύει πως πρέπει να δοθεί έμφαση στον δημόσιο τομέα, για την οικονομική ανάπτυξη της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου.

Διάγραμμα 22: Που νομίζετε ότι πρέπει να δοθεί η έμφαση για την οικονομική ανάπτυξη της περιφέρειάς σας;

Πίνακας 30: Ποια μέτρα θεωρείτε σημαντικά για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, την τόνωση του ιδιωτικού τομέα και της επιχειρηματικότητας στην περιφέρειά σας;

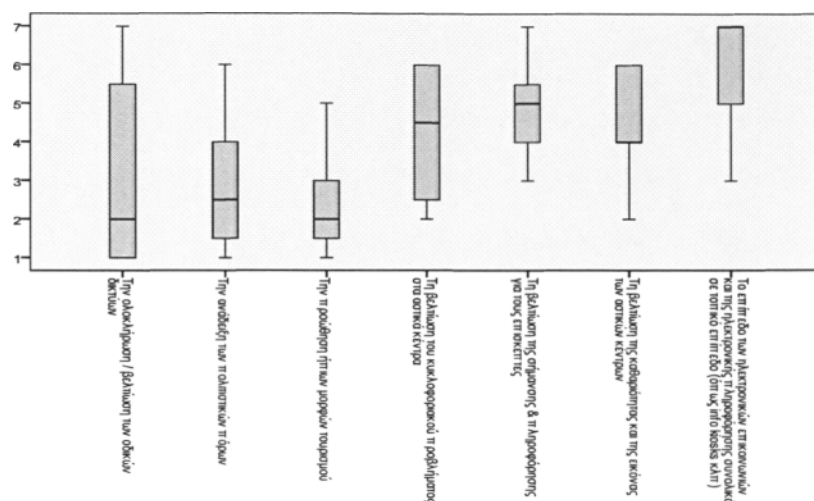
Ποια μέτρα θεωρείτε σημαντικά για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, την τόνωση του ιδιωτικού τομέα και της επιχειρηματικότητας στην περιφέρειά σας;	Συχνότητα	Ποσοστό	Μέση τιμή	Τυπική Απόκλιση
Τη μείωση της γραφειοκρατίας και την απλοποίηση των διοικητικών διαδικασιών για την προσέλκυση και υλοποίηση ιδιωτικών επενδύσεων (π.χ. με τη δημιουργία one-stop-shop στα επιμελητήρια)	29	90,6	1,07	,258
Τη μείωση του παραεμπορίου και της παραοικονομίας (με την πιστή τήρηση της προβλεπόμενης εμπορικής νομοθεσίας)	25	78,1	2,36	,860
Τη δημιουργία επιχειρηματικών πάρκων	22	68,8	2,95	,844
Τη βελτίωση της εμπορικής πολεοδομίας στα αστικά κέντρα(σαφείς και λειτουργικοί κανόνες χωροταξίας και πολεοδόμησης για τις εμπορικές δραστηριότητες)	16	50	2,75	,931
Δξ/δα	1	1	-	-

Η μείωση της γραφειοκρατίας και η απλοποίηση των διοικητικών διαδικασιών για την προσέλκυση και υλοποίηση των ιδιωτικών επενδύσεων, θεωρεί το 90,6% των αιρετών πως είναι το πιο σημαντικό μέτρο για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, την τόνωση του ιδιωτικού τομέα και της επιχειρηματικότητας στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου. Τις επόμενες θέσεις μέτρων κατέχουν η μείωση του παρεμπορίου και της παραοικονομίας και η δημιουργία επιχειρηματικών πάρκων με αντίστοιχα ποσοστά 78,1% και 68,8%.

Πίνακας 31: Ποια μέτρα θεωρείτε σημαντικά για την βελτίωση της επισκεψιμότητας στην περιφέρειά σας;

Ποια μέτρα θεωρείτε σημαντικά για την βελτίωση της επισκεψιμότητας στην περιφέρειά σας;	Συχνότητα	Ποσοστό	Μέση τιμή	Τυπική Απόκλιση
Την ολοκλήρωση / βελτίωση των οδικών δικτύων	21	65,6	2,00	1,871
Την ανάδειξη των πολιτιστικών πόρων	24	75,0	2,46	1,444
Την προώθηση ήπιων μορφών τουρισμού	22	68,8	2,27	1,162
Τη βελτίωση του κυκλοφοριακού προβλήματος στα αστικά κέντρα	12	37,5	3,75	1,658
Τη βελτίωση της σήμανσης & πληροφόρησης για τους επισκέπτες	14	43,8	4,14	1,748
Τη βελτίωση της καθαριότητας και της εικόνας των αστικών κέντρων	23	71,9	3,48	1,675
Το επίπεδο των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και της ηλεκτρονικής πληροφόρησης συνολικά σε τοπικό επίπεδο (όπως info kiosks κλπ)	14	43,8	4,93	1,859
Άλλο (προσδιορίστε):	-	-		
Δέ/δα	-	-		

Διάγραμμα 23: Ποια μέτρα θεωρείτε σημαντικά για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, την τόνωση του ιδιωτικού τομέα και της επιχειρηματικότητας στην περιφέρειά σας;

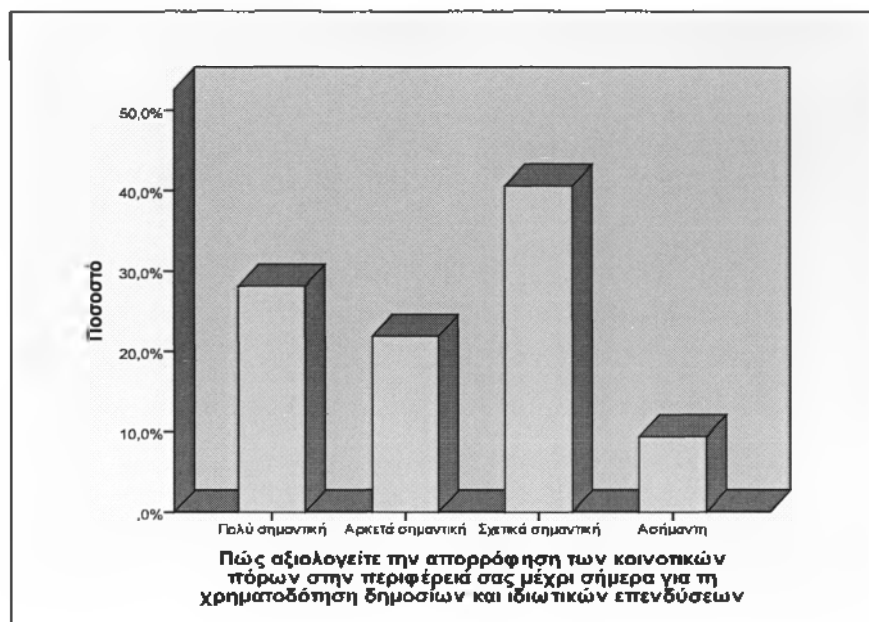
Το 75% των αιρετών θεωρούν την ανάδειξη των πολιτιστικών πόρων ως το πιο σημαντικό μέτρο για τη βελτίωση της επισκεψιμότητας στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου. Ως σχεδόν εξίσου σημαντικό θέμα θεωρεί το 71,9% των αιρετών τη βελτίωση της καθαριότητας και της εικόνας των αστικών κέντρων. Τις επόμενες σημαντικές θέσεις κατέχουν η προώθηση ήπιων μορφών τουρισμού και η βελτίωση/ολοκλήρωση των οδικών δικτύων με ποσοστά 68,8% και 65,6% αντίστοιχα.

Πίνακας 32: Πώς αξιολογείτε την απορρόφηση των κοινοτικών πόρων στην περιφέρειά σας μέχρι σήμερα για τη χρηματοδότηση δημοσίων και ιδιωτικών επενδύσεων;

Πώς αξιολογείτε την απορρόφηση των κοινοτικών πόρων στην περιφέρειά σας μέχρι σήμερα για τη χρηματοδότηση δημοσίων και ιδιωτικών επενδύσεων;	Συχνότητα	Ποσοστό
Πολύ σημαντική	9	28,1
Αρκετά σημαντική	7	21,9
Σχετικά σημαντική	13	40,6
Ασήμαντη	3	9,4
Σύνολο Δε/δα	32	100,0

Σχετικά σημαντική κρίνει το 40,6% των αιρετών, την απορρόφηση των κοινοτικών πόρων της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου μέχρι σήμερα για τη χρηματοδότηση των δημοσίων και ιδιωτικών επενδύσεων. Πολύ σημαντική κρίνει πως είναι το 28,1% των ερωτηθέντων και αρκετά σημαντική το 21,9% του αιρετού Περιφερειακού Συμβουλίου.

Διάγραμμα 24: Πώς αξιολογείτε την απορρόφηση των κοινοτικών πόρων στην περιφέρειά σας μέχρι σήμερα για τη χρηματοδότηση δημοσίων και ιδιωτικών επενδύσεων;

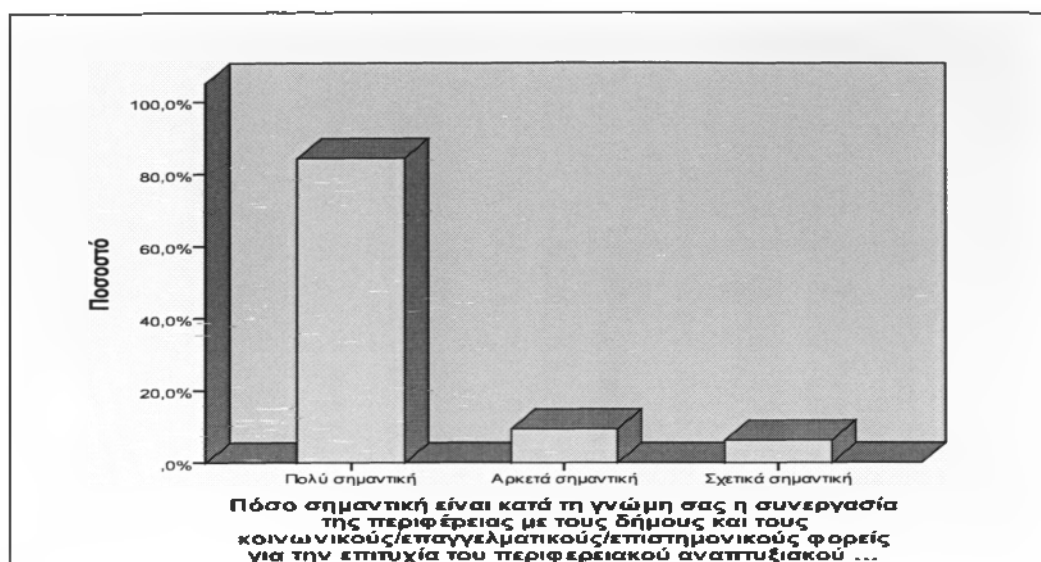
Πίνακας 33: Πόσο σημαντική είναι κατά τη γνώμη σας η συνεργασία της περιφέρειας με τους δήμους και τους κοινωνικούς/επαγγελματικούς/επιστημονικούς φορείς για την επιτυχία του περιφερειακού αναπτυξιακού σχεδιασμού;

Πόσο σημαντική είναι κατά τη γνώμη σας η συνεργασία της περιφέρειας με τους δήμους και τους κοινωνικούς/επαγγελματικούς/επιστημονικούς φορείς για την επιτυχία του περιφερειακού αναπτυξιακού σχεδιασμού;	Συχνότητα	Ποσοστό
Πολύ σημαντική	27	84,4
Αρκετά σημαντική	3	9,4
Σχετικά σημαντική	2	6,3
Σύνολο	32	100,0

Πολύ σημαντική θεωρεί το 84,4% των απειτών τη συνεργασία της Περιφέρειας με τους Δήμους και τους κοινωνικούς/επαγγελματικούς/επιστημονικούς φορείς για την επιτυχία του περιφερειακού αναπτυξιακού σχεδιασμού.

Διάγραμμα 25: Πόσο σημαντική είναι κατά τη γνώμη σας η συνεργασία της περιφέρειας με τους δήμους και τους κοινωνικούς/επαγγελματικούς/επιστημονικούς φορείς για την επιτυχία του περιφερειακού αναπτυξιακού σχεδιασμού;

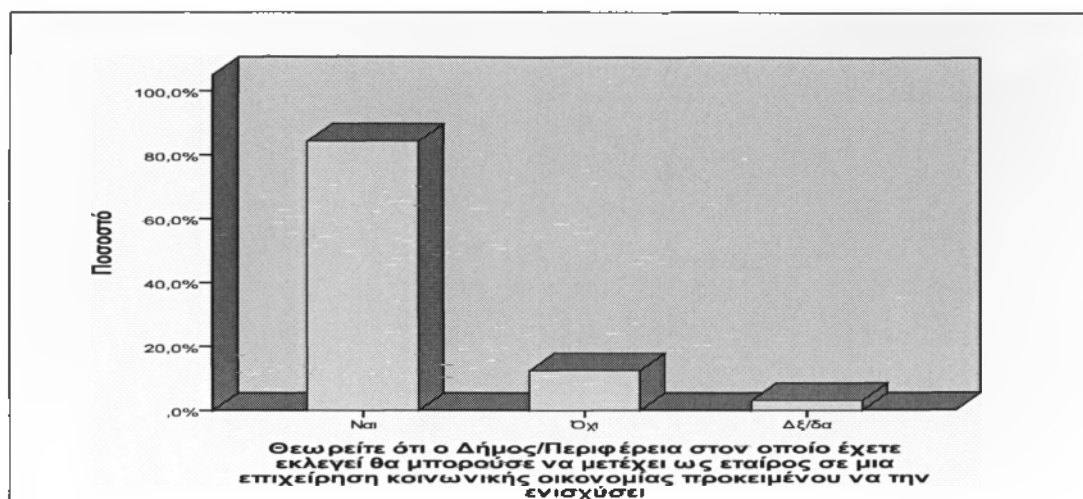
ΤΜΗΜΑ Γ2.

5.4. Κοινωνική οικονομία και εθελοντισμός

Πίνακας 34: Θεωρείτε ότι η περιφέρειά σας θα μπορούσε να μετέχει ως εταίρος σε μια επιχείρηση κοινωνικής οικονομίας προκειμένου να την ενισχύσει;

Θεωρείτε ότι η περιφέρειά σας θα μπορούσε να μετέχει ως εταίρος σε μια επιχείρηση κοινωνικής οικονομίας προκειμένου να την ενισχύσει;	Συχνότητα	Ποσοστό
Ναι	27	84,4
Όχι	4	12,5
Δξ/δα	1	3,1
Σύνολο	32	100,0

Διάγραμμα 27: Θεωρείτε ότι η περιφέρειά σας θα μπορούσε να μετέχει ως εταίρος σε μια επιχείρηση κοινωνικής οικονομίας προκειμένου να την ενισχύσει;

Το 84,4% των ερωτηθέντων θεωρεί πως η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου θα μπορούσε να μετέχει ως εταίρος σε μία επιχείρηση κοινωνικής οικονομίας, προκειμένου να την ενισχύσει. Αντίθετη άποψη έχει η μειοψηφία αυτών (12,5%).

Πίνακας 35: Σε ποιους τομείς θα δραστηριοποιούνταν μια κοινωνική επιχείρηση με συμμετοχή της περιφέρειας;

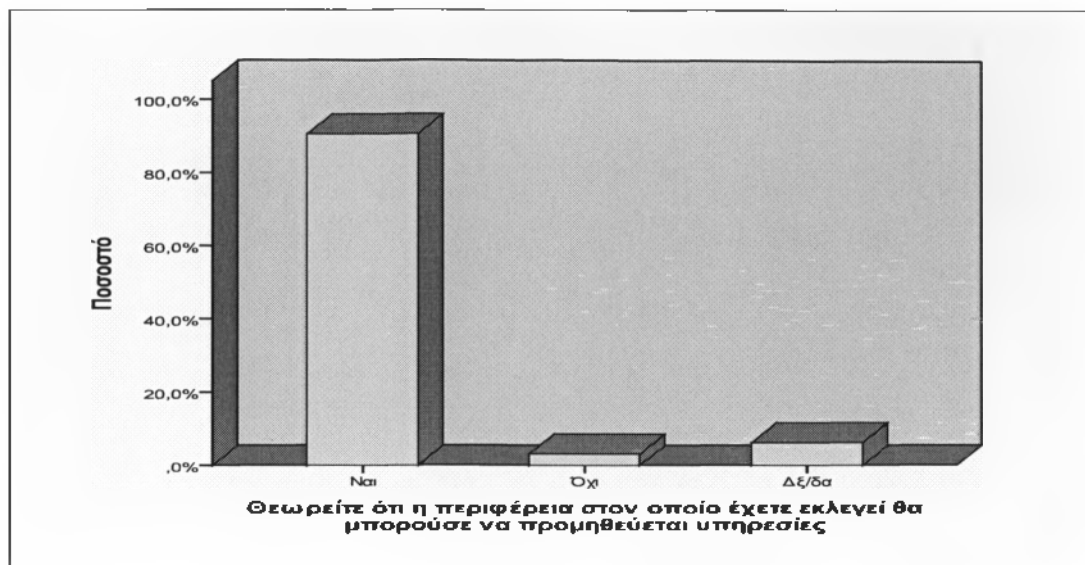
Σε ποιους τομείς θα δραστηριοποιούνταν μια κοινωνική επιχείρηση με συμμετοχή της περιφέρειας;	Συχνότητα	Ποσοστό
Συντήρηση εγκαταστάσεων, πράσινο	18	56,3
Καθαριότητα, ανακύκλωση	23	71,9
Βιοκαλλιέργειες, αγροτική παραγωγή	13	40,6
Παραγωγή τοπικών προϊόντων	10	31,3
Έργα αξιοποίησης των υδατικών πόρων	12	37,5
Εστίαση, catering	3	9,4
Βιοτεχνικά εργαστήρια και συνεργεία	2	6,3
Παροχή κοινωνικών και προνοιακών υπηρεσιών (ηλικιωμένοι, παιδιά, ανάπηροι)	19	59,4

Τις τρεις πρώτες θέσεις όσον αφορά στη δράση μίας κοινωνικής επιχείρησης με την συμμετοχή της Περιφέρειας κατέχουν πρωταρχικές θέσεις, σύμφωνα με την άποψη των αιρετών, ο τομέας καθαριότητας και ανακύκλωσης, ο τομέας παροχής κοινωνικών και προνοιακών υπηρεσιών και ο τομέας συντήρησης εγκαταστάσεων και πρασίνου με ποσοστά της τάξεως των 71,9%, 59,4% και 56,3% αντίστοιχα.

Πίνακας 36: Θεωρείτε ότι η περιφέρειά σας θα μπορούσε να προμηθεύεται υπηρεσίες από επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας;

Θεωρείτε ότι η περιφέρειά σας θα μπορούσε να προμηθεύεται υπηρεσίες από επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας;	Συχνότητα	Ποσοστό
Ναι	29	90,6
Όχι	1	3,1
Δξ/δα	2	6,3
Σύνολο	32	100,0

Διάγραμμα 28: Θεωρείτε ότι η περιφέρειά σας θα μπορούσε να προμηθεύεται υπηρεσίες από επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας;

Όπως είναι εμφανές και από Διάγραμμα 28, το 90,6% των αιρετών δηλώνει πως η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου θα μπορούσε να προμηθεύεται υπηρεσίες από επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας, έναντι του 3,1% αυτών που θεωρούν το άκρως αντίθετο και τέλος το 6,3% που δεν γνωρίζει για το θέμα.

Πίνακας 37: Σε ποιους τομείς θα προμηθευόταν η περιφέρεια υπηρεσίες;

Σε ποιους τομείς θα προμηθευόταν η περιφέρεια υπηρεσίες;	Συχνότητα	Ποσοστό
Συντήρηση εγκαταστάσεων	13	40,6
Συντήρηση πράσινου	16	50,0
Καθαριότητα	20	62,5
Ανακύκλωση	19	59,4
Υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας	21	65,6
Catering	3	9,4
Δέ/δα	1	3,1

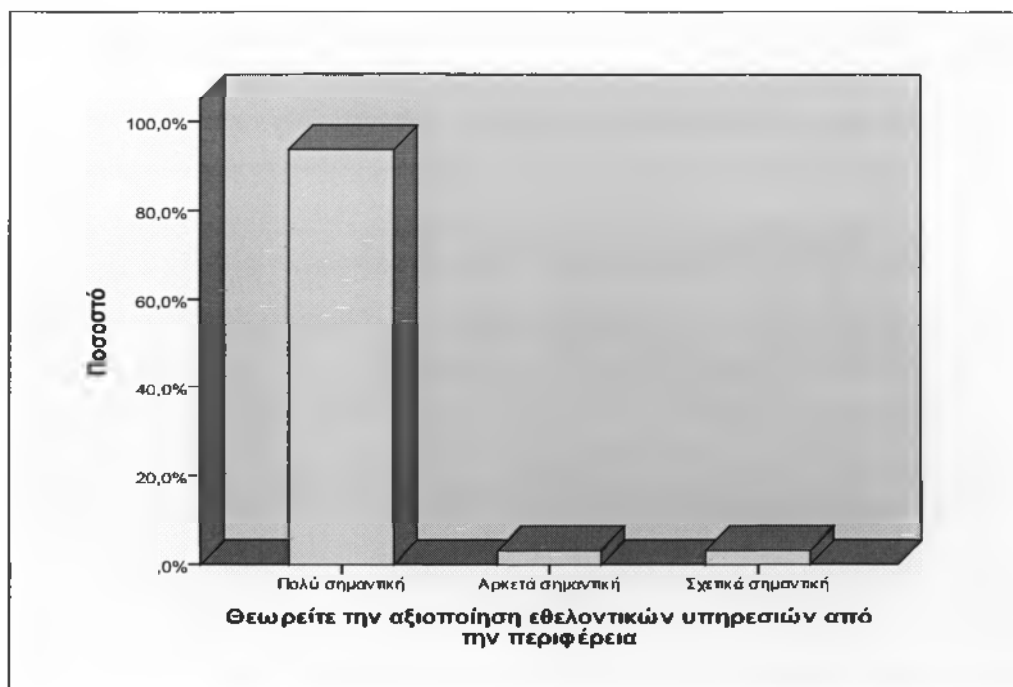
Η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου θα προμηθευόταν υπηρεσίες, σύμφωνα με την άποψη του αιρετού Περιφερειακού Συμβουλίου, στους τομείς που αφορούν στις υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας (65,6%), στην καθαριότητα (62,5%), στην ανακύκλωση (59,4%), στην συντήρηση πρασίνου (50%) και στη συντήρηση εγκαταστάσεων (40,6%).

Πίνακας 38: Θεωρείτε την αξιοποίηση εθελοντικών υπηρεσιών από τις περιφέρειες;

Θεωρείτε την αξιοποίηση εθελοντικών υπηρεσιών από τις περιφέρειες	Συχνότητα	Ποσοστό
Πολύ χρήσιμη	30	93,8
Σχετικά χρήσιμη	1	3,1
Καθόλου χρήσιμη	1	3,1
Σύνολο	32	100,0

Όπως φαίνεται και από το Διάγραμμα 29 η σχεδόν απόλυτη πλειοψηφία των αιρετών, δηλαδή το 93,8% αυτών, θεωρούν την αξιοποίηση εθελοντικών υπηρεσιών από τις Περιφέρειες πολύ χρήσιμη και σημαντική.

Διάγραμμα 29: Θεωρείτε την αξιοποίηση εθελοντικών υπηρεσιών από τις περιφέρειες;

Πίνακας 39: Σε ποιους τομείς πιστεύετε ότι θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν υπηρεσίες εθελοντικών οργανώσεων ή προσώπων;

Σε ποιους τομείς πιστεύετε ότι θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν υπηρεσίες εθελοντικών οργανώσεων ή προσώπων;	Συχνότητα	Ποσοστό
Πράσινο – Καθαριότητα	27	84,4
Ανακύκλωση	24	75,0
Υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας	26	81,3
Δξ/δα	1	3,1

Οι αιρετοί της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου θεωρούν πως οι υπηρεσίες εθελοντικών οργανώσεων ή προσώπων θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν σε τομείς όπως της καθαριότητας και του πρασίνου με ποσοστό 84,4%, στον τομέα υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας το 81,3% και τέλος το 75% δηλώνει πως θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν στον τομέα της ανακύκλωσης.

ΤΜΗΜΑ Δ΄

4.5. Οικονομική Πολιτική – Πόροι

Πίνακας 40: Πώς κρίνετε το καθεστώς χρηματοδότησης των περιφερειών από την κεντρική διοίκηση και την ουσιαστική έλλειψη της δυνατότητας αυτόνομης άντλησης τοπικών εσόδων;

Πώς κρίνετε το καθεστώς χρηματοδότησης των περιφερειών από την κεντρική διοίκηση και την ουσιαστική έλλειψη της δυνατότητας αυτόνομης άντλησης τοπικών εσόδων;	Συχνότητα	Ποσοστό
Είναι σωστό (οι περιφέρειες θα πρέπει να χρηματοδοτούνται από το κράτος)	9	28,1
Δεν είναι σωστό (οι περιφέρειες θα πρέπει να βασίζονται σε δικά τους τοπικά έσοδα)	10	31,3
Είναι εν μέρει σωστό (είμαι υπέρ ενός μικτού συστήματος)	12	37,5
Δξ/δα	1	3,1
Σύνολο	32	100,0

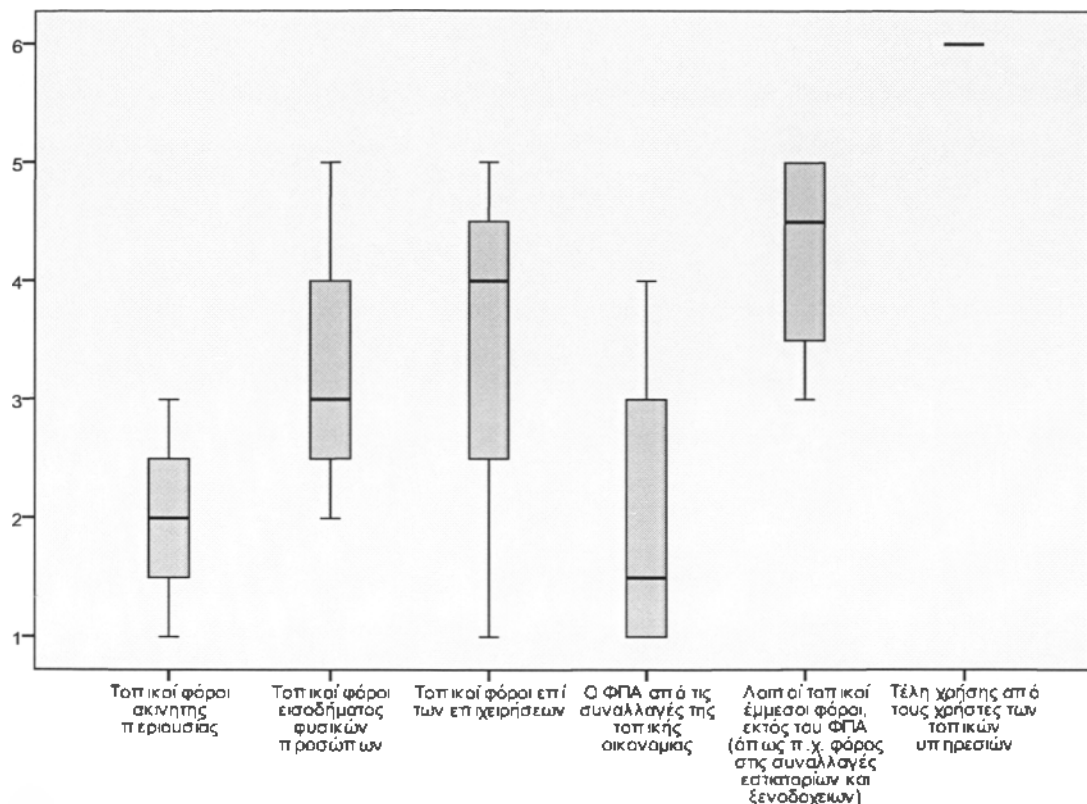
Εν μέρει σωστό κρίνει η σχετική πλειοψηφία των ερωτηθέντων, το 37,5% αυτών, το καθεστώς χρηματοδότησης των Περιφερειών από την Κεντρική Διοίκηση. Το 31,3%

κρίνει πως δεν είναι σωστό και πως οι Περιφέρειες θα πρέπει να βασίζονται σε δικά τους τοπικά έσοδα.

Πίνακας 41: Ποιες από τις παρακάτω τοπικές πηγές εσόδων θεωρείτε ως τις πιο σημαντικές ή πιο κατάλληλες για τη χρηματοδότηση των τοπικών υπηρεσιών και έργων;

Ποιες από τις παρακάτω τοπικές πηγές εσόδων θεωρείτε ως τις πιο σημαντικές ή πιο κατάλληλες για τη χρηματοδότηση των τοπικών υπηρεσιών και έργων;	Συχνότητα	Ποσοστό	Μέση τιμή	Τυπική απόκλιση
Τοπικοί φόροι ακίνητης περιουσίας	21	65,6	2,00	1,095
Τοπικοί φόροι εισοδήματος φυσικών προσώπων	15	46,9	2,53	1,060
Τοπικοί φόροι επί των επιχειρήσεων	16	50,0	2,31	1,302
Ο ΦΠΑ από τις συναλλαγές της τοπικής οικονομίας	22	68,8	2,00	1,155
Λοιποί τοπικοί έμμεσοι φόροι, εκτός του ΦΠΑ (όπως π.χ. φόρος στις συναλλαγές εσπαστορίων και ξενοδοχείων)	13	40,6	3,15	1,519
Τέλη χρήσης από τους χρήστες των τοπικών υπηρεσιών	6	18,8	5,00	1,673
ΔΕ/δα	4	12,5		

Διάγραμμα 30: Ποιες από τις παρακάτω τοπικές πηγές εσόδων θεωρείτε ως τις πιο σημαντικές ή πιο κατάλληλες για τη χρηματοδότηση των τοπικών υπηρεσιών και έργων;

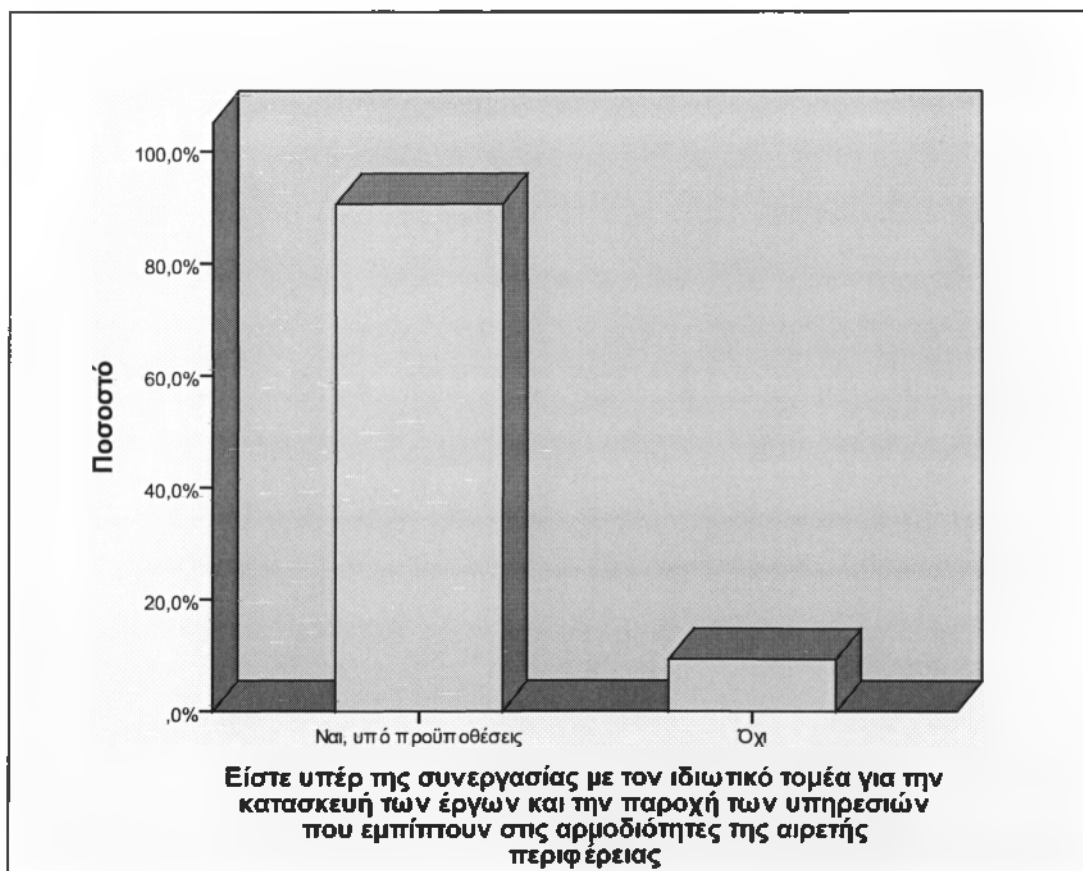
Ως οι πιο σημαντικές πηγές εσόδων θεωρούνται ο ΦΠΑ από τις συναλλαγές της τοπικής οικονομίας, οι τοπικοί φόροι ακίνητης περιουσίας και οι τοπικοί φόροι επί των επιχειρήσεων, με ποσοστά 68,8%, 65,6% και 50% αντίστοιχα.

Πίνακας 43: Είστε υπέρ της συνεργασίας με τον ιδιωτικό τομέα για την κατασκευή των έργων και την παροχή των υπηρεσιών που εμπίπτουν στις αρμοδιότητες της αιρετής περιφέρειας;

Είστε υπέρ της συνεργασίας με τον ιδιωτικό τομέα για την κατασκευή των έργων και την παροχή των υπηρεσιών που εμπίπτουν στις αρμοδιότητες της αιρετής περιφέρειας;	Συχνότητα	Ποσοστό
Ναι, υπό προϋποθέσεις	29	90,6
Όχι	3	9,4
Σύνολο	32	100,0

Διάγραμμα 31: Είστε υπέρ της συνεργασίας με τον ιδιωτικό τομέα για την κατασκευή των έργων και την παροχή των υπηρεσιών που εμπίπτουν στις αρμοδιότητες της αιρετής περιφέρειας;

Το 90,6% των ερωτηθέντων τάσσονται υπέρ της συνεργασίας υπό προϋποθέσεις με τον ιδιωτικό τομέα για την κατασκευή έργων αλλά και παροχής υπηρεσιών.

Πίνακας 44: Αναφέρατε τις μορφές συνεργασίας με τον ιδιωτικό τομέα με τις οποίες θα συμφωνούσατε;

Αναφέρατε τις μορφές συνεργασίας με τον ιδιωτικό τομέα με τις οποίες θα συμφωνούσατε	Συχνότητα	Ποσοστό
Μέσω ΣΔΙΤ για την κατασκευή και λειτουργία μεγάλων έργων υποδομής	24	75,0
Μέσω συμβάσεων παραχώρησης για την παροχή ορισμένων δημοσίων υπηρεσιών από ιδιώτες	10	31,3
Δέ/δα	4	12,5

Το 75% των αιρετών υποστηρίζουν την κατασκευή έργων μέσω ΣΔΙΤ για την κατασκευή και λειτουργία μεγάλων έργων υποδομής, έναντι του 31,3% που υποστηρίζουν τις συμβάσεις παραχώρησης για την παροχή ορισμένων δημοσίων υπηρεσιών από ιδιώτες.

Πίνακας 45: Ποιες από τις παρακάτω υπηρεσίες θεωρείτε ότι θα μπορούσαν να παραχωρηθούν σε ιδιώτες;

Ποιες από τις παρακάτω υπηρεσίες θεωρείτε ότι θα μπορούσαν να παραχωρηθούν σε ιδιώτες;	Συχνότητα	Ποσοστό
Συλλογή απορριμμάτων	15	46,9
Επεξεργασία απορριμμάτων	21	65,6
Υπηρεσίες υγείας	2	6,3
Υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας και αλληλεγγύης	5	15,6
Υπηρεσίες κατάρτισης	10	31,3
Πολιτιστικές υπηρεσίες	2	6,3

Η πλειοψηφία των αιρετών, δηλαδή το 75% αυτών, θεωρεί πως μεγάλα έργα υποδομής μπορούν να παραχωρηθούν σε ιδιώτες μέσω ΣΔΙΤ, κυρίως για την επεξεργασία και συλλογή απορριμμάτων καθώς και για υπηρεσίες κατάρτισης.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Συμπεράσματα

Μόλις λίγα χρόνια μετά τη θεσμοθέτηση της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης και των συνενώσεων Δήμων και Κοινοτήτων, διαπιστώθηκε η ανάγκη μιας νέας μεταρρύθμισης και, μάλιστα, με την επίκληση των ίδιων στόχων: «δημιουργία μεγαλύτερων, ισχυρότερων και πιο αποτελεσματικών Οργανισμών, ικανών να σχεδιάζουν την τοπική ανάπτυξη και να παρέχουν καλύτερες υπηρεσίες στους πολίτες»⁵⁰.

Τα κυριότερα προβλήματα γενικότερα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, αναφέρονται στις ελλείψεις τόσο στην επαρκή όσο και στην κατάλληλη στελέχωση των υπηρεσιών από τους κατάλληλους επιστήμονες, στους ανεπαρκείς πόρους, στη λανθασμένη διαχείριση αυτών, καθώς και στην πολυπλοκότητα που διέπει το θεσμικό πλαίσιο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Είναι σαφές πως αυτή η πρώτη εφαρμογή του «Καλλικράτη» αποτελεί μία κρίσιμη μεταβατική περίοδο για το θεσμό της αιρετής Περιφέρειας. Από την πρώτη ημέρα ανάληψης των καθηκόντων τους οι αιρετοί διαπίστωσαν τις κύριες δυσκολίες που αφορούν το αδιευκρίνιστο σε ορισμένες περιπτώσεις καθεστώς των αρμοδιοτήτων τους. Γνώριζαν βέβαια καλά και ο πολίτης ακόμα καλύτερα, ότι αυτή η πρώτη εμπειρία του «Καλλικράτη» θα ήταν δύσκολη υπόθεση και πως θα παρουσιάζονταν προβλήματα σε θεσμικό, διοικητικό και οικονομικό επίπεδο. Συνάμα, η οικονομική κρίση που πλήττει τη χώρα μας σήμερα είναι ορατή καθημερινά σε όλα τα επίπεδα διοίκησης.

Οι πρώτοι έξι μήνες εφαρμογής του νέου θεσμού για την αυτοδιοίκηση έχουν σχεδόν περάσει. Οι περρισσότεροι αιρετοί πιστεύουν πως η εφαρμογή του νέου νόμου θα χρειαστεί ίσως και περισσότερο από ένα έτος, λόγω της προχειρότητας που τον χαρακτηρίζει. Πρόκειται όπως ισχυρίζονται οι ίδιοι για ένα σχέδιο χωρίς στερεά θεμέλια.

---

⁵⁰ http://dimosdelfon.blogspot.com/2010/06/blog-post_15.html

Δυστυχώς, στις Περιφέρειες δεν έχουν ακόμα εξασφαλισθεί οι αναγκαίοι πόροι για την υλοποίηση των αρμοδιοτήτων, ζήτημα που συνεπάγεται πλήθος προβλημάτων ορατά από τους πολίτες, σε μεγάλο βαθμό μάλιστα στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου. Όσον αφορά στις πιο σημαντικές πηγές τοπικών εσόδων, σύμφωνα με τις απόψεις των αιρετών, θεωρούνται ο ΦΠΑ από τις συναλλαγές της τοπικής οικονομίας, οι τοπικοί φόροι ακίνητης περιουσίας και οι τοπικοί φόροι επί των επιχειρήσεων. Σχετικά σημαντική θεωρείται η απορρόφηση των κοινοτικών πόρων, στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, για τη χρηματοδότηση δημοσίων και ιδιωτικών επενδύσεων έως και σήμερα.

Επίσης ένα μεγάλο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι Περιφέρειες, μετά το οικονομικό, είναι η έλλειψη προσωπικού. Για να εδραιωθεί όμως ένας αποτελεσματικός διοικητικός μηχανισμός απαιτείται, εξειδικευμένο και επαρκές προσωπικό, γνώση και εμπειρία των αιρετών σε θέματα διοίκησης και προγραμματισμού καθώς και πολιτική βούληση.

Στον τομέα του περιβάλλοντος, οι αιρετοί Περιφερειακοί Σύμβουλοι του Βορείου Αιγαίου, έχουν θέσει ως προτεραιότητές τους την ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, το κλείσιμο και την αποκατάσταση Χώρων Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμάτων (ΧΑΔΑ) καθώς και έργα με φράγματα έτσι ώστε να αξιοποιηθούν οι υδατικοί πόροι.

Οικονομική ανάπτυξη για να υπάρξει, υποστηρίζουν οι αιρετοί, είναι αναγκαίο να δοθεί έμφαση στην ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα μέσω της δημιουργίας κατάλληλου επιχειρηματικού περιβάλλοντος για την προσέλκυση επενδύσεων και τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Επίσης, η Περιφέρεια μπορεί να αναπτυχθεί οικονομικά μέσω της επισκεψιμότητάς της με την ανάδειξη πολιτιστικών πόρων καθώς συνάμα και με τη βελτίωση του οδικού δικτύου και των αστικών κέντρων.

Στο θέμα των αρμοδιοτήτων υπάρχει ασάφεια και πολλές φορές σύγχυση δηλώνουν οι αιρετοί της Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης Βορείου Αιγαίου, γι' αυτό και θεωρούν πως η γνώμη των πολιτών πρέπει να εκφράζεται άμεσα για την διαμόρφωση βέλτιστων πολιτικών και δράσεων.

Προτάσεις

Η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου μπορεί και πρέπει να παίξει καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη και στο επίπεδο ευημερίας των Νησιών του Βορείου Αιγαίου. Στο πλαίσιο της πρώτης θητείας του νέου θεσμού της Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης πρέπει να τεθούν προτεραιότητες για την αναπτυξιακή πορεία των Νησιών μας, θέτοντας πάντα ως βασικό στόχο την βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών και την στήριξη της τοπικής οικονομίας. Πιο συγκεκριμένα με :

- Την οργάνωση των υπηρεσιών με εξειδικευμένο προσωπικό, έτσι ώστε να μειωθεί η γραφειοκρατία και να βελτιωθούν οι υπηρεσίες, η εξυπηρέτηση του Έλληνα φορολογούμενου πολίτη, αλλά και ο τρόπος παροχής αυτών.
- Την ολοκλήρωση των βασικών υποδομών στα Νησιά του Βορείου Αιγαίου, στο πλαίσιο ενός τριετούς Επιχειρησιακού Σχεδιασμού αξιοποιώντας τους πόρους του ΕΣΠΑ και άλλων Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, διεκδικώντας παράλληλα την θεσμοθέτηση πόρων για την Τοπική Αυτοδιοίκηση.
- Τη στήριξη της επιχειρηματικότητας με απλούστευση των διαδικασιών αδειοδότησης και με την εξασφάλιση προγραμμάτων / πόρων που θα ενισχύσουν τις τοπικές επιχειρηματικές προσπάθειες.
- Την προώθηση των τοπικών αγροτικών προϊόντων, τα οποία είναι μοναδικά στην ποιότητά τους.
- Την τόνωση της τουριστικής ανάπτυξης με την προώθηση των εναλλακτικών μορφών τουρισμού και τέλος,
- Την διασύνδεση των Νησιών του Βορείου Αιγαίου μεταξύ τους με ακτοπλοϊκές και αεροπορικές συνδέσεις.
- Την προώθηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης (e-government). Οι δυνατότητες των τεχνολογιών της πληροφορικής επιστρατεύονται για την εξυπηρέτηση των στόχων της αποτελεσματικότητας, αποδοτικότητας, οικονομικότητας και παραγωγικότητας. Θα πρέπει να υπάρξει καλύτερη ενημέρωση και εξυπηρέτηση του πολίτη μέσω ενημερωμένης ιστοσελίδας σε τακτική βάση, δυνατότητας υποβολής αιτήσεων με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, on line παροχή υπηρεσιών όπως έκδοση βεβαιώσεων και δικαιολογητικών κτλ.
- Ενίσχυση της διαφάνειας με την υποχρεωτική ανάρτηση των εν γένει πράξεων των κυβερνητικών και διοικητικών οργάνων στο διαδίκτυο στοχεύοντας στην

επίτευξη της μέγιστης δυνατής δημοσιότητας της κυβερνητικής πολιτικής και της διοικητικής δράσης. Η ευρεία δημοσιότητα και η πρόσβαση στην πληροφορία που εξασφαλίζουν τα σύγχρονα μέσα δικτυακής επικοινωνίας διασφαλίζουν τη διαφάνεια της κρατικής δράσης με συνέπεια την υπευθυνότητα, την ευθύνη και τη λογοδοσία από την πλευρά των φορέων άσκησης της δημόσιας εξουσίας και επομένως την τήρηση της νομιμότητας και την επίτευξη της χρηστής Δημόσιας Διοίκησης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

- Γετίμης Π., Χλέπας, Ν. σε συνεργασία με: Δέσποινα Γρηγοριάδου & Ειρήνη Ντρούτσα, *Δευτεροβάθμια Αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα, Λειτουργίες, προβλήματα και προοπτικές αναβάθμισης*, Αθήνα, 2006.
- Δεληθέου Δ. Βασ., (2007) *Θεσμικό πλαίσιο Περιφερειακής Ανάπτυξης και Οργάνωσης της Διοίκησης του Κράτους*, Μέρος Α΄, Αθήνα
- Κορρές Γ. & Τσομπάνογλου Γ., *Η Περιφερειακή Πολιτική και οι επιπτώσεις της στην Κοινωνική Συνοχή και Ανάπτυξη*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2007
- Καραγκούνης Β., *Κοινοτική Εργασία και Τοπική Ανάπτυξη*, Εκδόσεις Τόπος, Αθήνα, 2009
- Λ. Παπακωνσταντινίδης, *Στρατηγική Οικονομικής & Περιφερειακής Ανάπτυξης*, Εκδόσεις Τυπωθήτω – Δαρδανός Γ., Αθήνα, 2003
- Μ. Χριστοφάκης, *Τοπική Ανάπτυξη & Περιφερειακή Πολιτική*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2001
- Μακρυδημήτρης, Α., (2010) *Δημόσια Διοίκηση, Στοιχεία διοικητικής οργάνωσης*, Δ΄ έκδοση, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, Σάκκουλα.
- Μπέσιλα – Βήκα Ε., *Τοπική Αυτοδιοίκηση (Θεσμικό Πλαίσιο – Ευρωπαϊκή Διάσταση)*, τόμος Ι, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα, 2004
- Π. Παπαγιάννη, *Η Αυτοδιοίκηση στην Ελεύθερη Ελλάδα, Από τον Νεοελληνικό Διαφωτισμό στους Κώδικες της Αντίστασης*, Εκδόσεις Νέα Σκέψη, Αθήνα 1990
- Π. Φωτέα, Γ.Γ. Υπουργείου Πολιτισμού – Βουλευτή, *Θέματα Πολιτισμού και Τοπικής Αυτοδιοίκησης*, Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης Α.Ε., Αθήνα 1992
- Προβατάς Δ., «Τοπική Ανάπτυξη, Προοπτικές», *Τοπική Αυτοδιοίκηση – Αποκέντρωση*, Τεύχος 4, Ιούλιος – Αύγουστος 1997
- Παπακωνσταντινίδης Λ., *Διαπραγμάτευση και Τοπική Ανάπτυξη*, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα, 2007
- Τσάτσος Ν. (1999), *Δημοσιονομική Αποκέντρωση Θεωρία & Πράξη*, Εκδόσεις Τυπωθήτω, Αθήνα.

- Τσομπάνογλου Γ., *Προσεγγίσεις στην αρχή της Κυβερνητικότητας*, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα, 2004
- Χλέπας Ν.Κ., *Η Τοπική Διοίκηση στην Ελλάδα*, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα, 1999

Ξενογλώσση

Pecqueur B, *Le Developpment local*, Syros, 2e edition revue et augmentee, 2000

Διαδικτυακές πηγές

<http://www.kathimerini.gr>

<http://www.eetaa.gr/kallikratis/support/Nomos3852/Fek-html>

<http://www.neaf.gr/main/news/articles/124-kallikratis-stoxwn>

<http://www.vpes.gr/kapodistriass/index.html>

<http://www.government.gov.gr/2010/06/348>

<http://www.apdaigaiou.gov.gr/>

<http://www.europa.eu.int>

<http://www.statistics.gr>

<http://www.ota.gr>

<http://www.kedke.gr>

<http://www.espa.gr>

<http://www.vpon.gr>

<http://www.kep.gov.gr>

<http://www.ita.gr>

<http://www.eetaa.gr>

www.el.wikipedia.org

<http://www.opengov.gr>

<http://www.ypes.gr>

<http://apografi.gov.gr/>

<http://www.mnec.gr>

<http://books.google.gr/googlebooks/library.html>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2003:0615:FIN:EL:PDF>

http://dimosdelfon.blogspot.com/2010/06/blog-post_15.html

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ερωτηματολόγιο για τους αιρετούς της Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης

Οι απαντήσεις στον ερωτηματολόγιο είναι ΑΚΡΩΣ ΕΜΠΙΣΤΕΥΤΙΚΕΣ. Οι απαντήσεις σας θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά και μόνο για σκοπούς στατιστικής και κανένας δε θα λάβει γνώση των ατομικών σας στοιχείων, ούτε Δημόσια Αρχή ούτε ιδιώτης.

Βασικές διευκρινίσεις:

1. Υπάρχουν τρεις τύποι ερωτήσεων: (α) πολλαπλών απαντήσεων χωρίς ιεράρχηση, (β) πολλαπλών απαντήσεων με ιεράρχηση, (γ) μοναδικής απάντησης. Οι δύο πρώτοι τύποι ερωτήσεων προσδιορίζονται, όπου απαντώνται, με **‘δυνατότητα πολλαπλών απαντήσεων, χωρίς ιεράρχηση’** ή **‘ιεραρχήστε’**, αντίστοιχα. Όλες οι άλλες ερωτήσεις για τις οποίες δεν προσδιορίζεται ο τρόπος απάντησης, ανήκουν στην τρίτη κατηγορία.
2. Οι παραπάνω κανόνες δεν ισχύουν με συνέπεια για τις ερωτήσεις 1-11 (‘Τμήμα Α. Ταυτότητα ερωτώμενου’).
3. Όπου ζητείται **ιεράρχηση** των απαντήσεων, χρησιμοποιούμε την κλίμακα: **‘1: το πιο σημαντικό, 2: το δεύτερο πιο σημαντικό, κλπ’**.
4. Σημειώστε τις απαντήσεις σας με Χ.

ΑΜ ΕΡΕΥΝΗΤΗ: _____

ΑΥΞΩΝ ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ: _____

Τμήμα Α. Ταυτότητα ερωτώμενου

1. Στοιχεία εκλογής (α)

1.01	Περιφέρεια		
1.02	Περιφερειακή ενότητα		
1.03	Όνοματεπώνυμο		
1.04	Τηλέφωνο		

1.05	Δ/ση ηλεκτρ. ταχυδρομείου (email)			
	Συνδυασμός	1.06 Επώνυμο επικεφαλής		
		1.07 Επιτυχών [1]		
		1.08 Επιλαχών [2]		
1.09	Εκλογική ταυτότητα		Επικεφαλής συνδυασμού	(1)
			Αντιπεριφερειάρχης (σε Περιφ. ενότητα)	(2)
			Περιφερ. Σύμβουλος	(3)
1.10	Αναληφθείσα θέση ευθύνης		Αντιπεριφερειάρχης (θεματικός)	(1)
			Άλλη (προσδιορίστε) 1.11 _____	(2)
			Καμία	(3)

2. Φύλο ερωτώμενου (α)

Αρρεν		(1)
Θήλυ		(2)

3. Ηλικιακή ομάδα (α)

18-24		(1)
25-34		(2)
35-44		(3)
45-54		(4)

55-64		(5)
65+		(6)

4. Επίπεδο εκπαίδευσης (α)

Δημοτικό		(1)
Γυμνάσιο		(2)
Λύκειο		(3)
Μεταλυκειακή Εκπαίδευση (ΙΕΚ)		(4)
ΑΕΙ/ΤΕΙ		(5)
Μεταπτυχιακό/Διδακτορικό		(6)

5. Απασχόληση (πριν την πρόσφατη εκλογή σας ή πριν την πρώτη εκλογή σας αν είχατε επανεκλεγεί σε θέση αιρετού) (α)

Δημόσιος Υπάλληλος		(1)
Ιδιωτικός Υπάλληλος		(2)
Επιχειρηματίας		(3)
Ελεύθερος Επαγγελματίας		(4)
Εργάτης		(5)
Αγρότης		(6)
Συνταξιούχος		(7)
Δεν εργάζεται		(8)

6. Υπάρχει προηγούμενη συμμετοχή σας σε αιρετά όργανα αυτοδιοίκησης; (α)

Ναι		(1)
Όχι		(2)

Αν η απάντησή σας είναι **Ναι** πηγαίετε στην **επόμενη ερώτηση**, διαφορετικά πηγαίετε στην μεθεπόμενη

7. Προηγούμενη συμμετοχή σας σε αιρετά όργανα αυτοδιοίκησης, ως: (α)

	7.1	Κωδικοί 7.1	7.2 Έτη Συμμετοχής
Νομάρχης		(1)	
Δήμαρχος		(2)	
Πρόεδρος Κοινότητας		(3)	
Νομαρχιακός Σύμβουλος		(4)	
Δημοτικός Σύμβουλος		(5)	
Κοινοτικός Σύμβουλος		(6)	
Τοπικός Σύμβουλος		(7)	
Πάρεδρος		(8)	
Άλλο (προσδιορίστε):		(9)	

8. Υπάρχει προηγούμενη συμμετοχή σας στο Κοινοβούλιο ή σε θέσεις ευθύνης στο δημόσιο τομέα (κράτος ή ΔΕΚΟ ή νομικά πρόσωπα της αυτοδιοίκησης); (α)

Ναι		(1)
Όχι		(2)

Αν η απάντησή σας είναι **Ναι** πηγαίετε στην **επόμενη ερώτηση**, διαφορετικά πηγαίετε στην μεθεπόμενη

9. Προηγούμενη συμμετοχή σας στο Κοινοβούλιο ή σε θέσεις ευθύνης στο δημόσιο τομέα, ως: (α)

Έτη

Βουλευτής		(1)	
Στο ΔΣ οργανισμού		(2)	
Επικεφαλής δημόσιας υπηρεσίας		(3)	
Άλλο (προσδιορίστε):		(4)	

10. Υπάρχει προηγούμενη συμμετοχή σας σε τοπικά συλλογικά σχήματα; (β)

Ναι		(1)
Όχι		(2)

Αν η απάντησή σας είναι **Ναι** πηγαίετε στην επόμενη ερώτηση, διαφορετικά πηγαίετε στην μεθεπόμενη

11. Προηγούμενη συμμετοχή σας σε τοπικά συλλογικά σχήματα, ως: (β)

μέλος απλό
του ΔΣ μέλος Έτη
(1) (2)

11.1 Πολιτιστικός/περιβαλλοντικός σύλλογος			11.1.1	
11.2 Συνεταιρισμός			11.2.1	
11.3 Επιμελητήριο			11.3.1	
11.4 Επαγγελματικός σύλλογος (προσδιορίστε)			11.4.1	
11.5 Αθλητικός σύλλογος			11.5.1	
11.6 Άλλο (προσδιορίστε)			11.6.1	

12. Ποια ήταν τα κίνητρα συμμετοχής σας στις περιφερειακές εκλογές; (ιεραρχήστε) (α)

12.1	Για να εκπροσωπήσω τους συμπολίτες μου και να λύσω τα προβλήματά τους	
12.2	Για να συμβάλω στην επίλυση περιφερειακών προβλημάτων και αξιοποίηση περιφερειακών δυνατοτήτων	
12.3	Για να συμβάλω από το περιφερειακό επίπεδο στην αντιμετώπιση των προβλημάτων της χώρας	
12.4	Λόγοι προσωπικής ανέλιξης	
12.5	Άλλο 12.5.1 Προσδιορίστε: _____	

Τμήμα Β. Θεσμικό Πλαίσιο Αιρετής Περιφέρειας

13. Πώς αξιολογείτε το νέο θεσμό της αιρετής περιφέρειας; (α)

Είναι στη σωστή κατεύθυνση		(1)
Είναι στη σωστή κατεύθυνση αλλά έχει αδυναμίες		(2)
Είναι σε λάθος κατεύθυνση		(3)
Δξ/δα		(4)

14. Ποια είναι κατά τη γνώμη σας τα σημαντικά προβλήματα του θεσμικού πλαισίου για την αιρετή περιφέρεια; (δυνατότητα πολλαπλών απαντήσεων, χωρίς ιεράρχηση) (α)

14.01 Ασαφές πλαίσιο αρμοδιοτήτων	
14.02 Επικάλυψη στην κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ περιφέρειας, δήμων και αποκεντρωμένης διοίκησης	
14.03 Ανεπαρκείς πόροι σε σχέση με τις αρμοδιότητες	
14.04 Έλλειψη οικονομικής αυτοτέλειας	
14.05 Εξάρτηση από τη κεντρική διοίκηση (διοικητική, πολιτική, οικονομική)	
14.06 Άλλο (προσδιορίστε):	
14.07 Δξ/δα	

15. Θεωρείτε ότι η αιρετή περιφέρεια όπως θεσμοθετήθηκε: (α)

Ναι Όχι Δξ/δα

(1) (2) (3)

15.01	Θα ενισχύσει την τοπική δημοκρατία			
15.02	Θα συμβάλλει στην ευαισθητοποίηση και ενεργοποίηση των πολιτών (ενίσχυση των συμμετοχικών διαδικασιών)			

15.03	Θα συμβάλλει στην εξοικονόμηση πόρων (με οικονομίες κλίμακας στη χρήση των οικονομικών και ανθρώπινων πόρων και με τον περιορισμό των λειτουργικών δαπανών)			
15.04	Θα βελτιώσει τη διαφάνεια στον τρόπο λήψης και υλοποίησης των διοικητικών αποφάσεων (ειδικά όσων σχετίζονται και εξυπηρετούν οικονομικά συμφέροντα)			
15.05	Θα οδηγήσει στην επικράτηση τοπικών ομάδων συμφερόντων (τοπικές ελίτ) και στην εγκαθίδρυση πελατειακών σχέσεων & ευνοιοκρατίας			
15.06	Θα προωθήσει πιο αποτελεσματικά την τοπική ανάπτυξη			
15.07	Θα βελτιώσει την εξυπηρέτηση του πολίτη και θα αναβαθμίσει τις συνθήκες της ζωής του (καλύτερη γνώση και εξυπηρέτηση των τοπικών αναγκών)			
15.08	Θα συμβάλλει στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας (με στόχο την ενίσχυση των ιδιωτικών επενδύσεων και της τοπικής ανάπτυξης)			
15.09	Θα συμβάλλει στην επιδείνωση των περιφερειακών ανισοτήτων (λόγω έλλειψης κεντρικού σχεδιασμού και των διαφορών στις περιφερειακές δυνατότητες)			
15.10	Θα συμβάλλει στην επίλυση των προβλημάτων κακοδιοίκησης (με το θεσμό του συμπαραστάτη του δημότη και της επιχείρησης που δέχεται καταγγελίες άμεσα θιγόμενων πολιτών και επιχειρήσεων)			
15.11	Θα συμβάλλει στην επίλυση προβλημάτων που σχετίζονται με τους μετανάστες που κατοικούν μόνιμα στην περιφέρεια (με στόχο την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής)			
15.12	Θα συμβάλλει στην αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού που θα απασχολείται στο νέο θεσμό			

16. Θεωρείτε σωστή τη διάταξη του νόμου για τον εξ αρχής ορισμό των αντισταθμιστικών στις περιφερειακές ενότητες, αντί της εκλογής τους; (α)

Ναι		(1)
Όχι		(2)
Δξ/δα		(3)

17. Πώς αξιολογείτε το νέο σύστημα εποπτείας των αποφάσεων των οργάνων των περιφερειών; (β)

Είναι σωστό		(1)
Δεν είναι σωστό		(2)
Δξ/δα		(3)

18. Θεωρείτε ότι οι πολίτες πρέπει να έχουν λόγο κατά τη διάρκεια της θητείας της αιρετής διοίκησης στη διαμόρφωση των πολιτικών και του περιφερειακού σχεδιασμού, ή ότι αυτοί εκφράζονται επαρκώς από τους εκλεγμένους αντιπροσώπους τους; (α)

Δεν απαιτείται να εκφράζονται άμεσα		(1)
Πρέπει να εκφράζονται και άμεσα		(2)
Πρέπει να ερωτώνται σε ορισμένες περιπτώσεις		(3)
Δξ/δα		(4)

Αν απαντήσατε (2) ή (3) πηγαίνετε στην επόμενη ερώτηση, διαφορετικά πηγαίνετε στην μεθεπόμενη

19. Πώς νομίζετε ότι θα πρέπει να εκφράζεται η γνώμη και να γίνεται η συμμετοχή των πολιτών στη διαμόρφωση κάποιων πολιτικών; (δυνατότητα πολλαπλών απαντήσεων, χωρίς ιεράρχηση) (α)

19.1	Με ηλεκτρονική διαβούλευση μέσω διαδικτύου	
19.2	Με την άμεση επαφή μεταξύ περιφερ. συμβούλων και πολιτών	
19.3	Με ηλεκτρονικά δημοψηφίσματα	
19.4	Με δημοψηφίσματα	
19.5	Με συμμετοχή των πολιτών, με δικαίωμα	

	λόγου, στις συνεδριάσεις του περιφερειακού συμβουλίου	
19.6	Δξ/δα	

20. Ποια από τα παρακάτω θεωρείτε ότι πρέπει να περιλαμβάνει ένα αποτελεσματικό αποκεντρωμένο σύστημα διοίκησης; (α)

(α) (β) (γ)

Ναι Όχι Δξ/δα

20.01 Περιορισμένος ρόλος του κεντρικού κράτους [το κράτος να παρέχει μόνο τα δημόσια αγαθά εθνικής εμβέλειας (όπως άμυνα, δικαιοσύνη, θεσμικό/ρυθμιστικό πλαίσιο) και να ασκεί μόνο αρμοδιότητες συντονισμού και κατεύθυνσης στις βασικές κοινωνικές υπηρεσίες (εκπαίδευση, υγεία, κοινωνική αλληλεγγύη, κλπ)]				(1)
20.02 Τροποποίηση του φορολογικού συστήματος με δυνατότητα αυτόνομης επιβολής και είσπραξης φόρων από τα τρία επίπεδα διοίκησης (κεντρικό κράτος, περιφέρειες, δήμοι)				(2)
20.03 Σημαντική οικονομική αυτονομία των βαθμίδων αυτοδιοίκησης, με δικά τους έσοδα και μικρότερη εξάρτηση από τις κρατικές επιχορηγήσεις				(3)
20.04 Άλλο (προσδιορίστε):				(4)
20.05 Δξ/δα				(5)

Τμήμα Γ. Εφαρμογή Διοικητικής Μεταρρύθμισης

Γ.1
σας

Εφαρμογή της διοικητικής μεταρρύθμισης στην περιφέρειά

21. Θεωρείτε ότι το περιφερειακό συμβούλιο στην περιφέρειά σας είναι έτοιμο να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του νέου συστήματος διοίκησης, ή χρειάζεται περίοδο προσαρμογής; (α)

Είναι έτοιμο		(1)
Χρειάζεται περίοδο προσαρμογής		(2)
Δξ/δα		(3)

Αν απαντήσατε (2) πηγαίνετε στην επόμενη ερώτηση, διαφορετικά πηγαίνετε στην μεθεπόμενη

22. Πόσο εκτιμάτε ότι θα διαρκέσει η αρχική περίοδος προσαρμογής μέχρις ότου ομαλοποιηθεί η λειτουργία της αιρετής περιφέρειας; (α)

Έξι μήνες		(1)
Ένα έτος		(2)
Ενάμιση έτος		(3)
Δύο έτη		(4)
Περισσότερο από δύο έτη (προσδιορίστε):		(5)
Δξ/δα		(6)

23. Τι απαιτείται κατά τη γνώμη σας για να εδραιωθεί ένας αποτελεσματικός διοικητικός μηχανισμός στην περιφέρειά σας; (δυνατότητα πολλαπλών απαντήσεων, χωρίς ιεράρχηση) (α)

23.1	Εξειδικευμένο και επαρκές προσωπικό	
23.2	Κατάρτιση του προσωπικού	
23.3	Ικανότητες, γνώση και εμπειρία των αιρετών σε θέματα διοίκησης και προγραμματισμού	
23.4	Πολιτική βούληση των αιρετών	
23.5	Έγκαιρη νομοθετική ρύθμιση από το κράτος (όπου απαιτείται) και κωδικοποίηση της νομοθεσίας	
23.6	Άλλο (προσδιορίστε):	

23.7	Δξ/δα	
------	-------	--

24. Θεωρείτε ότι το αιρετό συμβούλιο της περιφέρειας σας διαθέτει τις ικανότητες και την πολιτική βούληση για να ανταποκριθεί με επιτυχία στην πρόκληση εφαρμογής του νέου θεσμού και επίτευξης των στόχων του; (α)

Ναι		(1)
Όχι		(2)
Δξ/δα		(3)

25. Ποια θεωρείτε ως τα **κρίσιμα ζητήματα** της περιφέρειάς σας τα οποία θα πρέπει να αντιμετωπισθούν **κατά προτεραιότητα**; (ιεραρχήστε) (α)

25.01	Διαχείριση απορριμμάτων	
25.02	Διαχείριση υδάτινων πόρων	
25.03	Βασικές τεχνικές υποδομές (δρόμοι, δίκτυα ύδρευσης-αποχέτευσης, βιολογικοί καθαρισμοί, εγγειοβελτιωτικά έργα κλπ.)	
25.04	Βασικές κοινωνικές υποδομές (στους τομείς υγείας, κοινωνικής αλληλεγγύης, παιδείας, πολιτισμού, αθλητισμού)	
25.05	Χαμηλή επιχειρηματικότητα	
25.06	Ανεργία	
25.07	Υποτονικότητα παραγωγικών επενδύσεων	
25.08	Άλλο (προσδιορίστε):	
25.09	Δξ/δα	

26. Ποια περιβαλλοντικά προβλήματα της περιφέρειάς σας θεωρείτε ότι θα πρέπει να αντιμετωπισθούν **κατά προτεραιότητα**; (ιεραρχήστε) (α)

26.01	Διαχείριση απορριμμάτων	
26.02	Διαχείριση υδάτινων πόρων	
26.03	Ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας	
26.04	Λειψυδρία	
26.05	Απώλεια βιοποικιλότητας	
26.06	Ερημοποίηση	
26.07	Προστασία δασών	

26.08	Άλλο (προσδιορίστε)	
26.09	Δξ/δα	

27. Ποιες προτεραιότητες θα πρέπει να θέσει το Περιφερειακό Συμβούλιο στα θέματα διαχείρισης των απορριμμάτων; (**ιεραρχήστε**) (α)

27.01	Διαλογή στην πηγή και προώθηση προγραμμάτων ανακύκλωσης	
27.02	Κλείσιμο και αποκατάσταση Χώρων Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων (ΧΑΔΑ)	
27.03	Εξεύρεση χώρων για τη δημιουργία μονάδων επεξεργασίας και τελικής διάθεσης υπολειμμάτων	
27.04	Κατασκευή ΧΥΤΥ (Χώροι Υγειονομικής Ταφής Υπολειμμάτων, για ό,τι μένει μετά την επεξεργασία)	
27.05	Δημιουργία σταθμών μεταφόρτωσης απορριμμάτων	
27.06	Κατασκευή μονάδας καύσης απορριμμάτων	
27.07	Κατασκευή μονάδας λιπασματοποίησης	
27.08	Άλλο (προσδιορίστε):	
27.09	Δξ/δα	

28. Ποιες προτεραιότητες θα πρέπει να θέσει το Περιφερειακό Συμβούλιο στα θέματα διαχείρισης των υδάτινων πόρων; (ιεραρχήστε) (γ)

28.01	Μείωση των αντλήσεων του υπόγειου νερού	
28.02	Εξοικονόμηση νερού άρδευσης	
28.03	Καταμέτρηση όλων των χρήσεων του νερού	
28.04	Έργα αξιοποίησης των υδατικών πόρων με φράγματα	
28.05	Έργα αξιοποίησης των υδατικών πόρων με γεωτρήσεις	
28.06	Καταγραφή χρήσεων και ζήτησης νερού	
28.07	Μείωση της ρύπανσης των νερών	
28.08	Άλλο (προσδιορίστε):	
28.09	Δξ/δα	

29. Που νομίζετε ότι πρέπει να δοθεί η έμφαση για την οικονομική ανάπτυξη της περιφέρειάς σας; (α)

Στην ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα (μέσω της δημιουργίας του κατάλληλου επιχειρηματικού περιβάλλοντος για την προσέλκυση επενδύσεων και τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης)	(1)
Στην ανάπτυξη του δημόσιου τομέα (μέσω των επενδύσεων σε τεχνικές και κοινωνικές υποδομές και την παροχή κοινωνικών και άλλων υπηρεσιών προς τους πολίτες - από την περιφέρεια και τους δήμους)	(2)
Δξ/δα	(3)

30. Ποια μέτρα θεωρείτε σημαντικά για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, την τόνωση του ιδιωτικού τομέα και της επιχειρηματικότητας στην περιφέρειά σας; (ιεραρχήστε) (β)

30.01	Τη μείωση της γραφειοκρατίας και την απλοποίηση των διοικητικών διαδικασιών για την προσέλκυση και υλοποίηση ιδιωτικών επενδύσεων (π.χ. με τη δημιουργία one-stop-shop)	
-------	---	--

	στα επιμελητήρια)	
30.02	Τη μείωση του παραεμπορίου και της παραοικονομίας (με την πιστή τήρηση της προβλεπόμενης εμπορικής νομοθεσίας)	
30.03	Τη δημιουργία επιχειρηματικών πάρκων	
30.04	Τη βελτίωση της εμπορικής πολεοδομίας στα αστικά κέντρα(σαφείς και λειτουργικοί κανόνες χωροταξίας και πολεοδόμησης για τις εμπορικές δραστηριότητες)	
30.05	Άλλο (προσδιορίστε):	
30.06	Δξ/δα	

31. Ποια μέτρα θεωρείτε σημαντικά για την βελτίωση της επισκεψιμότητας στην περιφέρειά σας; (ιεραρχήστε) (γ)

31.01	Την ολοκλήρωση / βελτίωση των οδικών δικτύων	
31.02	Την ανάδειξη των πολιτιστικών πόρων	
31.03	Την προώθηση ήπιων μορφών τουρισμού	
31.04	Τη βελτίωση του κυκλοφοριακού προβλήματος στα αστικά κέντρα	
31.05	Τη βελτίωση της σήμανσης & πληροφόρησης για τους επισκέπτες	
31.06	Τη βελτίωση της καθαριότητας και της εικόνας των αστικών κέντρων	
31.07	Το επίπεδο των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και της ηλεκτρονικής πληροφόρησης συνολικά σε τοπικό επίπεδο (όπως info kiosks κλπ)	
31.08	Άλλο (προσδιορίστε):	
31.09	ΔΞ/δα	

32. Πώς αξιολογείτε την απορρόφηση των κοινοτικών πόρων στην περιφέρειά σας μέχρι σήμερα για τη χρηματοδότηση δημοσίων και ιδιωτικών επενδύσεων; (ως προς το ύψος των κονδυλίων και ως προς την τοποθέτησή τους και τα πολλαπλασιαστικά τους οφέλη) (γ)

Πολύ σημαντική		(1)
Αρκετά σημαντική		(2)
Σχετικά σημαντική		(3)
Ασήμαντη		(4)
ΔΞ/δα		(5)

33. Πόσο σημαντική είναι κατά τη γνώμη σας η συνεργασία της περιφέρειας με τους δήμους και τους κοινωνικούς/επαγγελματικούς/επιστημονικούς φορείς για την επιτυχία του περιφερειακού αναπτυξιακού σχεδιασμού; (γ)

Πολύ σημαντική		(1)
Αρκετά σημαντική		(2)
Σχετικά σημαντική		(3)
Δξ/δα		(4)

**Γ.2
αξιοποίηση**

Κοινωνική οικονομία και εθελοντισμός, ως νέοι τομείς προς

34. [Η Κοινωνική Οικονομία, για την οποία ετοιμάζεται θεσμικό πλαίσιο που θα αρχίσει να εφαρμόζεται από το 2011, αποτελεί τον τρίτο τομέα της οικονομίας ανάμεσα στον ιδιωτικό τομέα και τον δημόσιο τομέα. Απευθύνεται σε ευπαθείς ομάδες (μακροχρόνια άνεργους, ΑμεΑ, νέους άνεργους, άνεργες γυναίκες κλπ) και τους επιτρέπει να δραστηριοποιηθούν επιχειρηματικά σε κοινωφελείς δραστηριότητες και σε ένα προστατευόμενο περιβάλλον με φοροαπαλλαγές, εισφοροαπαλλαγές και δυνατότητα απευθείας ανάθεσης υπηρεσιών από δημόσιους φορείς. Με βάση τα παραπάνω:]

Θεωρείτε ότι η περιφέρειά σας θα μπορούσε να μετέχει ως εταίρος σε μια επιχείρηση κοινωνικής οικονομίας προκειμένου να την ενισχύσει; (β)

Ναι		(1)
Όχι		(2)
Δξ/δα		(3)

Αν η απάντησή σας είναι **Ναι** πηγαίνατε στην **επόμενη ερώτηση**, διαφορετικά πηγαίνατε στη μεθεπόμενη

35. Σε ποιους τομείς θα δραστηριοποιούνταν μια κοινωνική επιχείρηση με συμμετοχή της περιφέρειας; (δυνατότητα πολλαπλών απαντήσεων, χωρίς ιεράρχηση) (β)

35.01	Συντήρηση εγκαταστάσεων, πράσινο	
35.02	Καθαριότητα, ανακύκλωση	
35.03	Βιοκαλλιέργειες, αγροτική παραγωγή	
35.04	Παραγωγή τοπικών προϊόντων	
35.05	Έργα αξιοποίησης των υδατικών πόρων	
35.06	Εστίαση, catering	
35.07	Βιοτεχνικά εργαστήρια και συνεργεία	
35.08	Παροχή κοινωνικών και προνοιακών υπηρεσιών (ηλικιωμένοι, παιδιά, ανάπηροι)	
35.09	Άλλο (προσδιορίστε):	
35.10	Δξ/δα	

36. Θεωρείτε ότι η περιφέρειά σας θα μπορούσε να προμηθεύεται υπηρεσίες από επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας; (β)

Ναι		(1)
Όχι		(2)
Δξ/δα		(3)

Αν η απάντησή σας είναι **Ναι** πηγαίνετε στην επόμενη ερώτηση, διαφορετικά πηγαίνετε στη μεθεπόμενη

37. Σε ποιους τομείς θα προμηθευόταν η περιφέρεια υπηρεσίες; (δυνατότητα πολλαπλών απαντήσεων, χωρίς ιεράρχηση) (β)

37.01	Συντήρηση εγκαταστάσεων	
37.02	Συντήρηση πράσινου	
37.03	Καθαριότητα	

37.04	Ανακύκλωση	
37.05	Υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας	
37.06	Catering	
37.07	Άλλο (προσδιορίστε):	
37.08	Δε/δα	

38. Θεωρείτε την αξιοποίηση εθελοντικών υπηρεσιών από τις περιφέρειες: (β)

Πολύ χρήσιμη		(1)
Σχετικά χρήσιμη		(2)
Καθόλου χρήσιμη		(3)
Δε/δα		(4)

Αν απαντήσατε (1) ή (2) πηγαίνετε στην επόμενη ερώτηση, διαφορετικά πηγαίνετε στη μεθεπόμενη

39. Σε ποιους τομείς πιστεύετε ότι θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν υπηρεσίες εθελοντικών οργανώσεων ή προσώπων; (δυνατότητα πολλαπλών απαντήσεων, χωρίς ιεράρχηση) (β)

39.01	Πράσινο - Καθαριότητα	
39.02	Ανακύκλωση	
39.03	Υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας	
39.04	Άλλο (προσδιορίστε):	
39.05	Δε/δα	

Τμήμα Δ. Οικονομική πολιτική – Πόροι

40. Πώς κρίνετε το καθεστώς χρηματοδότησης των περιφερειών από την κεντρική διοίκηση και την ουσιαστική έλλειψη της δυνατότητας αυτόνομης άντλησης τοπικών εσόδων; (α)

Είναι σωστό (οι περιφέρειες θα πρέπει να χρηματοδοτούνται από το κράτος)		(1)
Δεν είναι σωστό (οι περιφέρειες θα πρέπει να βασίζονται σε δικά τους τοπικά έσοδα)		(2)
Είναι εν μέρει σωστό (είμαι υπέρ ενός μικτού συστήματος)		(3)
Δξ/δα		(4)

Αν απαντήσατε (2) ή (3) πηγαίετε στην επόμενη ερώτηση, διαφορετικά πηγαίετε στη μεθεπόμενη

41. Ποιες από τις παρακάτω τοπικές πηγές εσόδων θεωρείτε ως τις πιο σημαντικές ή πιο κατάλληλες για τη χρηματοδότηση των τοπικών υπηρεσιών και έργων; (ιεραρχήστε) (β)

41.1	Τοπικοί φόροι ακίνητης περιουσίας	
41.2	Τοπικοί φόροι εισοδήματος φυσικών προσώπων	
41.3	Τοπικοί φόροι επί των επιχειρήσεων	
41.4	Ο ΦΠΑ από τις συναλλαγές της τοπικής οικονομίας	
41.5	Λοιποί τοπικοί έμμεσοι φόροι, εκτός του ΦΠΑ (όπως π.χ. φόρος στις συναλλαγές εστιατορίων και ξενοδοχείων)	
41.6	Τέλη χρήσης από τους χρήστες των τοπικών υπηρεσιών	
41.7	Δξ/δα	

42. Είστε υπέρ της συνεργασίας με τον ιδιωτικό τομέα για την κατασκευή των έργων και την παροχή των υπηρεσιών που εμπύτουν στις αρμοδιότητες της αιρετής περιφέρειας ; (α)

Ναι, υπό προϋποθέσεις		(1)
Όχι		(2)

Δξ/δα		(3)
-------	--	-----

Αν απαντήσατε (1) πηγαίνετε στην επόμενη ερώτηση, διαφορετικά πηγαίνετε στη μεθεπόμενη

43. Αναφέρατε τις μορφές συνεργασίας με τον ιδιωτικό τομέα με τις οποίες θα συμφωνούσατε
(δυνατότητα πολλαπλών απαντήσεων, χωρίς ιεράρχηση) (α)

43.1	Μέσω ΣΔΙΤ για την κατασκευή και λειτουργία μεγάλων έργων υποδομής	
43.2	Μέσω συμβάσεων παραχώρησης για την παροχή ορισμένων δημοσίων υπηρεσιών από ιδιώτες	
43.3	Δξ/δα	

Αν απαντήσατε (43.2) πηγαίνετε στην επόμενη ερώτηση

44. Ποιες από τις παρακάτω υπηρεσίες θεωρείτε ότι θα μπορούσαν να παραχωρηθούν σε ιδιώτες;
(δυνατότητα πολλαπλών απαντήσεων, χωρίς ιεράρχηση) (α)

44.1	Συλλογή απορριμμάτων	(1)
44.2	Επεξεργασία απορριμμάτων	(2)
44.3	Υπηρεσίες υγείας	(3)
44.4	Υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας και αλληλεγγύης	(4)
44.5	Υπηρεσίες κατάρτισης	(5)
44.6	Πολιτιστικές υπηρεσίες	(6)
44.7	Άλλο (προσδιορίστε)	(7)

Τμήμα Ε. Κλείσιμο (ανοικτή ερώτηση)

Ποιο είναι το όραμά σας για την περιφέρεια κατά τη διάρκεια της πρώτης αιρετής περιφερειακής διακυβέρνησης;

Ευχαριστούμε πολύ για τη συνεργασία σας στη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου